

Täysistunto

Tiistai 22.9.2020 klo 13.59—18.31

Täysistunto alkoi klo 13.59. Täysistunto päättyi klo 18.31.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (13.59—15.59 ja 17.58—18.31) ja puhemies Anu Vehviläinen (15.59—17.58).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asiat U 46, 47/2020 vp.

2.2. Valiokuntien puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat

Valtiovarainvaliokunta on 18.9.2020 valinnut varapuheenjohtajakseen ed. Arto Pirttilahden.

3. Antti Kurvisen vapautuspyyntö tiedusteluvalvontavaliokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 33/2020 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan keskiviikkona 23.9.2020 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 23.9.2020 kello 11.

4. Jenna Simulan vapautuspyyntö suuren valiokunnan varajäsenyydestä ja tulevaisuusvaliokunnan varajäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 34/2020 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

Täydennysvaali toimitetaan keskiviikkona 23.9.2020 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 23.9.2020 kello 11.

5. Välikysymys hallitusohjelman talous- ja työllisyystavoitteiden hylkäämisestä

Välikysymys VK 2/2020 vp

Välikysymyksen esittäminen

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Välikysymyksen esittämistä varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Edustaja Petteri Orpo ja 72 muuta edustajaa ovat tehneet välikysymyksen VK 2/2020 vp hallitusohjelman talous- ja työllisyystavoitteiden hylkäämisestä. Annan nyt puheenvuoron välikysymyksen ensimmäiselle allekirjoittajalle.

Petteri Orpo luki välikysymystekstin.

Työjärjestyksen mukaisesti välikysymys lähetettiin keskustelutta valtioneuvostolle vastattavaksi.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä annetun lain 3 §:n ja tuomioistuimaksulain 5 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 129/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 1 tunti. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

14.23 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman mukaan asiakasmaksulaki uudistetaan tavoitteena hoidon esteiden poistaminen ja terveyden tasa-arvon lisääminen muun muassa maksuttomuutta laajentamalla ja kohtuullistamalla maksuja. Nyt käsiteltävänä oleva asiakasmaksulain muutos toteuttaa kunnianhimoisesti näitä tavoitteita. Uudistus on laaja ja kannatettu.

Keskeinen osa uudistusta on perusterveydenhuollon hoitajakäyntien maksuttomuus. Voimassa oleva laki sallii kuntien periä täysi-ikäiseltä asiakkaalta maksun hoitajakäynnistä, mutta maksun tasosta ei ole säädetty laissa. Käytännöt ja maksujen suuruus ovat siten vaihdelleet kunnittain. Nyt siis hoitajakäynnit säädettäisiin laissa kokonaan maksuttomiksi kaikenikäisille asiakkaille. Tällä tuettaisiin varhaista terveysongelmiin puuttumista, voitaisiin ehkäistä vakavampien terveyshaittojen syntymistä ja otettaisiin askel kohti maksutonta perustasoa.

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

Niin ikään poliklinikkakäynnit tulisivat maksuttomiksi alaikäisille, kun nykyisin niistä peritään yhtä suuria maksuja kuin aikuisilta. Maksuttomuus parantaisi etenkin heikossa taloudellisessa asemassa olevien henkilöiden ja perheiden tilannetta ja erityisesti niissä tilanteissa, joissa on yksi tai useampi sairas lapsi.

Terveyspalveluiden maksuttomuutta laajennettaisiin myös muilta osin. Laissa selkiytettäisiin, että perusterveydenhuollon avosairaanhoidon mielenterveystyö on aina maksutonta. Kouluterveydenhuolto säädettäisiin maksuttomaksi kaikenikäisille oppilaille. Myös seksuaalirikosten uhreille tarkoitettujen tukikeskusten palvelut sekä hiv-tartunnan estämiseen tarkoitettu lääkitys säädettäisiin maksuttomaksi.

Maksukatto säilyisi 683 eurossa. Siihen sisältyisi kuitenkin paljon uusia palveluja, minä ansiosta maksukatto täyttyisi jatkossa paljon aiempaa nopeammin ja yhä useammalla palveluiden käyttäjällä. Uusina asioina maksukattoa kerryttäisivät suun terveydenhuollosta perityt maksut, tilapäisen kotisairaanhoidon ja tilapäisen kotisairaalahoidon maksut, eri terapioiden maksut, etäpalveluiden maksut sekä toimeentulotuesta maksatetut maksut. Maksukaton laajentaminen etenkin suun terveydenhuollon maksuihin on omiaan kaventamaan terveyseroja ja on erittäin toivottu muutos, kun katsotaan, missä tilanteessa suun terveydenhuollon haasteiden osalta ollaan. Tämä muutos myös edistäisi yhdenvertaisuutta eri väestöryhmien välillä.

Asiakasmaksulakiin otettaisiin ensimmäistä kertaa säännökset pitkäaikaisten asumis- ja palveluiden maksujen määräytymisestä. Voimassa olevassa laissa tällaista sääntelyä ei ole, ja kuntien käytännöt esimerkiksi pitkäaikaisen tehostetun palveluasumisen maksuissa ovatkin hyvin kirjavat.

Jatkossa pitkäaikaisen tehostetun palveluasumisen maksu määräytyisi asiakkaan tulojen mukaan pitkälti vastaavalla tavalla kuin laitoshoidossa. Maksu saisi olla enintään 85 prosenttia asiakkaan kuukausituloista, joista olisi tehty laissa säädetyt vähennykset. Asiakkaan käyttöön olisi kuitenkin aina jätävä vähintään 164 euroa kuukaudessa.

Pitkäaikaisen tavallisen palveluasumisen maksu puolestaan määräytyisi samalla tavalla kuin jatkuvassa ja säännöllisessä kotona annettavassa palvelussa. Lakiin otettaisiin tulorajat ja maksutaulukko, jossa enimmäismaksuprosentti määräytyisi tarkasti palvelutuntien mukaan. Tämäkin olisi parannus nykytilaan nähden, sillä voimassa olevassa lainsäädännössä ei säädetä siitä, miten saadun palvelun määrä vaikuttaa kotihoidosta perittävään maksuun.

Laissa myös korostettaisiin kuntien velvollisuutta huojentaa asiakasmaksuja, jos maksun periminen vaarantaa asiakkaan toimeentulon. Tämä on erityisen tärkeää. Maksun alentaminen ja perimättä jättäminen olisivat myös ensisijaisia toimeentulotukeen nähden. Lisäksi laissa säädettäisiin kunnan velvollisuudeksi tiedottaa asiakkailleen maksujen huojentamista koskevasta sääntelystä. Näin asiakkaat tuntisivat jatkossa paremmin oikeutensa ja osaisivat tarvittaessa vaatia, että maksua alennetaan tai että se jätetään kokonaan perimättä.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman mukaisesti uudistukseen on varattu 45 miljoonaa euroa rahaa vuositasolla. Ensi vuodelle rahoitustarve on 17,9 miljoonaa euroa, mikä johtuu siitä, että lakimuutos tulisi voimaan vuoden 2021 puolivälissä. Maksukaton osalta muutokset tulisivat voimaan kokonaisen kalenterivuoden alusta eli vuoden 2022 alusta.

Hallituksen esityksen myötä lähes miljoonan suomalaisen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksut pienenisivät nykyisestä — aika merkittävä muutos. Maksuttomien palveluiden lisääminen sekä maksukaton laajentaminen uusiin palveluihin parantaisivat erityisesti lapsiperheiden ja palveluja runsaasti käyttävien asiakkaiden asemaa. Näin ollen tämä esi-

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

tys lisää omalta osaltaan terveyden tasa-arvoa ja siirtää painopistettä ennalta ehkäiseviin palveluihin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä, ministeri Kiuru — ja siten siirrytään keskusteluun.

14.29 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Käsillä on kauan odotettu ja kaivattu lakiuudistus, joka helpottaa monen suomalaisen arkea. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulain uudistus on erittäin tervetullut parannus ja selkeytys asiakasmaksuihin, ja se lisää palveluiden saavutettavuutta ja terveystasa-arvoa.

Arvoisa puhemies! Lakiesitys sisältää monia kansalaisten kannalta tärkeitä parannuksia. Perusterveydenhuollon hoitajavastaanotot, alaikäisten poliklinikkakäynnit, perusterveydenhuollon mielenterveyspalvelut sekä seksuaalirikosten uhrien tukikeskusten palvelut muuttuvat maksuttomiksi. Maksuttomuudella myös tuetaan varhaista terveys- ja mielenterveysongelmiin puuttumista. Tällä tavoin voidaan ehkäistä vakavimpien terveystilojen syntymistä ja niistä aiheutuvia kärsimyksiä sekä kustannuksia. Maksukaton piiriin taas tulevat suun terveydenhuolto, tilapäinen kotisairaanhoido ja kotisairaalahoido, fysioterapia, neuropsykologinen kuntoutus, ravitsemusterapia, jalkojenhoito, puheterapia, toimintaterapia ja muu niihin rinnastettava hoito sekä tietyt etävastaanotot. Laskuun olisi myös jatkossa merkittävä, kerryttävä kyseinen maksu maksukattoon vai ei. Tämä on tärkeää asiakkaan tiedonsaannin kannalta. Maksukattoon koskevilla muutosehdotuksilla parannettaisiin etenkin paljon palveluja käyttävien asiakkaiden taloudellista asemaa. Useamman asiakkaan maksukatto täyttyisi kalenterivuoden aikana, ja samalla sosiaali- ja terveyspalveluiden käytöstä asiakkaille aiheutuva maksurasitus pienentyisi.

Arvoisa puhemies! Tämä on erittäin merkittävä parannus esimerkiksi suun terveydenhoidon osalta. Erityisesti alemmissa sosioekonomisissa ryhmissä suun terveys on yleensä heikompi ja hoidon tarve suurempi. Suun terveydenhuollon asiakasmaksut ovat huomattavasti korkeammat kuin muussa terveydenhuollossa, ja ne ovat usein esteenä asianmukaiselle hoidolle. Moni vähävarainen siis jättää hampaat hoitamatta maksujen takia. Erityisesti isommat hammasremontit jäävät tekemättä, kun maksulle ei ole vuosittaista ylärajaa. Nyt suun terveydenhuolto tulee vihdoin maksukaton piiriin. Tein asiasta lakialoitteen muutama vuosi sitten ja olen erittäin iloinen, että tämä kansanterveyttä parantava ja eriarvoisuutta kaventava muutos on nyt edistymässä.

Arvoisa puhemies! Lisäksi pitkäaikaisen tehostetun palveluasumisen maksuja selkeytetään vihdoin. Jatkossa tehostetun palveluasumisen maksu vastaisi määräytymisperusteiltaan pitkäaikaisen laitoshoidon maksuja eli palvelusta voisi periä vain yhden asiakasmaksun. Lisäksi kotihoidon maksuprosentteja rajoitettaisiin palvelutuntien mukaan. Myös pitkäaikaisen palveluasumisen maksu olisi yhdenmukainen jatkuvan ja säännöllisen kotihoidon maksun kanssa. Nämä muutokset tuovat paljon kaivattua selkeyttä vanhuspalveluiden maksuviidakoon. Tämä parantaa eri alueilla asuvien asukkaiden yhdenvertaisuutta, kun kuntakohtaiset erot laskutuksessa poistuvat.

Arvoisa puhemies! Lisäksi esityksessä vahvistetaan asiakasmaksuhuojennusten ensisijaisuutta suhteessa toimeentulotukeen ja säädetään kunnan velvollisuudesta huolehtia, että asiakas saa tiedon huojentamissääntelystä. On tärkeää, että asiakasmaksuja nyt alennetaan ja maksuhuojennuksia käytetään nykyistä enemmän ja niistä tiedotetaan paremmin, sillä aivan liian paljon sote-asiakasmaksuja päättyy perintään.

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

Arvoisa puhemies! Ehdotettujen muutosten arvioidaan vähentävän kuntien asiakasmaksutuloja yhteensä 45 miljoonalla eurolla vuoteen 22 mennessä. Tämä korvattaisiin kunnille lisäämällä vastaavasti peruspalveluiden valtionosuutta, joten kunnillakaan ei ole syytä tätä muutosta vastustaa. Asiakasmaksulain muutoksilla olisi vaikutusta arviolta miljoonan suomalaisen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuihin, ja heistä 98 prosentilla maksut pienenisivät nykyisestä. Muutoksen vaikutukset kohdistuvat terveys- ja sosiaalipalveluiden käyttäjien keskuudessa erityisesti lapsiperheisiin, kotihoidon asiakkaisiin ja paljon palveluita käyttäviin henkilöihin. Lakimuutos tuo helpotusta monen vähävaraisen ihmisen elämään.

Arvoisa puhemies! Asiakasmaksut eivät saa olla esteenä hoitoon hakeutumiselle. Vasemmistoliitto on tyytyväinen hallituksen esitykseen maksuttomuuden laajentamisesta, maksukattoon kuuluvien terveystulosten laajentamisesta sekä ikääntyneiden palveluiden maksujen selkeyttämisestä. Asiakasmaksulakiin esitetyt muutokset parantavat monen sairaan, ikääntyneen ja vähävaraisen ihmisen tilannetta. Lisäksi muutos voi osaltaan auttaa siirtämään terveydenhuollon painopistettä kohti ennaltaehkäiseviä ja matalan kynnyksen palveluja ja näin lisätä myös järjestelmän kustannustehokkuutta — vaivojen hoitaminen ajoissa kun on halvempaa ja tietysti myös inhimillisempää.

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliiton tavoitteena on ollut yhdistää ja alentaa sosiaali- ja terveydenhuollon maksukattoja. Näin laajaa remonttia ei nyt tehdä, mutta käsillä oleva asiakasmaksujen uudistus on ehdottomasti iso parannus ja oikea askel siihen suuntaan, että asiakasmaksut ovat yhä kohtuullisempia. Tämä tuo konkreettista helpotusta monen suomalaisen elämään.

Arvoisa puhemies! Tämä on iso ja tärkeä historiallinen uudistus, ja kiitän hallitusta siitä, että tämä on vihdoinkin saatu tehtyä ja tuotua eduskuntaan. Nyt on eduskunnan velvollisuus huolehtia, että tämä lakiesitys saadaan käsiteltyä mahdollisimman ripeästi helpottamaan suomalaisten elämää.

14.35 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Suomessa asiakasmaksujen osuus terveydenhuollon kustannuksista on kansainvälisesti vertaillen suuri. Siksi tämä esitys, jossa asiakasmaksuja kohtuullistetaan, on todellakin tervetullut, ja tässä on monia erittäin hyviä ja kannatettavia esityksiä.

Kun perusterveydenhuollon avosairaanhoidon hoitajavastaanottojen maksullisuus aikaan tuli voimaan, niin siitä kyllä paljon tuli kritiikkiä. Pidän erittäin kannatettavana, että näistä tulee jatkossa kaikille ikäryhmille maksuttomia. Samoin on johdonmukaista, että alle 18-vuotiaille annettujen terveystulosten maksuttomuus laajenee myös poliklinikoille. Maksukattojärjestelmän laajentaminen niin, että siihen sisällytettäisiin myös suun terveydenhuolto, tilapäinen kotisairaanhoito ja myös tilapäinen kotisairaalahoito sekä terapiamaksut, on erittäin hyvä uudistus.

Edellinen puhuja viittasi jo siihen, että pitkäaikainen tavoite on ollut se, että saisimme maksukattoja yhdistettyä, eli lääkkeiden ja asiakasmaksujen ja matkakulujen maksukatot, koska pienituloisen kannalta nämä erilliset maksukatot voivat nousta käytännössä aika korkealle. Tästä on todellakin jo pitkään puhuttu ja aina sitä on lupailtu, että tätä selvitystä tehdään. Toivottavasti vielä näemme sen päivän, että nämä maksukatot saadaan yhdistettyä.

Kiinnitän huomiota nyt erityisesti tähän suun terveydenhuollon tilanteeseen, joka on nyt korona-aikana siinäkin mielessä ajankohtainen, että sitä niin sanottua hoitovelkaa alkaa

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

suomalaisten suuhun kertyä, kun hammashoito on nyt tämän koronaepidemian aikana keskittynyt lähinnä päivystystapausten hoitoon julkisessa terveydenhuollossa. No, koska samanaikaisesti hallitus suunnittelee yksityisen hammashoidon Kela-korvausten poistamista ja sitten julkisen terveydenhuollon puolella taas hammashoidon maksut tulisivat maksukattoon, niin toivon, että ministeri Kiuru kommentoisi sitä huolta, mikä tästä voi seurata, eli sitä huolta, että meillä tulee painetta lisää sinne julkiseen suun terveydenhoitoon ja samalla kasvavia jonoja. Eli miten kyetään huolehtimaan siitä, että siellä julkisessa hammashuollossa on riittävästi resursseja? Jos ajatellaan vaikkapa pääkaupunkiseutua, niin kyllä hän täällä hyvin merkittävä osa suun terveydenhuollosta tapahtuu nimenomaan yksityisellä sektorilla, ja jos ne jonot taas kasvavat kovin pitkiksi, niin siinä ei tuo maksukattokaan auta, vaan ihmiset joutuvat hakeutumaan yksityisen hammashoidon piiriin tai sitten ne suut jäävät hoitamatta. Jos taas nämä Kela-korvaukset on sieltä poistettu, niin se on erityisen ongelmallista pieni- ja keskituloisille.

Sitten, arvoisa puhemies, kiinnitän huomiota pitkäaikaisen tehostetun palveluasumisen maksuihin, joista säädettäisiin hallituksen esityksen mukaan ja esittelyn mukaan samaan tapaan kuin pitkäaikaisen laitoshoidon maksuista. Tässä todellakin tällä hetkellä on ihan huomattavia ongelmia, eli maksukäytännöt vaihtelevat suuresti eri kunnissa, mutta kaikkialla Suomessa tehostetun palveluasumisen hinta ylittää reilusti keskimääräisen kuukausittaisen työeläketulon. Haastavin tilannehan on silloin, jos palveluasumisen piiriin siirytään vielä suhteellisen hyvässä kunnossa ja palvelun tarve kasvaa pikkuhiljaa. Tällöin maksuja alkaa tulla lisää samalla, kun ikäihmisen kyky hahmottaa omaa taloustilannettaan heikkenee. Ongelmahan on se, että hinnoittelu koostuu niin monista asioista, että kokonaishinnan hahmottaminen voi ikääntyneelle tai hänen omaiselleen olla vaikeaa.

Yritin tätä hallituksen esitystä lukea huolella, mutta toivon, että ministeri vielä selvittäisi, mikä on todella nyt se konkreettinen muutos, joka tässä tulee. No, se on yksi konkreettinen muutos, että tulee tämä 164 euron käyttövara, joka on jonkinlainen parannus nykytilaan verrattuna, mutta jos katsotaan vaikutuksia kuntien talouteen, joita nämä eri toimenpiteet aiheuttavat, niin ei täällä kyllä sitä vaikutusta näy. Kohtuullistuvatko nämä maksut vai eivät? Miksi se ei näy näissä tilastoissa? Täällä sanotaankin: ”Esitys ei näyttäisi keskimäärin muuttavan pitkäaikaisen tehostetun palveluasumisen asiakasmaksutuottoja kovin merkittävästi.” [Sari Sarkomaa: 30 prosentilla kiristyy!]

Arvoisa puhemies! Toivon, että ministeri Kiuru nyt vielä kertoisi, kenellä kaikilla tämä maksurasite kiristyy ja kenellä helpottuu. Korkeita ne joka tapauksessa ovat. Jos katsotaan tätä vaikutusta kuntien talouteen, niin kaikkein merkittävinhan näistä esityksistä on [Puhemies koputtaa] alaikäisten hoidon maksuttomuus ja sitten toiseksi hoitajavastaanoton maksuttomuus ja jonkin verran myös suun terveydenhuollon maksukaton laajentaminen, [Puhemies: Aika!] mutta muissa suhteissa nämä muutokset ovat keskimääräisellä tasolla kovin marginaalisia.

14.43 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen tavoitteena on hoidon esteiden poistaminen ja terveyden tasa-arvon lisääminen. Asiakasmaksujen kohtuullistaminen ja maksuttomuuden laajentaminen madaltaa hoitoonpääsyn kynnystä ja lisää palveluiden saavutettavuutta. Kunniakas tavoite on, että kukaan ei jää ilman hoitoa asiakasmaksujen vuoksi.

Muutoksia tehdään nyt reippaalla kädellä ja kyllä myöskin raikkaalla otteella. Terveydenhuollon maksukattoa laajennetaan merkittävästi nykyisestä, eli jatkossa maksukattoa

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

kerryttäisivät myös suun terveydenhuollon maksut, terapiat, lyhytaikainen kotihoito ja lyhytaikainen kotisairaanhoido sekä tietyt etäpalvelut. Myös toimeentulotuesta maksetut maksut laskettaisiin mukaan maksukattoon. Tämä on mielestäni selkeä linjanmuutos ja tervetullut uudistus, siis fiksua politiikkaa.

Myös nuoret ja sitä kautta perheet saavat merkittävän huomionsa. Alle 18-vuotiaiden poliklinikkamaksuista luovuttaisiin siis kokonaan, eli jatkossa alle 18-vuotiaille olisivat maksuttomia sekä terveyskeskusvastaanotolla käynnit, jotka ovat sitä toki nykyisinkin, mutta myös sairaalan poliklinikalla ja sairaalapäivystyksessä käynnit. Hyvä! Tämä muutos olisi erittäin merkittävä erityisesti paljon sairastavien ja pitkäaikaissurantaan vaativia perussairauksia sairastavien lasten ja heidän perheidensä näkökulmasta. On aivan selvää, että he ovat olleet helisemässä, ja heidän hätänsä on tässä kohtaa kuultu. Myös hoitajakäynnit säädettäisiin maksuttomiksi kaikenikäisille. Tällä hetkellä hoitajakäynneistä on voinut periä maksun. Tämä on sitä matalan kynnyksen ja terveyden edistämisen näkökulmaa.

Kannan myös iloa siitä, että mielenterveyspalveluiden maksuttomuutta perusterveydenhuollossa selkiytetään. Nykymalli ei ole ollut kaikelta osin tasavertainen. Tiedämme kaikki, miten hauras kenttä mielenterveyspalvelut on. Jatkossa alle 18-vuotiailta ei saisi periä maksua käyttämättömästä ja peruuttamattomasta kutsusta. Muutoksella siis ehkäistään ehkä hieman tällaista ala-ikäisten velkaantumista. Toki itse ajattelen, että myös nuorta on toisinaan hyvä opettaa kantamaan vastuuta sovitusta menoista. No, ehkä tässä kohdin tällainen inhimillisyyšnäkökulma on kuitenkin paikallaan.

Lakiin lisättäisiin myös säännökset kotiin annettavan palvelun ja pitkäaikaisten asumis- ja palveluiden asiakasmaksuista. Maksut määräytyisivät yhdenmukaisin perustein sekä kotiin annettavissa palveluissa että pitkäaikaisessa palveluasumisessa.

Puhemies! Esitys matkannee tästä nyt ainakin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan. Se on hyvä. Uskon, että tässä suuri kuva on kunnossa, mutta asiantuntijavaliokunnalla on varmasti myös painavaa sanottavaa, kenties muutettavaakin.

Oikeastaan tämän innoittamana voisinkin kysyä yhteen kohtaan tarkennusta ministeri Kiurulta. Jatkossa tulosidonnaisten asiakasmaksujen määrää laskettaessa otetaan huomioon siis myös kotihoidon tuki. Itse pohdin tässä vähän sitä lapsiperheiden asemaa ja mietin, olisiko tässä kenties pienen tarkennuksen tai jonkinlaisen uuden harkinnan paikka. Tämä esitys on kyllä voimakkaasti perheiden puolella, mutta tästä kohtaa en ole ihan varma.

Puhemies! Kehitys kehittyy, niin se on nytkin. Kiitos hallitukselle ja ministerille hyvästä esityksestä.

14.48 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Asiakasmaksut ovat merkittävä este palveluiden käyttämiselle pienituloisimpien ihmisten keskuudessa. Hoitajakäyntien maksuttomuus, perusterveydenhuollon ja mielenterveyspalveluiden maksuttomuus sekä muut maksuttomuuden laajennukset, joita nyt ehdotetaan, ovat kyllä kannatettavia. Tosin esimerkiksi nämä terveydenhuollon hoitajavastaanotolla käynnit ovat tällä hetkellä valtaosassa kuntia maksuttomia — noin 40 prosenttia kunnista taitaa tällä hetkellä periä niistä jonkinlaista maksua. On myös tärkeää, että tämän uudistuksen myötä tämä erityyppinen maksujen määräytymisperuste osittain yhtenäistyy ja sitä kautta myöskin alueellinen tasa-arvo paranee.

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

Asiakasmaksut ylipäättään ovat kyllä hyvin merkittävä tekijä ihmisten velkaantumisesa. Tilastoissa oli, että vuonna 2018 ulosotosta tuli vireille ulosottoasioita yhteensä 3,4 miljoonaa, joista lähes 390 000 eli yli 10 prosenttia koostui näistä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista, ja tämä jo yksistään kertoo siitä, että tämä nykyinen maksutaso on tällä hetkellä liikaa liian monille. Siinä mielessä tämä maksuttomuuden laajentuminen ja toivon mukaan sitä myötä entistä matalampi kynnys perusterveydenhuoltoon maksavat itsensä myös sitä kautta takaisin, että ne tuovat apua tarvitsevat aikaisemmin sinne palvelun piiriin.

Tuossa edustaja Räsänen nosti jo esille sen, että kun nyt ollaan tekemässä ja laajentamassa maksukattoa kerryttävien maksujen listausta — ja erityisesti suun terveydenhuollon maksut ja toimeentulotuesta maksettujen asiakasmaksujen lisääminen listalle ovat tärkeitä — niin toki olisi hienoa, jos tässä samassa yhteydessä oltaisiin voitu edetä jo siihen, että kun kaikissa asiakasmaksuissa, lääkkeissä ja matkoissa on nämä erilliset maksukatot, niin nämä maksukatot yhtenäistyisivät. Siinä mielessä tämä on yksi niitä sellaisia tavoitteita, joita kristillisdemokraatit ovat hyvin pitkään tässä talossa ajaneet, ja olemme toivoneet, että tässä asiassa pystyttäisiin menemään jollakin aikavälillä eteenpäin. Nyt tietenkin kun sote-uudistusta ollaan taas tekemässä, niin ainakin sen jälkeen sitten on varmaan vihdoinkin se hetki, jolloinka olisi syytä tarkastella tätä asiaa.

Myös se, että maksukattoihin liittyvät nämä kalenterivuoteen liittyvät sidonnaisuudet, on ollut yksi tällainen erityisesti pienituloisten kohdalla ongelmia aiheuttava tekijä.

Kun ministeri on paikalla, niin haluaisin lopuksi vielä kysyä nimenomaan liittyen jatkuvaan ja säännölliseen kotona annettavan palveluun. Tässä nyt siis tämän uudistuksen myötä kaiken kaikkiaan [Puhemies koputtaa] valtaosalla ihmisistä nämä maksut pienenevät, mutta pitääkö paikkansa, että laskelmien mukaan jopa noin 33 000 ihmistä olisi periaatteessa niitä, joille [Puhemies: Aika!] jatkuvan ja säännöllisen kotona annettavan palvelun maksutaulukon vuoksi olisi nyt korotuksia tulossa? Tähän haluaisin vastauksen.

14.51 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Viimeisen vuosikymmenen aikana terveydenhuollon maksuja on korotettu useita kertoja, ja nämä korotukset ovat lisänneet monien paljon terveystalvveluja tarvitsevien kansalaisten köyhyyttä tai jopa estäneet palvelujen käyttöä. Tähän ryhmään kuuluu paljon ikäihmisiä, ja olenkin katsonut tätä lakiesitystä erityisesti ikäihmisten ja myös muistisairaiden näkökulmasta, sillä tällä viikollahan vietetään Muistiviikkoa.

Esitys asiakasmaksulain uudistamisesta on enemmän kuin tarpeen. Siinä keskeisenä tavoitteena on asiakasmaksujen kohtuullistaminen. Jo nykyisen asiakasmaksulain 11 §:n mukaan asiakasmaksuja voi alentaa tai jättää kokonaan perimättä, mutta tätä pykälää ei kuitenkaan ole riittävästi noudatettu, ja siksi ihmisiä on joutunut taloudelliseen ahdinkoon tai jopa ulosottoon terveydenhuollon maksujen vuoksi. Uudessa laissa asiakasmaksujen alentamisen ja perimättä jättämisen ensisijaisuutta suhteessa toimeentuloturvaan korostetaan ja samalla selkiytetään muutoksenhakua koskevaa sääntelyä ja vahvistetaan asiakkaan oikeusturvaa. Jatkossa kunnan olisi annettava asiakkaalle riittävästi ja ymmärrettävästi tietoa maksun huoventamista koskevasta sääntelystä. Tästä olen saanut paljon palautetta, että tätä asiaa ei välttämättä kerrota riittävästi asiakkaille, ja se on yksi ongelma.

Hyvä uudistus on myös se, että maksukattoon laskettaisiin aiempaa enemmän palveluja, eli maksukatto laajenee muun muassa suun terveydenhuoltoon, tilapäiseen kotisairaanhoidon ja kotisairaalahoidon sekä tiettyihin etäpalveluista perittäviin asiakasmaksuihin. Jat-

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

kossa maksukattoa kerryttäisivät myös asiakasmaksut, joiden suorittamiseen on myönnetty toimeentulotukea. Maksukatto säilyisi entisellään eli 683 eurossa. Asiakkaan olisi edelleen seurattava itse maksukaton täyttymistä, mikä voi olla esimerkiksi monelle muistisairaalle haasteellinen asia. Tähän olisin toivonut löydettävän toisenlaisen ratkaisun, sillä olen vakuuttunut, että nykyteknologia kyllä jollain tavalla tämän mahdollistaisi. Uutena asiana säädetään, että asiakasmaksua koskevasta laskusta olisi käytävä ilmi, kerryttääkö maksu tätä maksukattoa, ja tämä on tietysti ihan myönteinen muutos.

Monen pitkäaikaissairaahan henkilön näkökulmasta erityisen tärkeä uudistus on se, että sairaanhoitajan vastaanottokäynnit muuttuvat maksuttomiksi. Esimerkiksi muistihoitaja on muistisairaahan henkilön eheän hoitoketjun rakentamisessa keskeinen henkilö, tukihenkilö, ja nyt jatkossa tämä käyntimaksu ei ole esteenä muistihoitajan vastaanotolla käymiselle, kuten tällä hetkellä valitettavasti on. Tämä on hyvä edistysaskel, mutta tavoitteena pitkällä tähtäyksellä tulee olla kaikkien terveyskeskuspalvelujen maksuttomuus.

Kannatettava asia tässä lakiesityksessä on myös se, että lakiin lisätään säännökset pitkäaikaisten asumispalvelujen asiakasmaksuista. Maksut määräytyisivät yhdenmukaisin perustein kotiin annettavissa palveluissa ja tavallisessa palveluasumisessa. Tällä hetkellähän maksut ovat täysin riippuvaisia kunnasta, ja jopa kunnan sisällä vaihtelua on todella paljon. Pitkäaikaisen tehostetun palveluasumisen maksut määräytyvät jatkossa pitkälti vastaavasti kuin pitkäaikaisen laitoshoidon maksut. Tällä tavoin ympärivuorokautisen hoidon ja huolenpidon tarpeessa olevien asiakkaiden maksut perittäisiin mahdollisimman yhdenmukaisin perustein. Tämä on muistisairaiden yhdenvertaisuuden kannalta tärkeä asia, sillä tehostetussa palveluasumisessa suurin osa asukkaista on muistisairaita. Myös henkilökohtaisen käyttövaran määrittäminen on hyvä, ja on myönteinen asia, että se on nyt joka paikassa samansuuntainen ja se on pakko myöntää. Tämä mahdollistaa tärkeiden henkilökohtaisten tarpeiden ja toiveiden toteutumisen jatkossa.

Arvoisa puhemies! Näistä hyvistä muutoksista huolimatta Suomessa tarvitaan lisää tutkimusta siitä, miten pienituloisuus ja köyhyys vaikuttavat pitkäaikaissairauksien hoitomahdollisuuksiin ja palveluiden käyttöön. Selvityksissä tulee laskea yksilölle aiheutuvien kustannusten ja haittojen lisäksi yhteiskunnalle aiheutuvat kustannukset ja haitat. Tarvitsemme siis enemmän vaihtoehtokustannusten laskemista. Mitä esimerkiksi maksavat sairauksien pahenemisesta johtuvat lisäsairaudet tai ikäihmisen toimintakyvyn menetykset, koska hän ei ole pystynyt käyttämään palveluja riittävästi? Työtä siis riittää paljon sairastavien ja ikäihmisten köyhyyden ja eriarvoisuuden vähentämisessä jatkossakin, mutta tämä lakiesitys on kyllä erittäin kannatettava.

14.56 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä siis asiakasmaksu-uudistus, ja maksukattoa laajennettaisiin uusiin palveluihin siten, että jatkossa maksukattoa kerryttäisivät myös suun terveydenhuollosta, tilapäisestä kotisairaanhoidosta, tilapäisestä kotisairaalahoidosta ja terapioiden perityt maksut. Myös toimeentulotuesta maksetut asiakasmaksut kerryttäisivät maksukattoa, mikä vahvistaisi toimeentulotuen viimesijaisuutta ja vähentäisi asiakkaiden riippuvuutta toimeentulotuesta.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys pitää sisällään paljon hyviä elementtejä. On hyvä asia, että vihdoin ja viimein asiakasmaksu-uudistusta tehdään.

Perussuomalaiset ovat nostaneet täällä esiin kautta eduskuntakausien asiakasmaksukatoihin liittyvät epäkohdat ja esimerkiksi sen, että siellä on kohtuuttomia maksuja liittyen muun muassa lääkkeisiin. Meillä on kolme erilaista asiakasmaksukattoa: on terveyden-

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

huollon asiakasmaksut, se on se 683 euroa, lääkkeet 572 euroa ja sitten Kelan korvaamat matkat, jotka ovat 300 euroa.

Me perussuomalaiset olemme muun muassa vaihtoehtobudjetissamme esittäneet, että olisi hyvin tärkeää ryhtyä toimenpiteisiin sen selvittämiseksi, millä tavalla ja millä keinoinla varmistetaan, että myös vähävaraiset ihmiset pystyvät hankkimaan tarvitsemansa lääkkeet. Tähän keinona voisi olla muun muassa lääkkeiden omavastuun poistaminen tai jaksoittaminen tai vaihtoehtoisesti yhdistetty ja kohtuullinen lääke-, matkakulu- ja asiakasmaksukatto.

Arvoisa puhemies! Toki joitakin epäkohtia ja korjattavaa tähän lakiin vielä jää. Edelleenkin jää asiakkaan vastuulle seurata sitä, milloin asiakasmaksukatto on täynnä, ja tämä voi olla joillekin ihmisille hyvinkin haasteellista. Sipilän hallituksen viime kauden sote-uudistusesityksessä ehdotettiin, että maksukaton seurantavelvollisuus olisi siirtynyt asiakkaalta maakunnalle, mutta nyt annettavassa esityksessä seurantavelvollisuuteen ei ehdoteta muutoksia. Olisinkin kysynyt ministeriltä, miksi näin. Eikö olisi paljon helpompaa asiakkaan kannalta, että esimerkiksi Kela olisi se, joka seuraisi maksukaton täyttymistä? Se on todella haasteellista muun muassa ikäihmisille.

Toinen epäkohta mielestämme on se, että osa maksuista määräytyy jatkossakin bruttotulojen perusteella. Se tarkoittaa sitä, että pitkäaikaisen laitoshoidon maksu määräytyy asiakkaan nettotulojen perusteella, jatkuvan ja säännöllisen kotona annettavan palvelun maksu puolestaan asiakkaan bruttotulojen pohjalta, ja tässä esityksessä ei tehdä muutoksia tähän. Lisäksi jatkossa pitkäaikaisen tehostetun palveluasumisen asiakasmaksu määräytyisi nettotulojen perusteella ja muun pitkäaikaisen asumispalvelun maksu bruttotulojen perusteella.

On myös nostettava esiin tämä tehostetun palveluasumisen vähimmäiskäyttövaran pienuus. Kyllä se mielestäni on liian pieni raha, mikä asiakkaalle itselleen jää käyttöön. Se on se 164 euroa kuukaudessa, ja tämä on hyvin pieni raha sille henkilölle omaan käyttöön.

Arvoisa puhemies! Täällä nostetaan esiin myös Suomen tartuntatautilanne. On hyvä asia, että täällä myös kohdistetaan resursseja muun muassa hiv-lääkityksiin, mutta hämmästyttää se, että kun täällä esittelytekstissä kerrotaan muun muassa vailla kotikuntaa Suomessa olevien henkilöiden tilanteesta ja palveluista ja lukumäärästä — heillä on oikeus saada lääkkeet ja terveydenhuoltopalvelut — niin täällä todetaan, että meillä ei ole tietoa siitä, kuinka paljon tähän ryhmään kuuluvia henkilöitä meillä Suomessa on, koska heillä ei ole tietoja väestötietojärjestelmässä tai muussa rekisterissä.

Me perussuomalaiset olemme esittäneet jo taannoin sitä, että henkilö kun hakeutuu sinne terveydenhuollon palveluihin, niin hänet tulisi rekisteröidä, jotta me sitten tietäisimme, kuinka paljon heitä on ja millä tavalla he saavat sitä hoitoa.

Lopuksi haluan nostaa tähän esille vielä sen, että sote-asiakasmaksuja menee runsaasti ulosottoon. Esimerkiksi vuonna 2018 sote-asiakasmaksuja oli yhteensä 390 000 ja niistä 69 000 oli terveyskeskusmaksuja.

Arvoisa puhemies! Saamme tämän sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, ja siellä varmasti sitten käymme läpi näitä asioita, ja varmasti siellä tulee paljon mielenkiintoisia kuulemisia. — Kiitos.

15.01 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa herra puhemies! Suomessa terveydenhuollon asiakasmaksut ovat Pohjoismaiden korkeimmat, ja niitä ei ole varaa korottaa. Sairastuminen on maassamme edelleen iso riski köyhtymiseen ja syrjäytymiseen.

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

Tämän käsittelyssä olevan lakiesityksen tavoite vähentää hoidon esteitä ja lisätä terveyden tasa-arvoa on todellakin kannatettava. Tämä lakiesityshän pohjautuu viime eduskuntakaudella ajanpuutteen vuoksi rauenneeseen, ministeri Saarikon johdolla valmisteltuun asiakasmaksulain kokonaisuudistukseen. Se on tässä pohjalla, mutta tässä on myöskin merkittäviä eroja, kun verrataan tuohon esitykseen, ja tämä on vain osauudistus.

Kun aloin lukea tätä esitystä, ajattelin, että nyt teemme vihdoinkin Suomessa totta lasten maksuttomasta terveydenhuollosta — sehän oli edellisen hallituksen, edellisen eduskuntakauden, siis Sipilän hallituksen, asiakasmaksu-uudistuksen helmi — mutta kun tätä lakiesitystä luin, niin huomasin, että Marinin hallitus ja ministeri Kiuru ovat tämän osan tästä esityksestä poistaneet. Kysynkin, kun ministeri on täällä paikalla, onko tässä tehty lapsivaikutusten arviointi siihen Sipilän hallituksen esitykseen ja mihin perustuu se, että tämä hieno ajatus, että Suomessa lasten terveydenhuolto olisi todellakin maksutonta, on tästä poistettu. Edelleen lapsilta peritään maksuja kuntoutushoidosta, fysioterapiasta, päiväkirurgiasta, sairaankuljetuksesta, laitoshoidosta ja näin poispäin. Tähän olisi hyvä ministerin vastata.

Toki nämä ovat arvovalintoja, mutta hyvää on se, mikä täällä on nostettu esille, että poliklinikkamaksuja ei enää perittäisi, ja hyvää on myöskin se, että lasten maksut voisi sisällyttää vanhempien maksukattoon, ja tätä kautta se varmasti helpottaa paljon sairastavien ja pitkäaikaissairaiden lasten perheiden tilannetta. Hyvää on myös se, että Marinin hallitus ja ministeri Kiuru eivät hylänneet Sipilän hallituksen esitystä laajentaa velvollisuutta jättää asiakasmaksut perimättä tai alentaa maksua, jos maksut vaarantavat asiakkaan tai hänen perheensä toimeentulon. Mutta se on ikävää, niin kuin täällä on jo nostettu esille, että se hylättiin, että siirrettäisiin maksukaton täyttymisen seuraaminen palvelunjärjestäjälle, eli vastuu jää monelle monisairaalle ikäihmiselle, ja heille se saattaa olla hyvin vaikeaa. Aluehallintovirasto muun muassa on lausuntokierroksella esittänyt näkemyksensä, että tuo ehdotettu sääntely ei turvaa sitä, että myös heikoimmassa asemassa olevat asiakkaat voisivat hyötyä maksukattosääntelystä, ja tämä on yksi asia, joka sosiaali- ja terveystieteiden on arvioitava.

Se, mikä on mainiota, on se, että piditte tässä Sipilän hallituksen esityksen siitä, että suun terveydenhuolto sisällytetään maksukattoon. Mielestäni se on valtava kansanterveydellinen loikka, merkittävä parannus, koska heikko suunterveys on iso terveyserojen aiheuttaja, ja tuo maksukaton laajennus tukee myöskin nuorten mahdollisuutta huolehtia suunterveydestä aikuisiän saavuttamisen jälkeen. Perhetausta ei saa näkyä hampaiden kunnossa, ja ikävä kyllä se jopa näkyy. Eli tämä oli tärkeää.

Lausunnoissa nostettiin esille se, että julkisen suun terveydenhuollon resurssit ovat riittämättömät. Täällä kansanedustajat tietävät, että meidän koko suun terveydenhuolto on rakennettu sille ajatukselle, että lähes puolet ihmisistä käyttää yksityistä palvelua suun terveydenhuoltoon — ja nyt, ministeri Kiuru, aiotte romuttaa Kela-korvauksen ja jätätte aivan tyhjän päälle suun terveydenhuollossa puolet Suomen kansalaisista. — Hammaslääkäriliitto ja täällä edustaja Räsänen ehdottivat, että nostettaisiin Kela-korvausta osana tätä asiakasmaksu-uudistusta niin, että mahdollistettaisiin se, että ihmiset todellakin sen suun terveydenhuollon palvelun saisivat. Ehkä tuon voisi sisällyttää myös maksukattoon. Tätä olisi hyvä valiokunnan myöskin arvioida.

No, mainiota on se, että mielenterveyspalvelut tulevat maksuttomiksi, se on mainiota, ja sitä selkeytetään. Toivon, että myöskin terapiatakuu tuodaan osana työllisyystoimia. — Mutta ministeri Kiuru, kummallista tässä on se, että tuo maksuttomuus katoaa heti, jos mie-

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

lenterveysongelmista kärsivä ihminen saa palvelua ja jos samalla lääkärin vastaanotolla hoidetaan jotain somaattista ongelmaa, ja sehän on täysin järjetöntä. — Kun täältä on esimerkiksi lääkäri Laiho sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, niin varmasti siellä joukolla katsotaan ja korjataan tämä epäkohta tästä lakiesityksestä.

Myös se on hankalaa, että lääkäripalvelu on maksullista ja hoitajan vastaanotto ei ole. Itsessään se ei sinänsä ole ongelma — on hyvä, että on maksuttomat hoitajakäynnit — mutta se on aika usein tiimityötä, ja on riski, että tämä esitys aiheuttaa epätarkoituksenmukaista työnjakoa. Toivon, että myöskin tämä tuolla sosiaali- ja terveysvaliokunnassa arvioidaan, ettei vinouteta sitä hyvää työnjakoa, joka on mahdollistanut paremmat ja vaikuttavammat palvelut.

No, se oli mainiota, että tähän Sipilän hallituksen aikaiseen esitykseen te jätitte, ministeri Kiuru, tämän palveluasumisen maksujen yhtenäistämisen. — Nehän ovat vaihdelleet kuntien välillä ja kuntien sisälläkin, ja tässä on paljon arvioitavaa. Se ehkä itseäni huolestuttaa, että tässä nämä tulorajat ovat erilaiset kuin Sipilän hallituksen esityksessä. Tässä tietyillä ikäihmisillä maksut kiristyvät, ja kun tämä maksu on progressiivinen ja verotuskin on progressiivinen, niin monet eläkeläiset ovat todella tiukilla. Olisi hyvä, että tämä asia valiokunnassa arvioitaisiin.

Se, mikä tässä ehkä nyt on huomioitava, on se, että tämä esitys on vähän aikaansa jäljessä. Monissa kunnissa on jo sellaisia ikäihmisten palveluita ja asumismuotoja, joita ei tunneta sosiaalihuoltolaissa, johon tämä maksulaki nojautuu, niin että on hyvä, että eduskunnassa katsottaisiin, että ei ainakaan tämä maksulaki jarruttaisi vanhuspalveluiden kehittämistä.

Sinällään on paljon hyvää tässä, mutta ehkä lopuksi näistä taloudellisista vaikutuksista: Ne on ikävä kyllä puutteellisesti arvioitu, niin kuin monet Marinin hallituksen esitykset, eli korvataan ja kompensoidaan kunnille vähemmän kuin kustannuksia aiheutuu. Ehkä valtiovarainvaliokunnankin olisi syytä tästä antaa lausunto.

Arvoisa puhemies! Ihan lopuksi totean, että oikeuskansleri on aivan erityisesti tästä lakiesityksestä huomauttanut ja pitänyt riskinä, että esitys tällaisenaan johtaa siihen, että palvelut ruuhkautuvat ja palveluihin pääsy vaikeutuu sen jonoutumisen takia. Sen takia tämä on varmasti tärkeä myöskin valtiovarainvaliokunnassa katsoa, niin ettei tämä hyvää tarkoittava esitys heikennä [Puhemies koputtaa] palveluihin pääsyä.

Ja ihan lopuksi totean, kun aika loppuu, että se, että työllisyystoimia on lykätty, vaikeuttaa kuntien mahdollisuuksia toteuttaa tätä lakia ja tarjota palveluita. [Puhemies: Aika!] Eli toivon todellakin, että toimiin ryhdytään, jotta ihmisillä olisi työtä ja kunnissa olisi rahaa järjestää laadukkaat palvelut.

15.09 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Asiaksmaksulakiuudistusta on odotettu pitkään. Viime kaudella sitä ei ehditty valitettavasti käsitellä, mutta nyt se onneksi on täällä. Se koskettaa kaikkia suomalaisia. Mitä vähemmän tuloja on käytössä, niin sitä merkityksellisemmäksi tietenkin ne maksut muodostuvat.

Tässä esityksessä hieno asia on, niin kuin oli Sipilänkin hallituksen esityksessä, että nyt maksukattoon katsotaan kuuluvan myös suun terveydenhuollon maksut. Suun terveydenhuolto on tärkeänä osana ihmisen kokonaishyvinvointia ja terveyttä, ja sillä on myöskin merkitystä syrjäytymisen kannalta, töiden saamisen kannalta. Terve suu on tietynlainen käyntikortti myös muihin palveluihin ja sosiaalisiin kontakteihin.

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

Pitkäaikaisen tehostetun palveluasumisen ja pitkäaikaisen perhehoidon asiakasmaksujen lisäämistä lain tasolle voidaan myös pitää tässä hyvin perusteltuna ja hyvänä uudistuksena. Se tuo pitkäaikaisen tehostetun palveluasumisen, perhehoidon ja pitkäaikaisen laitoshoidon asiakkaat keskenään yhdenvertaiseen asemaan maksuja määriteltäessä. Tämä on selkeä yhdenvertaisuuskysymys, joka tässä tulee nyt onneksi korjattua. On määritelty, että käyttövaraksi jäisi 165 euroa kuukaudessa. Sitä on lausunnoissa katsottu matalana käyttövarana huomioiden se, että itse pitää hankkia kuitenkin hygieniatarvikkeet, harrastustoiminta, silmälasit, henkilökohtaiset apuvälineet ja lääkkeet, jotka tästä 165 euron summasta pitää kuitenkin itse maksaa.

Maksuton omavastuu on myöskin verrattain korkea, ja monelle sairastuneelle tai pitkäaikaissairaalle tilanne on alkuvuodesta haastava, kun kaikki maksukatot ovat vuodenvaihteessa nollautuneet ja kulut täytyy maksaa kokonaan itse. Usein myös samoilla potilailla on paljon sekä sosiaali- ja terveyspalvelun käyttöä että matkakuluja ja korkeat lääkekulut. Tutkitusti esimerkiksi pienituloisista iäkkäistä ihmisistä osa on jättänyt hakeutumatta terveyspalveluihin taloudellisen tilanteensa vuoksi.

Hyvää on tietenkin se, että tässä alaikäisille poliklinikkakäynnit ovat maksuttomia. On vain harmillista, että tähän ei ole tuotu kaikkia lasten terveydenhuollon palveluita — niin kuin oli siinä edellisessä, Sipilän hallituksen esityksessä — jotta me oikeasti saamme lasten tarpeet kunnolla hoidettua, ne terveyspalvelut, jotka eivät ole vain sitä poliklinikkakäyntiä vaan joihin liittyy paljon muutakin, ja merkittävimmin tietenkin terapiaa ja kuntoutus. Olisi tärkeää, että myöskin nämä saataisiin mukaan maksuttomuuden piiriin.

Arvoisa puhemies! Alustavien vaikutusarviointien mukaan, mitä tässä on joitakin tehty, lakimuutoksella olisi merkittäviä kustannusvaikutuksia kuntien talouteen. Toteutuessaan nämä ehdotukset tarkoittaisivat merkittäviä asiakasmaksutuloja alentavia muutoksia kunnille. Lisäksi vaikutusarvioinneista puuttuvat kokonaan muun muassa asumispalvelujen maksujen taloudellinen arviointi kuten myös uusien palvelumuotojen arviointi. Tämä mahdollinen asiakasmaksurahoituksen osuuden aleneminen tulisi huomioida kuntien valtionosuuksissa. Nythän tähän lakiesitykseen on budjetoitu 45 miljoonaa, mutta esimerkiksi Kuntaliitto on arvioinut, että kunnille koituvat kustannukset ovat noin 58 miljoonaa.

Nostaisin tässä esille saman huolen, mikä täällä on myöskin noussut esille: palvelujen ruuhkautuminen. Tällä hetkellä meillä on hoitovelkaa koronasta johtuen ja muutenkin ollut jonoja erityisesti suun terveydenhuoltoon. Miten tämä lakiesitys vaikuttaa niitten palvelujen kysyntään? Samaan aikaan hallitus on suunnitellut Kela-korvausten pienentämistä yksityisten lääkärikäyntien osalta. Tällä voi olla merkittävää vaikutusta. Kela-korvausten nostaminen tässä tilanteessa olisi kannatettavaa hammaslääkärikäyntien suhteen kuin myöskin muiden lääkärikäyntien osalta.

Puute tässä on se, että maksukaton seuranta jää nyt asiakkaalle itsellensä. Me tiedämme, että monet palveluiden käyttäjät, jotka käyttävät maksukattoon sisältyviä palveluita, ovat monisairaita, ovat iäkkäitä, ja sen hallinta, että seuraa itse maksukattoa, ei ole ihan yksinkertaista. Olisi ollut toivottavaa, että maksukaton seurantavelvollisuus olisi siirtynyt pois asiakkaalta, niin kuin edellisessä esityksessä oli ehdotettu.

Vielä tarttaisın mielenterveyspotilaiden asiointiin terveyspalvelujen lääkärikäyntien yhteydessä. Se on erikoista, että jos samalla käynnillä on joku muu, fyysinen ongelma, joka tulee esille mielenterveyskäynnin yhteydessä, niin ei voisi siihen asiaan samalla puuttua pelkäämättä, että joutuu sitten maksamaan siitä käynnistä.

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

On hyvä, että saimme tämän nyt eduskuntaan. Varmasti sosiaali- ja terveysvaliokunnassa käymme tämän huolellisesti läpi ja yritämme toki tehdä siihen niitä mahdollisia muutoksia, mitä pystymme.

15.16 Lulu Ranne ps: Arvoisa puhemies! On vaikea kuvitella, että tässä salissa olisi ai-noatakaan edustajaa, joka olisi tyytyväinen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujär-jestelmän toimintaan. Silti sitä ei saada korjattua tälläkään lakiesityksellä.

Viime vuonna ulosottoon päätyi yli 450 000 sote-maksua. Kaikilla ei ole varaa sairastaa osallistavassa ja osaavassa Suomessakaan. Valmiiksi haavoittuvassa asemassa olevilta riistetään lukemattomia miljoonia perintäyhtiöiden taskuihin. Loukkaavinta on, että näiltä ihmisiltä riistetään lisäksi luottotiedot ja niiden myötä yhteiskunnan täysipainoinen jäse-nyys vuosikausiksi tai jopa loppuiäksi. Perintämiljoonat matkaavat veroparatiiseihin. Las-ku lankeaa moninkertaisena vähävaraisille, kunnille ja valtiolle.

Paras lääke olisi tietenkin raha, jolla palveluiden maksuttomuutta vähävaraisimmille laajennettaisiin. On järjetöntä kirjoittaa ensin hyvinkin pieni lasku ja sitten maksun viiväs-tyessä käynnistää valtava koneisto saatavan perimiseksi ja asiakkaan maksukyvyyn selvit-tämiseksi. Vähävaraisimpien maksuttomiin sote-palveluihin tarvittava summa on ilmeises-ti aivan liian pieni miljardisokeudesta kärsivän hallituksen huomioida. Ironista on, että ny-kyisen perinnän ja ulosoton sekä niiden aiheuttamien taloudellisten, terveydellisten ja so-siaalisten ongelmien kustannuksilla katettaisiin tarvittavat palvelut.

Arvoisa puhemies! Kokonaisuudistus siis tarvittaisiin, mutta pienin muutoksin tämä osauudistuskin voisi korjata räikeimpiä epäkohtia ja lisäksi säästää rahaa. Toimeentulotu-en toissijaisuus asiakasmaksualennuksiin nähden ei saa johtaa kaksinkertaisen työn räjäh-dysmäiseen kasvuun, kuten se nyt uhkaa tehdä. Oikeus alennukseen tai perimättä jättämi-seen on selvitettävä samalla kertaa ja samoilla kriteereillä kuin oikeus toimeentulotukeen-kin. Koska laskutus perustuu maksua koskeviin muutoksenhakukelpoihin päätöksiin, las-kua ja sen vapaaehtoista perintää koskeva asiointi saisi tapahtua vain asiakkaan ja kunnan tai kuntayhtymän välillä. Esimerkiksi suoraan ulosottokelpoisten saatavien perinnän koko-naiskulut saavat olla yhteensä enintään 51 euroa, mutta todellisuudessa perintäyhtiöiden harjoittama mielivalta on jotakin aivan muuta. Siksi kunnan tai kuntayhtymän on vastatta-va myös vapaaehtoisen perinnän lainmukaisuudesta, vaikka se käyttäisikin niin sanottuna teknisenä laskuttajana esimerkiksi perintäyhtiötä. Tämä vaatimus ei myöskään loukkaa kunnallista itsemääräämisoikeutta.

Laskuihin lisättävät ohjeet oikaisuvaatimuksen tekemisestä sekä maksun alentamisesta tai perimättä jättämisestä ovat sinänsä hyvä asia. Kuitenkin käytännössä tällaisten asioiden hoitaminen vaadittavassa aikataulussa usein ylittää sosiaali- ja terveyspalveluiden asiak-kaan toimintakyvyn. Siksi maksuvaatimuksen lähettämisen jälkeen mutta ennen ulosot-toon siirtämistä on asiakkaan kanssa käytävä erillinen keskustelu, jossa tarve oikaisuun tai maksun alentamiseen tai perimättä jättämiseen tarkistetaan.

Arvoisa puhemies! Tämän asiakasmaksulain osittaisuudistuksenkin periaatteena tulee olla, että kaikilla on varaa sairastaa ja ulosottoon joutuvat vain maksuhaluttomat, eivät maksukyvyttömät.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja tällä erää tähän keskusteluun varattu tunti alkaa olla täynnä, joten annan ministeri Kiurulle vielä 5 minuuttia.

15.20 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru: Arvoisa puhemies! Kiitos hyvistä puheenvuoroista tämän asian käsittelyn aikana. Voi sanoa, että kovin helppoa ei ole ollut myöskään tämän lakiesityksen valmistelu, koska meillä kaikilla eduskunnassa on niin valtaisan paljon toiveita siitä, millä tavalla tätä maksukokonaisuutta pitäisi uudistaa. Kun me muistamme, että työnä on jo aikaisemman hallituksen esitys, jota on laajasti näillä tulopuolen lisäyksillä kannatettu viime kaudella, niin ollaan tilanteessa, jossa aika paljon tämän lakiehdotuksen pohjasta on jo ehditty yhdessä täällä käydä läpi.

Mutta tuoreessa muistissa enää ei ole edustajilla se, että viime kaudella esillä ollut hyvä esitys tosiasiaissa sisälsi sen, että sieltä oli käytännössä poistettu välikatot, jotka tekivät sen mahdolliseksi, että rahaa oli toisella tavalla käytettävissä. Viime kaudella valiokunnan käsittelyssä myöskin huomattiin, että tämä menopuolen arviointi ei ollut ottanut onnistuakseen, minkä johdosta kustannusten osalta oltiin erilaisessa raamissa. Valitettava totuus on se, että tämän kuluneen vuoden aikana nämä summat ovat entisestään tarkentuneet, ja ollaan pyritty hyvin huolelliseen esitystapaan siinä, millä tavalla nämä kustannukset arvioidaan. Tästä syystä johtuen — siitä huolimatta, että on 45 miljoonaa käytettävissä — toiveet ovat olleet todella kovalla tasolla. On sanottava teille, hyvät edustajat, että varmasti täällä salissa on todella paljon niitä, kuten allekirjoittanutkin, jotka kannattavat pitkällä juoksulla täysin maksuttomaan perustason toimintaan pyrkimistä. Tältä osin me otamme nyt askeleen siihen hoitajakäytien maksuttomuudella, joka yksistään ottaa 14 miljoonaa tästä kokonaispotista. Sekin on tunnustettava, että se on aika iso loikka maksuttomuuden puoleen mutta ei vielä se kokonainen loikka, jota moni teistäkin peräänkuulutti.

Edustaja Sarkomaa kysyi hyvin siitä, että kun viime hallituskaudella oli niin hyvä esitys, niin miksi kaikkea ei otettu mukaan. Se on ihan totta. Minäkin olisin toivonut, että kaikki lasten palvelut olisivat olleet jo heti maksuttomia, mutta kun me katsomme tätä 45 miljoonan kehystä, joka tälle uudistukselle on hallitusohjelman mukaisesti asetettu, niin meillä ei ollut käytössä niin paljon rahaa, että oltaisiin tämä kaikki saatu heti maksuttomaksi — ja siltä osin loikka on nyt aika suuri: 22,4 miljoonaa euroa 45 miljoonan potista tähän — vaarantamatta muiden palveluiden saajien maksuttomuuden merkittävää nostoa. Eli välikattoja poistamalla tätä uudistusta ei kuitenkaan olla viemässä nyt eteenpäin. Tältä osin haluan kiinnittää huomiota edustajien näkökulmasta myös siihen tosiasiaan, että niitä käytettävissä olevia ovia, joita tässä avataan, ei niin paljon ole kuin me kaikki toivoisimme.

Mitä tulee sitten keskusteluun, kuka tästä hyötyy, kuka saa haittaa, niin on selvää, että tilanteessa, jossa meillä on näinkin repaleinen järjestelmä, jossa yhdistetään näitä yhteiskunnan maksuja, aina jonkun maksullisuuden ja maksuttomuuden taso muuttuu. Sehän on selvää. Tässä tapauksessa, kun me puhumme lähes miljoonan hyödyn saajista ja sen rinnalla me puhumme 33 000 ihmisen osalta siitä, että myös menetystä tapahtuu, on tärkeätä katsoa, missä euromäärissä liikutaan, ja sekin on hyvin tarkkaan arvioitu tämän lakiesityksen sisällä. Haluan myös teille korostaa sitä, että jos joku ajattelee, että nykyinen käytäntö esimerkiksi ikäihmisten palveluiden suhteen olisi yhdenvertainen, niin päinvastoin. Nämä maksuthan hyvin paljon vaihtelevat kunnittain, ja jos maksuja ei ole peritty, niin niissä kunnissa asuvien ihmisten osalta menetyksiä tulee. Mutta tosiasia on se, että me pyrimme nyt hakemaan mallia, jossa koko Suomen osalta oltaisiin reilummassa tilanteessa.

Myös tämä huojennuskeskustelu on minusta erittäin olennaista. Jos kansallisella lainsäädännöllä tehdään tämä todeksi, niin viime kuin tässäkin esityksessä, niin tämä huojennusperiaate on otettava tosissaan, ja siitä minusta puhui edustaja Ranne ja moni muu teistä hyvin huolellisella tavalla, miksi tämä on tärkeätä. Minä haluan myös korostaa, että me

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

emme voi tässä esityksessä lähteä yksin siitä, että kaikki maksut olisi poistettu, vaikka niin kovasti olisin sitä jo halunnut, mutta tällä raharaamilla — varsinkin tänään, kun luettiin myöskin opposition välikysymys nimenomaan taloudenpitoon liittyen — ei voi samaan aikaan vaatia valtavasti lisäsjöoituksia ja samaan aikaan kritisoida niitä. Itse olen tämän raharaamin vankina myös siinä, kuitenkin sanoen, että olemme minusta onnistuneet varsin tasapainoisen kokonaisuuden [Puhemies koputtaa] saamisessa tänne eduskuntaan. Eli tältä osin palaamme sitten, kun maakunnat ovat valmistumassa [Puhemies koputtaa] ja eduskunta on tahtonsa sanonut siihen, miten tulemme jatkossa tekemään maksukattojen ilmoittamisen suhteen. Viime hallituskaudella oletettiin, [Puhemies: Aika!] että tällainen etukäteen tehtävä julistus olisi mahdollinen, mutta tässä tilanteessa perustuslakivaliokuntakin otti oman kantansa tähän.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.26.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 18.03.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 6 käsittelyä.

18.03 Iris Suomela vihr: Arvoisa puhemies! Yksi Suomen suurimmista terveyshaasteista on, ettei terveysongelmiin saada puututtua ajoissa. Tästä me maksamme kovaa hintaa niin inhimillisesti kuin taloudellisesti, kun ongelmat pääsevät kasaantumaan ja sairaudet pahenemaan jopa hengenvaarallisiksi. Tämä ongelma valitettavasti korostuu etenkin pienituloisimpien suomalaisten kohdalla. Pienituloisen miehen elinajanodote onkin yli kymmenen vuotta lyhyempi kuin hyväosaisen naisen, ja tämä ero on tällä vuosituhannella vain kasvanut. Eriarvoisuudesta ja vaikkapa tuloveroista käydään välillä aika värikästäkin poliittista keskustelua, mutta siitä voimme toivottavasti olla yhtä mieltä, että se ei ole oikein, että toinen kuolee yli kymmenen vuotta toista aiemmin vain köyhyyden tähden.

Terveyserojen kurominen umpeen vaatii panostusta niin perusterveydenhuollon laatuun kuin saavutettavuuteen, ja tässä asiakasmaksuilla onkin aivan keskeinen rooli, sillä tutkitusti pienikin asiakasmaksu nostaa kynnyistä hakea apua omiin terveysongelmiin etenkin kaikista köyhimpien suomalaisten kohdalla. Monelle juuri hoitajakäynti on se hoitopolun ensimmäinen askel, ja siksi onkin erityisen hienoa, että tässä nimenomaan hoitajakäynneistä tehdään nyt maksuttomia. Tällä on aivan valtavan tärkeä merkitys hoitoon hakeutumisen kynnyksen laskemisessa. Samalla on myös tunnistettu, että valitettavasti terveysongelmat tупpaavat kasaantumaan. Tämä huomioidaan jatkossa yhä paremmin, kun yhä useampi palvelu kuuluu maksukaton piiriin.

Esitys tunnistaa myös niiden ihmisten vaikean tilanteen, jotka joutuvat maksamaan asiakasmaksuja pienen sosiaaliturvan varassa. Jatkossa asiakasmaksut, joiden suorittamiseen on myönnetty toimeentulotukea, kerryttävät maksukattoja. Lisäksi tässä korostetaan asia-

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

kasmaksujen alentamisen ja perimättä jättämisen ensisijaisuutta suhteessa toimeentuloturvaan. Tämä esitys siis vie meitä monella tapaa lähemmäs tilannetta, jossa raha ei ole este terveydenhuoltoon pääsulle.

Arvoisa puhemies! Tämä uudistus madaltaa kynnystä hakeutua hoitoon, millä on aivan valtava ennaltaehkäisevä vaikutus. Valitettavan moni suomalainen kärsii vakavista terveysongelmista, jotka olisi oikea-aikaisella hoidolla voitu pitää hallinnassa tai parhaimmillaan jopa torjua kokonaan. Tämä pätee moniin Suomen kansansairauksista, oli kyse sitten sydän- tai verisuonitaukeista tai mielenterveysongelmista, jotka ovat nousseet Suomen suurimmaksi syyksi työkyvyttömyydelle. Siksi on erityisen hyvä, että tämän esityksen myötä mielenterveyspalvelujen maksuttomuutta perusterveydenhuollossa selkeytetään ja että hoitajakäynneistä tosiaan tehdään maksuttomia. Kuten aiemmin totesin, niin juuri nämä hoitajakäynnit ovat monelle se ensimmäinen hoitopolun askel, oli kyse sitten mielenterveysongelmista tai muista sairauksista, ja siksi tämä maksujen poistaminen onkin aivan keskeisen tärkeä tapa alentaa kynnystä hakea apua. Oikea-aikaista hoitoonpääsyä tukee myös poliklinikkamaksujen poisto alaikäiseltä, sillä monet terveysongelmat puhkeavat nimenomaan teini-iässä tai aikuisuuden kynnyksellä, ja mitä aiemmin tällaiset ongelmat ja riskit tunnistetaan ja ennaltaehkäisy aloitetaan, sitä paremmin suomalaiset voivat, sitä paremmin suomalaiset jaksavat töissä ja sitä enemmän lopulta säästämme myös rahaa pahimpien terveysongelmien hoidossa.

Lopuksi tahdon nostaa esiin pienen mutta valttavan merkityksellisen asian, nimittäin seksuaalisen väkivallan uhrien oikeuden maksuttomaan hoitoon. On todellakin korkea aika, että tämä ongelma nyt korjataan. Yhdenkään väkivallan uhrin ei pitäisi joutua maksamaan tarvitsemastaan avusta. Siksi on hyvä, että Seri-tukikeskusten asiakasmaksut nyt poistetaan.

Toki tässä koko ajan on huomioitava, että kun yhä useampi suomalainen pääsee terveydenhuollon piiriin, niin silloin siihen palvelun volyymiin ja laatuun on samalla panostettava. Näin hallitus monella tapaa tekee, ja tietysti on myös kompensoitava näiden tulojen menetysten vaikutukset kunnille, sillä lopulta — nyt ainakin ennen sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta — siellä kunnissa ne palvelut tuotetaan. Siksi onkin tärkeää seurata, mitä todellisia vaikutuksia tästä kunnille koituu, ja sitten oikea-aikaisesti korvata nämä kulut kunnille, sillä lopulta näin sitten turvataan, että raha todella riittää laadukkaiden sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tarjoamiseen. Se on meidän kaikkien etu, että suomalaiset pääsevät hoitoon ajoissa, koska ajoissa hoitaminen on huomattavasti edullisempaa kuin vakavien ongelmien paikkaaminen myöhemmin.

18.08 Noora Koponen vihr: Arvoisa puhemies! Asiakasmaksulain uudistaminen on tervetullut askel kohti tasa-arvoisempaa ja ennaltaehkäisevämpää terveydenhuoltoa. Tämä uudistus madaltaa kynnystä perustason terveyspalveluiden käyttämiseen ja kannustaa kohti varhaisempaa tarttumista. Oikea-aikaisuus terveydenhoidossa on mitä suurimmalta osin myös kustannustehokkuuskysymys. Hoitajakäyntien, avopuolen mielenterveyspalveluiden sekä alaikäisten poliklinikkakäyntien maksuttomuus tukee monen ihmisen ja perheen hyvinvointia sekä terveyttä.

Terveyden- ja sairaudenhoidossa toimiva oikea-aikainen kontakti sekä matala kynnys, jonka yli astua hoitohuoneeseen, ovat aidosti ihmistä lähelle tuleva muutos. On paljon helpompaa kysyä, saanko apua, kun ei tarvitse miettiä, jääkö lääkärimaksun jälkeen kotona rahaa ruokaan tai voiko lapsi tässä kuussa harrastaa.

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

Lisäksi uudistus on tärkeä yhdenvertaisuusteko, sillä se turvaa maksuttomat poliklinikakäynnit seksuaalirikosten uhreille kaikkialla Suomessa.

Suun terveydenhoito ja väliaikainen kotisairaanhoido saadaan maksukaton alle. Olen tyytyväinen myös siihen, että fysioterapian lisäksi myös muita terapioiden, kuten neuropsykologinen kuntoutus sekä puhe- ja toimintaterapia, saatetaan maksukaton alle. Myös nämä koskettavat monia lapsiperheitä. Monen asiakkaan kohdalla tämä helpottaa moniammatillisen kuntoutuksen toteutumista ja vie yhteiskuntaamme pienen askeleen kohti yhdenvertaisuutta. Seuraavat askeleet olisi kuitenkin hyvä ottaa kohti lasten maksutonta terveydenhoitoa.

Arvoisa puhemies! Vaikka suomalainen julkinen terveydenhuolto mielletään usein edulliseksi, mitä se toki maailman mittakaavassa onkin, on meillä silti paljon ihmisiä, joiden terveydenhuollon maksut aiheuttavat huolta ja lisäävät aitoa riskiä joutua asiakasmaksujen osalta ulosottoon. Nyt hallitus tarttuu tähän, jotta mahdollisuudesta saada apua ja hoitoa oikea-aikaisemmin tulisi pysyvä osa yhteiskuntamme perusterveydenhuoltoa, ja siksi esitys on enemmän kuin kannatettava.

18.11 Mirka Soinikoski vihr: Arvoisa puhemies! Hallitusohjelma pureutuu velkaantumisen juurisyihin nostamalla heikoimmassa asemassa olevien sosiaaliturvaa ja parantamalla palveluiden saatavuutta. Vuoden 2019 lopulla maksuhäiriömerkintä oli jo yli 380 000 suomalaisella. EAPN:n eli Suomen köyhyyden vastaisen verkoston kyselyssä 20 prosenttia vastanneista kertoi luottotietojen menneen hoito- tai lääkekulujen vuoksi. Hoitovelkaa siis kertyy monella tapaa. Korona on heikentänyt kuntien taloustilannetta ja lisännyt hoitojonoja kiireettömän hoidon puolella. Tämän kriisin hintalappua ei voi maksattaa heikoimmassa asemassa olevilla.

Arvoisa puhemies! Asiakasmaksulain uudistus tuo helpotuksen monelle pienituloiselle, kun sote-palveluiden maksuttomuutta laajennetaan sekä maksuja kohtuullistetaan. Jo nyt on mahdollista saada maksuhojennusta erillisellä hakemuksella kotikunnalta. Lasten ja nuorten poliklinikakäynnit ja hoitoonpääsy eivät saa olla riippuvaisia perheen taloustilanteesta. Asiakasmaksulain uudistuksen tavoitteena on, että asiakkaat eivät joudu turvautumaan toimeentulotukeen asiakasmaksuista selvitäkseen. Ihmisen asema palvelujärjestelmässä ei saa olla riippuvainen siitä, missä kunnassa hän asuu. Tämä laki parantaa ihmisten yhdenvertaisuutta ja palvelujen saavutettavuutta. Näin kuromme pienemmäksi hyvinvointi- ja terveyseroja Suomessa. Kuten aiemmissa puheenvuoroissa on jo todettu, tietoa maksuhojennuksista ja asiakkaan oikeuksista on oltava tarjolla helposti ja esteettömästi joka kunnassa.

18.13 Sofia Virta vihr: Arvoisa puhemies! Me emme ponnista tähän elämään yhdenvertaisista lähtökohdista. Me emme kohtaa samoja vastoinkäymisiä ja haasteita emmekä me koskaan voi tietää, mitä toinen on käynyt tai käy elämässään läpi. Valitettavasti ahkeruus ja tahtotila eivät aina ole ne avaimet ehjään elämään, eivät, vaikka kuinka kovin yrittäisi. Sen sijaan yhteiskuntana meillä on tehtävä ja vastuu olla auttamassa ylös silloin, kun putoaa, olla kulkemassa vierellä, kun tikapuut kiivetä ovat alusta asti olleet hatarammat, rohkaista ja mahdollistaa sekä pitää huolta siitä, ettemme me rakenteilla luo eriarvoisia mahdollisuuksia tai esteitä nousta ylös, sillä meillä päättäjillä tässä salissa on valta valita, minkälaista tukiverkkoa olemme valmiita ylläpitämään ja luomaan ja millä hinnalla, sillä viime kädessä se on aina arvovalinta, olemmeko valmiita pitämään kaikista huolta.

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

Tämä hallitus on tähän saliin tuomillaan esityksillä osoittanut inhimillisyyttä ja välittämistä, ihmisarvon kunnioittamista ja sen aitoa ymmärtämistä, että meidän merkityksellisyyskenttemme ei ole kiinni siitä, kuinka monta veroeuroa me tähän maahan tuotamme. Pitkään lastensuojelussa ja mielenterveys- ja päihdepuolella työskennelleenä olen aidosti kiitollinen siitä, miten tämä hallitus ymmärtää sen, miten suuri merkitys ihmisten hyvinvoinnista huolehtimisella ja tukemisella on myös sille, miten taloutemme tässä maassa voi ja kasvaa ja kehittyy. Poistamalla esteitä oikea-aikaiselta hoitoon hakeutumiselta me katkaisemme ongelmien kasautumista ja terveysongelmien pahentumista ja silloin, silloin me vähennämme ja ehkäisemme inhimillistä kärsimystä mutta pienennämme myös pitkällä aikavälillä kuluja.

Sanotaan, että suuret laivat kääntyvät hitaasti. Nyt käsittelyyn tuleva asiakasmaksulain uudistus on yksi niistä lukuisista keinoista, joilla pyrimme turvaamaan sosiaali- ja terveyspalveluiden aikaisempaa yhdenvertaisemman saavutettavuuden ja varmistamaan, että jokaisella suomalaisella olisi nykyistä paremmat mahdollisuudet pitää huolta terveydestään, sillä sosiaali- ja terveyspalvelut kuuluvat jokaiselle, joka niitä tarvitsee. Me tiedämme, että meillä Suomessa terveydenhuoltoon pääsyssä on enemmän ongelmia kuin muissa Pohjoismaissa. Me myös tiedämme, että tutkimustiedon mukaan sosiaalipalveluiden asiakkaista 20–30 prosenttia kokee korkeat asiakasmaksut ja heikon taloudellisen tilanteen esteeksi saada palveluita.

Tällä tärkeällä asiakasmaksulain uudistuksella me nyt siis laajennamme sosiaali- ja terveyspalvelujen maksuttomuutta ja kohtuullistamme maksuja. Perusterveydenhuollon hoitajavastaanotot tulevat uudistuksen myötä maksuttomiksi, ja se on tärkeä muutos, sillä tällä hetkellä noin 40 prosentissa kuntia nämä käynnit ovat maksullisia. Käyntimaksu liikkuu 9 eurosta noin 40 euroon, ja se voi tässä salissa isojen summien rinnalla kuulostaa pieneltä, mutta se ei ole pieni summa niille, joiden asemaa me tällä uudistuksella pyrimme parantamaan.

Haluan myös mainita sen, että nyt me turvaamme maksuttomat poliklinikkakäynnit seksuaalirikosten uhreille kaikkialla Suomessa. Se on tärkeä asia, sillä jokainen niin järkyttävän teon kohteeksi joutunut ansaitsee kaiken avun mahdollisimman nopeasti ja täysin maksutta.

Lopuksi haluan vielä korostaa, että vaikka tämä esitys on tärkeä ja kannatettava, uudistamistyötä tulee jatkaa tämän jälkeenkin. Meidän tulee tarkastella [Puhemies koputtaa] maksukattoja sekä ottaa myös esimerkiksi avosairaanhoidon päihdetyö jatkossa maksuttomuuden piiriin.

18.16 Heidi Viljanen sd: Arvoisa puhemies! Viime hallituskaudella jäi kesken yksi ihmisten hyvinvoinnin kannalta keskeinen uudistus, asiakasmaksulakiuudistus. Nyt tämä odotettu lakiesitys on vihdoinkin meillä täällä eduskunnassa lähetekeskustelussa.

Vuonna 2019 yli 450 000 sosiaali- ja terveyspalvelujen asiakasmaksua päätyi ulosottoon. Kaikkiaan ulosottoon päätyvien sote-huollon asiakasmaksujen määrä on viimeisen kymmenen vuoden aikana tuplaantunut. On kohtuuton ajatus, että ihminen velkaantuu sairauden vuoksi.

Palataan muutama vuosi ajassa taaksepäin. Sosiaali- ja terveydenhuollon enimmäisasiakasmaksuja korotettiin roimasti vuosina 2015–2016. Esimerkkinä kerron, että vuoden 2016 alussa tasasuuruksia asiakasmaksuja korotettiin kerralla liki 30 prosentin erilliskorotuksella. Tämä enimmäismaksumäärä otettiin laajalti käyttöön kunnissa. Käytännössä se

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

tarkoitti yli 10 euron korotusta esimerkiksi sairaalan hoitovuorokauden omavastuuseen. Entisessä työssäni näin läheltä tämän historiallisen suuren korotuksen vaikutukset ihmisten elämässä. Kaikkein pienituloisimmille tällaiset korotukset ovat suhteettoman suuria.

Asiakasmaksujen korotusten ohella samaan aikaan on nostettu myös lääkkeiden ja matkakulujen omavastuuosuuksia. Tämä johtaa siihen, että yhä enemmän asiakasmaksuja kustannetaan toimeentulotuella ja kasvava joukko ihmisiä joutuu maksujen vuoksi ulosotoon. Moni turvautuu pikavippeihin, pahimmillaan hoidosta ja lääkkeistä tingitään, ja ongelmat kasaantuvat.

Pienituloiset kotitaloudet käyttävät tuloistaan sosiaali- ja terveyspalveluihin ja lääkkeisiin suhteessa enemmän kuin suurituloiset. Tähän joukkoon kuuluu ikääntyneitä ja huonosisia, joilla sairastavuuden vuoksi on eniten palvelujen ja hoidon tarvetta. Pahimmillaan asiakasmaksut ja sairastamisen kallistuminen kasvattavat hoitovelkaa: hoitoon ei hakeuduta ja lääkkeiden sijasta ostetaan ruokaa. Sosiaaliset, taloudelliset ja terveydelliset ongelmat kasaantuvat, ja näiden korjaaminen tulee huomattavan kalliiksi yhteiskunnalle.

Nyt käsittelyssä olevan lakiesityksen vaikutukset ovat suuret: 980 000 ihmisen asiakasmaksut alenisivat. Tarkoituksena on muuttaa muun muassa hoitajavastuun maksuttomiksi perusterveydenhuollossa. Lisäksi alaikäisten poliklinikkakäynnit muutetaan maksuttomiksi. Tämä on erityisesti heikossa taloudellisessa asemassa oleville perheille keskeinen helpotus, kun lapset sairastavat. Myös mielenterveyspalvelujen maksuttomuutta perusterveydenhuollossa selkiytetään ja tartuntatauteihin liittyvän hoidon, tutkimuksen ja lääkkeiden maksuttomuutta laajennetaan osin. Maksukaton suuruus pysyy ennallaan, mutta sitä kerryttävät palvelut laajenisivat. Maksukatto laajennetaan koskemaan myös suun terveydenhuollost, terapiasta, tilapäisestä kotisairaanhoidosta ja tilapäisestä kotisairaala-hoidosta sekä tietyistä etäpalveluista kertyviä asiakasmaksuja.

Kuten jo aiemmin totesin, suuri osa ihmisistä joutuu turvautumaan toimeentulotukeen selviytyäkseen asiakasmaksuista. Jo nykyisin voimassa olevan asiakasmaksulain 11 §:n mukaan asiakasmaksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava, jos maksu vaarantaa toimeentulon. Nyt tätä terävöitetään entisestään, sillä liian vähän tätä 11 §:ää on sovellettu käytännössä. Tavoitteena on, että asiakkaat eivät joutuisi turvautumaan toimeentulotukeen asiakasmaksuista selvitäkseen. Tämän vuoksi asiakasmaksulaissa korostettaisiin asiakasmaksujen alentamisen ja perimättä jättämisen ensisijaisuutta toimeentulotukeen nähden. Myös asiakkaiden tiedonsaantimahdollisuutta asiakasmaksujen huojentamisesta tai perimättä jättämisestä tulee tehostaa.

Arvoisa puhemies! Tämän lakiesityksen tarkoitus on poistaa hoidon esteitä ja lisätä terveyden tasa-arvoa hallitusohjelman mukaisesti. Erityisesti olen tyytyväinen siihen, että alueellinen tasa-arvo asiakasmaksujen osalta toteutuisi, niin ettei enää sairastamisen hinta olisi kotipaikkakunnasta kiinni.

Esitys vähentää perusterveydenhuoltoon, myös suun terveydenhuoltoon ja mielenterveyspalveluihin hakeutumisen aiheuttamaa taloudellista raskautta. Nyt painopistettä sosiaali- ja terveydenhuollossa pyritään muutenkin siirtämään perustason palveluihin ja ennaltaehkäisevään toimintaan. Tulevaisuuden sote-keskus -ohjelmassa peruspalveluita kehitetään varmistaen, että palvelut vastaavat ihmisten tarpeisiin ja ongelmiin voidaan puuttua ajoissa. Nyt esitetty asiakasmaksu-uudistus tukee myös tätä kehitystä.

18.21 Veronica Rehn-Kivi r: Värderade talman! Regeringens förslag till reform av lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården är ett steg mot en rättvisare social- och häl-

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

sovård. Enligt propositionen ska avgiftsfriheten utvidgas och avgifterna göras skäligen och jämlika i hela landet. Till exempel sjukskötares mottagningar inom primärvården, poliklinikbesök för personer under 18 år samt ärenden som hänför sig till vården av vissa smittsamma sjukdomar föreslås bli avgiftsfria.

Arvoisa puhemies! Näillä asiakasmaksulakiin nyt esitettävillä muutoksilla edistämme tasa-arvoa ja vähennämme perusterveydenhuoltoon hakeutumisen aiheuttamaa taloudellista haittaa. Helpotamme myös lapsiperheiden asemaa erityisesti sellaisissa perheissä, joissa lapsi tarvitsee runsaasti sairaanhoidon palveluja ja vaatii useita yllättäviä poliklinikkakäyntejä.

Esitys liittyy osaltaan myös hallitusohjelman kirjaukseen, jonka mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan painopistettä siirretään perustason palveluihin ja ennaltaehkäisevään toimintaan. Tavoitteena on varmistaa, että palvelut vastaavat ihmisten tarpeisiin ja että ongelmiin voidaan puuttua ajoissa.

On hyvä, että asiakasmaksulaissa on säilytetty maksukatto ja että myös maksut terapiasta, kotisairaanhoidosta ja ihmisen kokonaisterveyden kannalta tärkeästä suun- ja hammashoidosta sisältyvät siihen. Olen erityisen tyytyväinen siitä, että tehostetusta palveluasumisesta säädetään maksimimaksu sekä asiakkaan käteen jäävästä summasta minimi, vaikkakin se summa olisi voinut olla suurempi, kun otetaan huomioon asiakkaan itsenäinen asema ja tarve henkilökohtaisiin hankintoihin.

Värderade talman! Förslaget förbättrar jämlikheten mellan klienterna i de avgifter som tas ut för långvarig boendeservice i olika delar av landet. I fortsättningen säkerställs också att avgifterna för tjänsterna inte blir oskäligt höga i förhållande till klientens inkomster. Klienterna ska också få tillräckligt med information om kommunens skyldighet att sänka eller efterskänka klientavgiften. Ingen ska bli tvungen att ty sig till utkomststöd för att klara av sina utgifter för den vård han eller hon varit i behov av. Den här lagen innehåller många förbättringar och är lätt att understöda.

18.24 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Tällä tärkeällä uudistuksella vahvistetaan nyt kaivattusti perustason palvelua ja siirretään painopistettä ennaltaehkäisevään toimintaan. Tullevaisuuden sote-keskus -ohjelmassa peruspalveluita kehitetään varmistuen, että palvelut vastaavat ihmisten tarpeisiin ja ongelmiin voidaan puuttua ajoissa. Nyt esitetty asiakasmaksu-uudistus tukee juuri tätä kehitystä.

Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä tilanne mielenterveyspalvelujen maksuttomuuden osalta vaihtelee kunnittain ja on epäselvää, mitkä mielenterveyspalvelut ovat asiakkaalle maksuttomia. Tällä esityksellä perustason mielenterveyspalvelujen maksuttomuutta nyt selkeytetään ja kirjataan lakiin, että ne ovat jatkossa aina maksuttomia. Maksuttomuuden selkeyttäminen on tärkeää, jotta ihmiset eivät maksujen vuoksi jättäisi hakematta tarvittavaa hoitoa. Varsinkin mielenterveyspalveluissa on erityisen tärkeää poistaa ylimääräiset esteet hoitopääsyä.

Arvoisa puhemies! Lapsiperheiden osalta tärkeä uudistus on alaikäisen lapsen poliklinikkakäynnin maksuttomuus. Terveyspalvelut ovat alaikäisille jo varsin pitkälti maksuttomia. Silti esimerkiksi poliklinikkakäynneistä perittävät maksut voivat rasittaa taloudellisesti etenkin pienituloisia perheitä, joissa lapsi tarvitsee runsaasti sairaanhoidon palveluja

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

tai joissa on useita sairastavia lapsia. Tämä uudistus tuleeikin helpotuksena hyvin monelle perheelle.

18.26 Sofia Vikman kok: Arvoisa puhemies! Tämän käsiteltävänä olevan uudistuksen tavoite hoidon esteiden poistamisesta ja terveyden tasa-arvon lisääntymisestä on erittäin kannatettava. Keskeinen huoli esityksen osalta liittyy julkistalouden heikentyneeseen tilanteeseen sekä kuntien kasvavaan ahdinkoon. Tämä uhkaa vesittää hyvät tavoitteet. Palvelut ovat monin paikoin ruuhkautuneet koronasta johtuen. Syntyneen hoito- ja palveluvelan purkamiseen on arvioitu menevän vuosia. Ikääntyminen kasvattaa palveluiden tarvetta entisestään tulevina vuosina. Tavoite kiireettömään hoitoon pääsyn kiristämisestä lisää painetta julkiselle taloudelle. Alakanttiin arvioidut kustannukset sekä käsillä olevan esityksen osalta että muun muassa oppivelvollisuuden ja hoitajamitoituksen osalta kaventavat kuntien liikkumatilaa entisestään ja tulevat aiheuttamaan säästöjä ja leikkauksia muista palveluista ja muista kohteista. Palvelujen maksuttomuus puolestaan lisää palveluiden käyttöä, mikä resurssien ollessa niukat johtaa palveluiden saatavuuden heikentymiseen ja jonojen pidentymiseen. Nämä ovat merkittäviä huolia tämän esityksen osalta, jonka perimmäinen tavoite on hyvä.

Arvoisa puhemies! Marinin hallituksen esittämä asiakasmaksulain uudistus ei ole kokonaisuudistus, eikä nyt tehtävä osittainen uudistus poista kokonaisuudistuksen tarvetta. Pohdittavaksi tulee, onko tarpeen tehdä osittainen uudistus juuri nyt, kun kokonaisuudistus tulee ajankohtaiseksi mahdollisesti hyväksyttävän sote-uudistuksen yhteydessä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kevytautoja koskevien lakien kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 128/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 1 tunti. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. Asiassa käydään heti ministerin esittelypuheenvuoron jälkeen debatti.

Keskustelu

15.26 Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus esittää kevytautoja koskevien lakien kumoamista. Taustalla on EU:n komission tiukentunut kanta Suomen kevytautoja koskevaan lainsäädäntöön. Komission näkökulmasta kevytautoja koskeva lainsäädäntö on ristiriidassa unionin lainsäädännön kanssa. Kyseessä on esitys, jolla poistettaisiin siis kansallisen lainsäädännön ristiriitaisuus

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

EU-lainsäädännön kanssa. Kyseessä on samalla esitys, jonka myötä monien toivomat kevytautot eivät valitettavasti vielä tulisi Suomessa käyttöön.

Arvoisa puhemies! Todella paljon työtä on tehty sen eteen, että olisi löydetty kaikille osapuolille sopiva ratkaisu, joka olisi antanut mahdollisuuden muuttaa kevytautoja koskevaa lainsäädäntöä ja saada se vastaamaan EU-lainsäädännön vaatimuksia. Suomen tahtotila oli komissiolla tiedossa, ja yhteistä etenemistapaa haettiin lukuisten neuvottelujen kautta. Alkuvuodesta neuvottelujen alkuvaiheessa komissio tulikin Suomea vastaan ja ehdotti poikkeamisen hakemista ajokorttidirektiivin sääntelystä. No, Suomi esitti komissiolle laatimansa muutosehdotukset ja oli valmis hakemaan mainittua poikkeusta nopealla aikataululla. Kevytautoja koskevaa lainsäädäntöä olisi muutettu ja saatu siten kevytautot Suomessa käyttöön asiasta kansallisesti säääten, mutta kun komission oikeuspalvelutasot asettuivat jyrkästi poikkeamista vastaan, komissio ei voinut omasta ehdotuksestaan huolimatta lopulta poikkeusta myöntää. No, vaihtoehdot olivat tämän jälkeen vähissä. Ainoana vaihtoehtona nähtiin lakien kumoaminen. Lakien voimaantulo edellä mainituin perustein ei ole mahdollista, ja toisaalta lakien voimaantulon lykkääminen ottaen huomioon oikeuskanslerin viime syksynä asiasta antama kannanotto ei myöskään ole mahdollinen vaihtoehto.

Arvoisa puhemies! Kun Suomi kumoo kevytautoja koskevan lainsäädännön, vältymme komission rikkomusmenettelyltä. Rikkomusmenettelyyn joutuminen olisi hyvin todennäköistä ja voisi lopulta johtaa siihen, että lainsäädäntö jouduttaisiin joka tapauksessa kumoamaan, sillä vaihtoehtoja lainsäädännön muuttamiselle ei EU-lainsäädännön mukaisesti ole löytynyt. On myös mahdollista, että komissio saattaisi asian Euroopan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi ja siten rikkomusmenettelystä voisi lopulta aiheutua Suomelle taloudellisia seuraamuksia.

Toisaalta, jos lakeja ei nyt kumottaisi, niin sekin aiheuttaisi merkittävää epävarmuutta kevytautojen käyttäjille, kun he odottelisivat, mitä komission tai Euroopan unionin tuomioistuin asiasta lausuisi. Lakien kumoaminen, erityisesti mikäli se tapahtuisi voimaantulon jälkeen, aiheuttaisi taloudellisia vahinkoja kansalaisille, jotka ovat muuttaneet henkilöautoja kevytautoiksi. Kansalaisten lisäksi vaikutuksia aiheutuisi myös kevytautoja ja niitten varusteita myyville yrityksille. Ottaen huomioon, että lainsäädännön EU-oikeudenvastaisuus on jo tässä vaiheessa tiedossa, valtio voisi myös joutua korvausvastuuseen näiden vahinkojen osalta.

Arvoisa puhemies! Kevytautoja koskevan lainsäädännön kumoaminen tässä vaiheessa ei vaikuttaisi nykytilaan liikenneturvallisuuden, liikenteen sujuvuuden ja päästöjen tai nuorten liikkumisen kannalta. Toki alkuperäisen hallituksen esityksen kevytautojen käyttöönottoa koskevat vaikutukset eivät myöskään toteutuisi.

Työ nuorten liikenneturvallisuuden parantamisen ja kevytautojen eteen ei kuitenkaan lopu tähän. Aktiivinen yhteydenpito ja ennakkovaikuttaminen komission suuntaan jatkuu ajokorttidirektiivin mahdollisen uudistamisprosessin aikana. Komission julkinen kuuleminen ajokorttidirektiivistä on tarkoitus avata vielä tämän syksyn aikana. Euroopan unionin lainsäädäntöehdotus annetaan mahdollisesti ensi vuonna alkuvuodesta. Meillä on hyvät edellytykset tarjota komissiolle direktiivin uudistamiseksi konkreettisia ehdotuksia ja ratkaisuja, joilla voidaan edistää nuorten kuljettajien turvallista liikkumista.

Laki kevytautoja koskevien lakien kumoamisesta tulisi voimaan 1. marraskuuta 2020, ja tällä varmistettaisiin, että kevytautoja koskeva lainsäädäntö ei ehdi tulla voimaan.

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

Ja sitten henkilökohtainen pahoittelu valiokunnalle siitä, että tämän asian käsittely valiokunnassa jää varsin lyhyeksi johtuen juuri siitä, että takaraja on tuo marraskuun alku, ja siitä, että olemme jatkaneet tiiviitä neuvotteluita komission kanssa ja etsineet uusia keinoja aivan viime metreille saakka. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt siirrytään debattiin. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää vastauspuheenvuoron, nousemaan ylös ja painamaan omalta varsinaiselta paikaltaan V-painiketta.

15.31 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kokoomus kannattaa kevytautoja. Me haluamme nuorille mopoautoja ja yleensäkin turvallisempia kulkuvälineitä.

EU:lta saadut huomiot olisi ollut mahdollista ottaa huomioon, se on monet kerrat tullut esille näissä keskusteluissa. Vasemmistohallitus näyttää menevän tässäkin EU-komission selän taakse. Komissio kuitenkin tarjosi maallemme ratkaisuksi sitä, että Suomi olisi hakenut poikkeusta ajokorttidirektiivin soveltamisalaan. Tätä kautta kevytautojen käyttöönotaminen olisi ollut myös komission mukaan mahdollista Suomessa.

Arvoisa puhemies! Näyttääkin siltä, että vasemmistohallitus on tehnyt tämän päätöksen jo ennen näitä neuvotteluja EU:n kanssa, vaikka julkisuudessa toisin annetaan ymmärtää. Meidän suomalaiset nuoret tarvitsevat turvallisempia kulkuvälineitä pitkien etäisyyksien maassa, ja onneksi sekin aika koittaa, kun tätä hallitusta ei enää ole.

15.33 Suna Kymäläinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin kiitos ministerille ansiokkaasta selostuksesta, mitä selkeästi täällä kokoomuksen edustajakaan ei kokonaan kuunnellut, koska siellä hyvin tuli esille, mitä EU meille ohjeisti ja kuinka me sen jäljiltä teimme.

Täytyy myös muistuttaa edustaja Heinoselle, että jo silloin, kun te olitte toisena vastuuministeripuolueena ajamassa tätä kevytautolainsäädäntöä, oli komission huomautus pohjalla ja oli tiedossa, että tämä mahdollisesti ei mene läpi. Tämä on toki harmillista meidän kaikkien osalta.

Meillä on ollut laaja kannatus tässä eduskunnassa kevytautolainsäädännölle, kansalliselle poikkeamalle, mutta totta kai me toimimme EU-lainsäädännön kanssa niin, ettei se ole ristiriidassa, emmekä ota sanktioita valtiolle tai aiheuta yksityisille ihmisille tai yrityksille taloudellisia ongelmia tämän lainsäädännön voimaantulon johdosta. Olemme [Puhemies koputtaa] ottaneet tämän ennakkokäsittelyyn, ja kuten ministeri toivoi, me kyllä [Puhemies: Aika!] valiokunnassa tähän aikatauluun taivumme.

15.34 Sheikki Laakso ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä kevytauto-case kertoo kuitenkin aika hyvin sen, miten älytöntä EU-touhu nykyään on. Lapsien turvallisuus jää byrokratian rattaitten taakse — täysin käsittämätön tilanne.

Tällä paljon puhutaan siitä, että Suomi voi olla kokoaan suurempi. Mitä se tarkoittaa, ja mikä painoarvo sillä on? No nythän se tiedetään. Sehän on ihan suoraan vasta Ranskan ja Italian mopoautoteollisuuden jälkeen. Onko kuinka paljon sen jälkeen, sitä emme tiedä, mutta Ranskan ja Italian mopoautoteollisuudella on suurempi painoarvo kuin Suomen valtion kannalla. Jokainen voi miettiä, paljonko meillä oikeasti on sananvaltaa, koska me emme edes lapsiamme voi suojella järkevästi. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

15.35 Ari Torniainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On erittäin valitettavaa, että tällainen hyvä asia kaatuu EU-byrokratiaan, kuten edellinenkin puheenvuoron käyttäjä totesi.

Keskusta kannattaa sitä, että Suomeen saadaan kevytautolait voimaan tulevaisuudessa, ja seuraavaksi Suomen tulee vaikuttaa siihen, että kevytautoille saadaan myönteinen ratkaisu EU:n ajokorttidirektiivin uudistuksen yhteydessä. Kuten ministeri Harakka tuossa asiaan totesi, niin työ on käynnissä, ja itse toivon vilpittömästi, että näin myöskin sitä viestii viedään eteenpäin.

Kevytautojen kaltainen liikkumisväline olisi todella hyvä saada nuorten käyttöön niin opiskelijoille kuin myös niin, että nuoret pääsisivät harrastusten pariin. Se olisi todella tärkeää. Tosiasia on, että nuoret tarvitsevat turvallisia kulkuvälineitä. Kevytautot ovat yksi olennainen osa nuorten liikkumista, ja keskusta kannattaa edelleen sitä linjaa, että [Puhemies koputtaa] lainsäädäntöä viedään myöskin siten eteenpäin, että kevytautot saadaan Suomeen.

15.36 Kari Tolvanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täytyy sanoa, että tämä on todella surullinen hallituksen esitys. Tämä on surullinen esitys suomalaisille nuorille, niin kuin tässä on todettu, kaikki olemme todenneet. He olisivat voineet siirtyä turvallisempiin ajoneuvoihin, mutta nyt mopootot ja muut mönkijät edelleen tuolla liikenteessä pyörivät, ja kuten tiedämme, ne ovat turvattomia.

Tästä asiastahan tehtiin komissiolle kanteluita, ja ilmeisesti ne Etelä-Euroopan, Keski-Euroopan mopootoautovalmistajien kantelut olivat sitten niin kovia juttuja, että komissiolle ei kanttia tähän asiaan riittänyt — surullista.

Ja Suomihan on tietysti EU:n mallioppilas. Tulee kyllä mieleen se, että pikkasen nyt häirikön mainetta voisi tässä ottaa ja tätä rikkomusmenettelyä hieman alkaa kyseenalaistamaan, että onko se todella nyt niin rankka juttu meidän tasavallallemme, koska kyse on nuorten liikenneturvallisuudesta.

Kysyisin vielä ihan lyhyesti, [Puhemies koputtaa] kun sanoitte tästä ajokorttidirektiivi-uudistuksesta: mitkä nyt ovat ne tavoitteet ja aikataulut ja muut, [Puhemies: Aika!] että me saamme tämän asian eteenpäin?

15.37 Jari Ronkainen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten ministeri tuossa alussa kertoi, EU antoi Suomelle alun perin vähän siimaa ja uskotteli, että kevytautoja koskeva poikkeuslupa voisi olla mahdollista. Myöhemmin kuitenkin EU teki täyskäännöksen ja ilmoitti ykskantaan sen olevan ajokorttidirektiivin vastainen. [Timo Heinonen: Tilattu kanta!]

Ilmeisesti ainoa tapa kevytautojen mahdollistamiseksi olisi vaikuttaa siihen ajokorttidirektiivin uudistustyöhön. Lainsäädäntömenettely kuitenkin tarkoittaa, että kevytautot ovat vasta vuosien päässä. Tämä on kolaus monelle perheellekin, jotka ovat harkinneet turvallisempaa liikkumisvälinettä lapsilleen.

Minä kysyisin teiltä, arvoisa ministeri: Pidätkö oikeasti mahdollisena, että vielä jonnain päivänä nähdään kevytautoja Suomen liikenteessä? Onko EU:lla todellisia haluja myötäillä Suomen kansallisia intressejä, vai ovatko nämä Euroopan markkinat, mihin täälläkin on viitattu moneen kertaan, painoarvoltaan kovempia ja onko isompien euromaiden [Puhemies koputtaa] tyytyväisenä pitäminen tärkeämpää?

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

15.38 **Marko Asell sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kannatan myös sitä, että tällainen kevytautojärjestelmä nuorille tulee ja sitä kautta nuorille kuskeille tulee turvallisemmat välineet ajella. Mutta tässä on varmaan ollut se ongelma nyt lähtökohtaisesti, että nyt 15-vuotiaat nuoret, joilla ei ole kunnon ajokoulutusta, olisivat saaneet alleen 60 kilometriä tunnissa kulkevan laitteen, jossa on 1 800 kiloa painoa plus sitten kaverit mukana, parituhatta kiloa. Se on erilainen sitten muulle ympäristölle. Se varmasti on tässä yksi tärkeä pointti, että siellä liikenteessä on muitakin kuin se kuski.

Tärkeä pointti — ja ehkä se olennainen — tässä on ajokoulutus. Edellisessä ajokorttikoulutus uudistuksessa poistui kokonaan liukkaan ajon harjoittelu, ja ajoharjoitteluratasäätiöt ja muut turvallisuuskeskukset nyt peräänkuuluttavat, että tätä tarvittaisiin jatkossa. Nyt he haluavat viestiä siitä, onko tällainen tulossa. Kysyisin nyt: tarvitaanko ajoharjoitteluratoja ja saadaanko sitä kautta näitä liukkaan ajon treenejä ajokoulutuksiin?

15.40 **Esko Kiviranta kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meidän täytyy tehdä voitavamme, jotta EU-lainsäädännön aiheuttama este kevytautojen käyttöönotolle saadaan poistettua. Tilanteen ollessa se, mikä se on, meidän on keskityttävä vaikuttamaan siihen, että tuleva EU:n uusi ajokorttidirektiivi mahdollistaa kevytautot, jotta tässä tärkeässä asiassa päästään eteenpäin. EU-lainsäädäntö on tässä asiassa auttamattoman vanhentunut.

Nuorten liikenneturvallisuuden parantaminen on äärimmäisen tärkeää. Mopoautojen kolariturvallisuus on heikko, ja niiden korvaaminen järkevämällä ratkaisulla parantaisi liikenneturvallisuutta. Kevytautot olisivat erittäin hyvä keino nuorten liikkumiseen erityisesti haja-asutusalueilla. 15—17-vuotiaiden nuorten liikkuminen on harvaan asutussa maassamme usein haastavaa, joten tämän helpottaminen ilman kompromisseja turvallisuudessa on hyvin tärkeää.

Komission julkinen kuuleminen ajokorttidirektiivistä [Puhemies koputtaa] avataan näillä näkymin vielä syksyn aikana, joten asiassa voidaan ehkä edetä nopeastikin.

15.41 **Mirka Soinikoski vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Euroopan komissio on todennut, että Suomen kevytautolainsäädäntö on komission näkökulmasta EU:n lainsäädännön vastaista eikä komissio tule antamaan Suomelle poikkeusta ajokorttidirektiivin soveltamisalasta. Vastaus on selväsanainen, enkä näe syytä koeponnistaa EU-lainsäädäntöä kevytautojen osalta yhtään tämän enempää.

Komissio totesi saman asian jo viime syksynä, minkä johdosta kevytautolain valmistelulle haettiin vuoden lisäaika. Voidaan sanoa, että kyseinen laki oli ikään kuin kuolleena syntynyt esitys, jolla ei oikeastaan missään vaiheessa ollut todellisia mahdollisuuksia selviytyä. Tämä ei ole ainoa vastaavanlainen lakimuutos, joka viime kaudella puskettiin läpi asiantuntijoiden varoittelusta huolimatta.

Ihmisten on päästävä liikkumaan palveluiden ääreen kohtuullisessa ajassa, kohtuullisella vaivalla ja kohtuullisin kustannuksin riippumatta iästä, tulotasosta ja postinumerosta. Liikenneköyhyyden torjumiseksi on löydettävä kestävämpiä ratkaisuja. Kevytautolaki ei sitä ole, ja siksi on oikein, että hallitus nyt esittää sen kumoamista. [Arto Satonen: Oho!]

15.42 **Merja Kyllönen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä me tässä maassa turhaan pelkäämme seuraamusmenettelyitä, sillä vuosina 2002—2018 Suomi on

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

joutunut yli 1 800 kertaa näihin seuraamusmenettelyihin, eli ei se nyt mitään maailmanlopun meininkiä ole.

Olisin esittänyt ministerille sellaisen kysymyksen, että onko meillä arvioitu Ruotsin mallin mukaista systeemiä niin, että meidän ei tarvitse suinkaan odottaa tätä ajokorttidirektiivi-uudistusta, vaan mennään samalla mallilla kuin miten Ruotsi on toiminut aktiivisesti käyttäen tällaista omaa tulkintaa, ja se on ollut vakiintuneesti käytössä Ruotsin lainsäädännössä jo reilun vuosikymmenen. Siellä on käytössä A-traktorien ajoneuvoluokka, ja ei ole kyse mistään erivapaudesta, vaan ruotsalaiset ovat toteuttaneet tätä mallia jo pitkän aikaa, eikä komissio siihen ole puuttunut, eivät ranskalaiset, eivät italialaiset eivätkä espanjalaiset ole valittaneet asiasta. Eli voisimmeko me edetä Ruotsin mallin mukaan [Puhemies koputtaa] ja katsoa naapurista vähän, miten siellä toimitaan? — Kiitos.

15.43 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tässä näkee, mitä hyötyä on olla EU:n mallioppilas. Suomi on maksamassa miljardeja EU:lle, mutta hallitus ei edes näin pienessä asiassa uskalla pistää hanttiin — voi voi. No, tämä esitys on sinänsä hyvä esimerkki siitä, kuinka laajaksi Euroopan unionin päätösvalta, määräysvalta, on kasvanut, ja onhan tämä surullista suomalaisten äänestäjien kannalta, että äänestäjät eivät voi eduskuntavaaleissa vaikuttaa tällaisiin arkisiinkaan asioihinsa, kuten kevytautoja koskevaan lainsäädäntöön, vaan määräykset tehdään EU:ssa ja Suomen hallitukset sitten nöyränä niitä kuuntelevat. Kyllä tässä kannattaisi pysähtyä pohtimaan tätä EU:n suuntaa, kun tasavallan presidentti on lain voimaantumisen vahvistanut ja nyt EU sitten sen kieltää, ja hallitus nöyrystelee ja vikisee. Miettikää nyt vähän.

15.44 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on kyllä erittäin valitettava asia, koska — niin kuin täällä moni on jo todistanut — kevytautot olisivat olleet huomattavasti turvallisempia nuorisolle, ja erityisesti maaseudulla, pienemmissä kaupungeissa tämä mopoautoilu tulee jatkossakin jatkumaan, ja sen turvattomuusongelmat me kaikki tiedämme, ja kyllä sitä myöskin kaupungeissa erityisesti harrastuksiin menossa ja muuten käytetään.

En epäile sitä, että tässä ei olisi ollut yritystä vaikuttaa Euroopan unionin suuntaan. Sitä teki edellinen hallitus ja varmaan on tehnyt nykyinenkin hallitus, mutta pakko on kuitenkin sanoa, että tulos on puhdas nolla. Tämän vaikuttamistyön tulos on täysin nolla, ja siitä ei päästä yhtään mihinkään, ja se ei selittelemällä parane. Me joudumme lain täällä nyt kumoamaan, tai ainakin hallitus sitä esittää, ja siinä lain kumoamisessa ei ole mitään järkeä.

Ai niin, jos ei tässä muuta johtopäätöstä voi tehdä, niin ainakin sen, että mopoautovalmistajat [Puhemies koputtaa] osaavat lobata paremmin kuin Suomen valtion nykyinen hallitus.

15.45 Johannes Koskinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näissä oloissa tämä hallituksen esitys on perusteltu, ja siihen liittyy tietysti toivomuksia jatkotoista, joissa pystyttäisiin tämänkaltaisen liikenneturvallisuuden parantamisreittiä valitsemaan.

Kiinnittäisin samassa yhteydessä huomiota siihen, että erityisesti näissä nuorten liikenneturvallisuuteen liittyvissä asioissa on hyvä edetä aika varmoin askelin ja mietitysti. Nyt meillä on virinnyt toinen ajokortti-uudistuksiin liittynyt ongelma, se, että näitä alle 18-vuotiaiden alennetun iän kortteja on myönnetty kovin kevein perustein. Eli kun ajatus oli, että poikkeuksellisista syistä voisi tästä ikärajasta poiketa, niin näytti siltä, oliko se niin,

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

että nyt yli 95 prosenttia näistä poikkeuslupahakemuksista oli hyväksytty. Siitä hyväksymisestä on tullut tämmöinen vakiintunut tapa. Tähän pitäisi kiinnittää huomiota, että siinä, samoin kuin [Puhemies koputtaa] ajorataharjoittelussa, edetään varmemmin askelin. — Kiitos.

15.47 Joonas Könttä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä laki on vähän surullinen siinä mielessä, että edellinen eduskunta tämän suurella enemmistöllä hyväksyi ja nyt joudumme sen ilmeisen valitettavasti kumoamaan. Kysymys on ollut ennen muuta haja-asutusalueen nuorten liikenneturvallisuuden parantamisesta, ylipäättään liikenneturvallisuuden parantamisesta ja sen parantamisesta, että nuoret pääsevät paremmin harrastamaan ja tekemään asioita sielläkin, missä joukkoliikenne ei kulje. Tämä on siihen nähden kyllä erittäin iso takaisku.

Minä olen ajatellut näin, että kun tässä täytyy jotain hyvää nähdä, niin nyt ainakin sitä pohjatyötä on tehty sen eteen, että sitten kun Euroopan unioni tätä direktiiviä uudistaa, niin minusta tässä pitää, aivan niin kuin edustaja Satonen hyvin sanoi, tämä jo tehty työ ulosmitata, kun sitä on edellinen hallitus jo tehnyt ja kun sitä tämä hallitus on tehnyt, ja kun siinä nyt ei aivan päästy siihen lopputulokseen kuin mihin piti, [Puhemies koputtaa] niin tässä EU-direktiivimuutoksessa pitäisi päästä parempaan lopputulokseen.

15.48 Iris Suomela vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun puhutaan liikenneturvallisuudesta, ilmiötä on katsottava kokonaisuutena, ja siksi on huomioitava myös niiden turvallisuus, jotka eivät autoa aja, niiden nuorten, joiden vanhemmilla ei esimerkiksi ole varaa hankkia heille kevytautoa ja jotka sen tähden päätyvät kävellen, pyörällä tai joukkoliikenteellä kulkemaan.

Se on fysiikan laki, että mitä painavampi ajoneuvo on, sitä suurempaa tuhoa se aiheuttaa törmätessään. Mitä kovempaa ajoneuvo kulkee, sitä todennäköisemmin ihminen ajaa sillä onnettomuuden ja sitä vakavampi se onnettomuus on. Näitä tosiasioita ei voida kiistää.

Valitettavasti on myös nähty, että osa nuorista kuljettajista ei ole toiminut niin vastuullisesti kuin olisi pitänyt, niin mopautojen kuin nyt sitten 17-vuotiaiden poikkeuslupien kohdalla.

Muutenkin on tärkeää, että huomioidaan ne ihmiset, joilla ei ole mahdollisuutta autoilla. Alaikäisten lisäksi tämä asia koskettaa yhä suurempaa osaa ikääntyvää Suomea, ja siksi joukkoliikenteen [Puhemies koputtaa] olisi syytä toimia vähintäänkin kohtuullisesti mahdollisimman suuressa osassa Suomea. Se on myös se turvallisin vaihtoehto.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Myönnän vielä neljä debattipuheenvuoroa, ja sen jälkeen ministeri.

15.49 Sheikki Laakso ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mietitäänpä hetki vielä sitä hommaa, että millä perusteella tämä oikeasti EU:ssa torpattiin, koska kuitenkin vastaava laitteisto on ollut käytössä 70-luvulta asti Ruotsissa — ilman kauheampia ongelmia, ei niitä uhkakuvia, mitä edellinenkin puhuja puhui, että olisi liikenneturvallisuus kauheasti kärsinyt. Vai olisiko tässä sittenkin se, että kokoaan isompi onkin ollut hallituspuolueiden edustajissa vihreät, koska tässä on ihan selkeästi parilta vihreältä edustajalta tullut sen suuntaisia puheita, että he ovat hyvinkin mielissään kyseisen lain torppaamisesta? [Iris Suomela: Tämä ei kyllä meidän ansio ole, sen voin sanoa!]

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

15.50 Tiina Elo vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä asiassa on kyse tosiaan toisaalta liikenneturvallisuudesta ja toisaalta nuorten mahdollisuudesta liikkua. Kuten ministeri Harakka hyvin selosti, kyse on siitä, että tämä laki on ristiriidassa EU-lainsäädännön kanssa, ja nyt on sen takia viisasta viheltää peli poikki. Tämä tuloshan oli jo kylä ennalta nähtävissä.

On huolestuttavaa, kuten täällä on todettu, että nuorten liikenneonnettomuudet ja liikenneonnettomuudet ovat lisääntyneet, kun ajokortteja on alettu myöntää poikkeusluvalla alaikäisille aiempaa enemmän. Ajokorttilain vuoden 18 uudistuksen jälkeen 17-vuotiaat ovat saaneet anoa ajokorttia aiempaa helpommin ja keveämmin perustein. Kuten täällä on todettu, myös ajo-opetuksen oppitunteja on vähennetty, mikä on varmasti osaltaan johtanut siihen, että nuorille näitä onnettomuuksia tulee. Ymmärrän hyvin nuorten tarpeen itsenäiseen liikkumiseen haja-asutusalueilla, ja tähän on löydettävä ratkaisut, jotka vähentävät liikenteen ilmastopäästöjä [Puhemies koputtaa] ja lisäävät liikenneturvallisuutta, ja se ei ole... [Puhemies: Aika!]

15.51 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy todeta, arvoisa ministeri, hyvä hallitus, että kyllähän tämä esitys kohtalaisen velto on, ja jos ajatellaan suurta kokonaisuutta, niin ilmeisesti Suomen eduskunnan säätämien lakien joukossa tämän merkittävyys ei niin kovin suuri ole, ja täällä nyt vedotaan sitten komission oikeudelliseen palveluun. Mietin vain, että tässä viime aikoina tästä oikeudellisesta palvelusta — ilmeisesti sama palvelu, mitä neuvosto käyttää — kovin suureen ääneen johdettiin siihen suuntaan tulkintaa, että 750 miljardia on ikään kuin kaikkien sopimusten mukainen, vaikka ei siihen edes koko oikeudellinen palvelu ottanut sinänsä kantaa. Kyllä tämä vähän surkeaksi vetää, että jos tämä EU oikeasti on tämmöinen, että se pienestäkin asiasta holhoaa jäsenmaata ja suurissa asioissa tehdään niin kuin tehdään. Tässä tulee niin iso ristiriita, että kansalaiset rupeavat ihmettelemään, että mikä tämmöinen yhteisö on, ja minä yhdyin niihin edellisiin puhujiin, jotka olivat sitä mieltä, että joku voitti tässä Suomen hallituksen lobbauksessa 6—0.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Myönnän vielä vastauspuheenvuorot valionkunnan varapuheenjohtajalle ja puheenjohtajalle.

15.53 Ari Torniainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä on opposition puolelta useassa puheenvuorossa vähätelty tätä rikkomusmenettelyä, ja oikeastaan haluaisin kysyä ministeriltä, miten te itse näette tämän rikkomusmenettelyn. Astuisiko se voimaan, ja mikä sen todennäköisyys olisi? Onko teillä näkemystä siitä, mitkä olisivat mahdolliset sanktiot Suomelle? Niistä on puhuttu tässä kovin vähän, niitä ei ole mainittu ollenkaan. Samoin myöskin ministerille kysymys siitä, että täällä ei ole vielä mainittu esimerkiksi oikeuskanslerin näkemystä tähän asiaan. Silloin kun tämä edellisen kerran oli, kun tämä jatkoaika tähän lakien voimaan astumiseen saatiin, oikeuskansleri omassa lausunnossaan totesi aika painavasti myöskin tästä asiasta.

Oma kantani on ja keskustan kanta on edelleen se, kuten ensimmäisessä puheenvuorossani totesin, että me haluamme, että Suomessa on tulevaisuudessa kevytautot nuorten käytettävissä, ja itse toivon, että ajokorttidirektiivin kautta [Puhemies koputtaa] se saadaan voimaan. [Jari Ronkainen: Te olette hallituksessa!] Tärkeintä on nyt, että tästä asiasta poistuu tämä epävarmuus, [Puhemies: Aika!] mikä on tällä hetkellä.

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

15.54 Suna Kymäläinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Todellakin täällä on tullut esille, sanottu muun muassa edustaja Satosen puheenvuorossa, että vaikuttamistyö on ollut puhdas nolla. Näin ei ole, asiaa ei ole loppuunkäsitelty. [Arto Satonen: Lopputulos on nolla!] Nyt jo tämän syksyn aikana aloitetaan EU:ssa ajokorttidirektiivi uudistustyö, jonka on tarkoitus valmistua vuonna 22, ja Suomen kanta on otettu tässä jo pohjaksi, ja tätä työtä tulemmekin tekemään, ja näin myös ministeriö on vakuuttanut valiokunnalle toimivansa.

On vastenmielistä kuulla, että hallitus ei piittäisi liikenneturvallisuudesta erityisesti lasten ja nuorten osalta. Mielestäni tämänkaltaiset syytteet eivät liity tähän saliin. Meillä jokaisella on huoli meidän tulevaisuuden tekijöistä, nuoristamme ja lapsistamme, ja totta kai pyrimme tekemään liikenteestä [Puhemies koputtaa] turvallisemman niin kevytautojen kuin muun liikenteen osalta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ja nyt ministeri, 3 minuuttia paikalta.

15.55 Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka: Arvoisa puhemies! Kiitos tästä odotetun värikkästä keskustelusta, jossa omani ja kabinetin ja virkamiestenkin motiivit ajaa tätä asiaa kyseenalaistettiin. Totean muistutukseksi, että itsekin äänestin aikanaan tämän lain puolesta.

Tämän lain hallituksen esityksen perusteluissa kerrotaan, että 28. lokakuuta, 7. marraskuuta, 19. marraskuuta, 12. joulukuuta ja 16. joulukuuta viime vuonna sekä 17.1., 3.2., 21.2., 28.2. ja 14.4., 17.4., 4.5., 13.5., 25.5., 27.5. ja 4.6. keskellä tätä korona-aikaa on oltu yhteydessä komissioon ja koetettu saada tässä muutosta aikaan. [Arto Satonen: On yritystä ollut!] Eikö tämä teille riitä? Ministeri on kolme kertaa ollut yhteydessä joko suoraan komissaariin tai pääosaston johtajaan. Kaikkemme olemme yrittäneet.

Tässä varmasti, edustaja Laakso, se keskeinen juttu on ollut se, että 15 vuoden ikäraja ei ole komissiolle kelvannut missään vaiheessa. Samoin eduskunnassa 45 kilometristä 60 kilometriin nostettu nopeusrajoituskin tuntui liialliselta, ja vaadittiin myös keveämpää ajoneuvoa. Nämä kaikki kompromissit yritimme tähän löytää.

Ja kuka tässä loppujen lopuksi lobbasi? On ehkä hyvä tietää, että niitä valituksia tuli myös Suomesta. [Jari Ronkaisen välihuuto] Eli täällä kyllä ovat myöskin ihan suomalaiset alan toimijat — edustaja Tolvanen, vastauksena kysymykseenne — olleet asialla torpedoimassa tätä lakia.

Pidän täysin mahdollisena, että kun me jatkamme tätä vaikuttamistyötä ajokorttidirektiivin uudistumiseen kohtalaisen pian, saamme nämä toivomamme poikkeukset aikaiseksi. Kyllä komissiolle on näitten päivämäärienkin nojalla käynyt selväksi, että tuskin millenkään muulle maalle tämä on yhtä intohimoinen kysymys kuin meille. Tämä lienee tullut selväksi.

Edustaja Asell nosti esille tärkeän asian nuorten liikenneturvallisuudesta. Me olemme huolissamme näistä loppukesän uutisista ja nuorten liikennekäyttäytymisestä. Siksi melko tuore ajokorttisääntely, joka tuli voimaan 2018, kuten muuten taksisääntelykin, on molemmat jouduttu ottamaan jo etuajassa käsittelyyn, jotta varmistutaan siitä, että siinä eivät ajo-opetus ja nuorten liikennevalmius liikaa heikkene, ja siihen kuuluu olennaisena osana valmistautua paikan päällä ajoradalla niihin olosuhteisiin, mitä Suomen pimeä, liukas, talvinen olosuhde edellyttää.

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

Ja kyllä, edustaja Kyllönen, Ruotsin malli oli poikkeus, jonka he saivat jo liittyessään Euroopan unioniin ja jonka myöskin me tässä prosessissa melkein onnistuimme kyseenalaistamaan.

Katsotaan tulevaisuuteen, arvoisat kollegat, luotetaan siihen, että Suomi pystyy tähän asiaan vielä tahtonsa mukaisesti [Puhemies koputtaa] vaikuttamaan. [Puhemies: Aika!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ja nyt siirrytään puhujalistalle.

15.58 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvä ministeri ja hyvät edustajakollegat! Niin kuin totesin tuossa aiemmin, niin olen pettynyt siihen esitykseen ja ratkaisuun, jolla nyt ollaan kumoamassa nuorille suunniteltujen kevytautojen käyttöönotto. Viime vaalikaudella eduskunnan suurella enemmistöllä hyväksytty kevytautolainsäädäntö joutui vastatuuleen tällä hallituskaudella, ja haettu jatkoaika näyttäisi paljastuneen nyt lopulta tyhjäksi kortiksi. On todella valitettavaa, että tässä asiassa ei nyt päästä etenemään.

Täällä olemme kuulleet hyviä puheenvuoroja. Esimerkiksi entinen liikenneministeri, edustaja Kyllönen nosti esille Ruotsin mallin, miten Ruotsi on pystynyt tämän ratkaisemaan, ja olen varma, että Suomessakin oltaisiin pystytty ratkaisuja löytämään, jos niihin vain olisi ollut riittävästi halua. EU:lta saatuihin huomioihin olisi ollut mahdollista puuttua, ja ne olisi ollut mahdollista ottaa huomioon, esimerkiksi nämä ongelmat tai huolet, joita edustaja Asell esille nosti, vaikkapa se, mikä olisi auton maksimipaino tai kuinka monta matkustajaa autossa voi olla, tai muut toimenpiteet. Nopeus oli esimerkiksi yksi, josta käytiin keskustelua jo silloin.

Mutta sitä en kyllä ymmärrä, että tätä kevytautoja koskevan lain kumoamista jollain tavalla pidettäisiin liikenneturvallisuustekona, minkälaisia puheenvuoroja täällä myös pidettiin äsken. Jos verrataan mopoautoja, jotka ovat nyt toinen vaihtoehto näille kevytautoille, niin pitää muistaa, että tämän päivän moderneissa, oikeissa autoissa, joita nämä kevytautot olisivat, on törmäyssuojia, jopa ulkoisia airbageja, niissä on kuljettajille airbageja ja niissä on myös automaattisia törmäyksenestojärjestelyjä, ja yhdessäkään mopoautossa ei ole muuten tehty kehitystyötä sen vahingon minimoimiseksi, mitä tapahtuu, kun mopoauto törmää pyöräilijään tai jalankulkijaan, mutta tavallisissa, oikeissa pienissä autoissa tähän on kiinnitetty merkittävästi huomiota. Sen takia nämä kevytautot olisivat olleet turvallisempia myös kevyen liikenteen ja jalankulkijoiden näkökulmasta. Ja kun niillä olisi nopeusrajoitus ollut 45, niin taajamassahan nopeus olisi ollut 40. Näinhän se tänä päivänä on lainsäädännössä jo muutenkin määrätty. Eli tämä väite, että mopoautot olisivat turvallisempia, ei pidä paikkaansa, ja nythän meillä lainsäädäntö tällä hetkellä kuitenkin mahdollistaa sen, että nuoret, 15-vuotiaat voivat ajaa traktorimönkijöillä, jotka ovat muuten monin kerroin vaarallisempia kävelijöille ja pyöräilijöille kuin vielä mopoautot ovat, ja niillä muuten nopeusrajoitus on 60 kilometriä tunnissa — ikä 15 vuotta, traktorimönkijä, ja sitä voi Suomessa ajaa.

No vaihtoehdot ovat nyt siis aika vähissä. Monet perheet ovat ostaneet T3B-kortilla ajettavia traktorimönkijöitä. Niiden hinnat tulevat jatkossa laskemaan, ja niitä tulee sitten näkymään yhä enemmän tuolla tieliikenteessä, ja ne ovat jalankulkijoille ja pyöräilijöille vaarallisia menopelejä.

No tässä on käyty keskustelua jonkun verran yleisesti liikenneturvallisuudesta, ja itse myös puheenvuoroni loppupuolella haluan siihen ottaa kantaa.

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

Yhtenä asiana, joka on paljon saanut julkisuutta, on tämä ikäpoikkeusjärjestelmä, jossa 17-vuotiaat nuoret ovat saaneet ajokortteja käyttöön. Itse toivon, että meidän keskustelu ja ilmapiiri eivät menisi näiden valitettavien onnettomuuksien myötä siihen, että kielletään nämä ikäpoikkeusjärjestelyt kokonaan. Se olisi itse asiassa iso menetys pitkien etäisyyksien maassa monelle perheelle, joka tarvitsee näitä autoja esimerkiksi kouluun mentäessä, opiskeluun mentäessä tai sitten harrastuksissa käytäessä. Sen takia toivoisin — niin kuin tässä ministeri toi esille, toimenpiteitä ollaan käynnistämässä — että vakavasti pohdittaisiin sitä, että vahvistettaisiin ja palautettaisiin ajo-opetukseen lisää vaatimuksia. Ennen tätä vuoden 2018 uudistustahan oli yli 40 tuntia pakollisia ajo- ja teoriatunteja, ja nyt ajokortin saa itse asiassa 14 ajotunnilla ja 8 teoriateoriatunnilla ja näistäkin ajotunneista osan voi ajaa simulaattorilla eli menemättä oikeaan autoon lainkaan. [Suna Kymäläisen välihuuto] Sen takia on hyvä, että tähän tehdään korjauksia.

Itse olisin myös valmis tekemään 17-vuotiaiden ajokortteihin vielä vaikka hivenen lisää tiukennuksia, mutta päätavoite pitäisi olla se, että meillä olisi pitkien etäisyyksien maassa nuorille mahdollisuuksia käyttää myös mopoautoa turvallisempia kulkuvälineitä. Niin kuin tässä debatissa esille kävi, niin meillä on paljon alueita, missä joukkoliikenne ei toimi edes ammatilliseen koulutukseen mentäessä puhumattakaan iltaharrastuksista tai viikonloppuharrastuksista.

Ja kun tuo kritiikkiä ja huolta esille, niin on hyvä tuoda myös joitain ratkaisuja.

Itse toivoisin, että tätä tarveharkintaa voitaisiin jonkin verran tiukentaa. Aiemminhan meillä näitä lupia myönnettiin vuodessa vain muutamia kymmeniä, vuonna 2019 lähes 12 000, ja tiedän, miten helpolla sen tänä päivänä Suomessa saa: käytännössä kesätyöpai-kasta kirjoitettu todistus riittää vieläpä pysyvään ajolupa. Mielestäni voisi tätä tarveharkintaa tiukentaa, ja toisena muutoksena tehdä vaateet liikennehistorian tarkastamiseksi. Ikäpoikkeuslupaa ei tulisi minun mielestäni koskaan myöntää nuorelle, joka on aiemmin syyllistynyt tieliikennerikkomukseen, ja jo saatu lupa pitäisi voida menettää, jos tällaiseen luvan saamisen jälkeen syyllistyy.

Kahtena kolmena viimeisenä huomiona: Olen pohtinut myös sitä, voisiko tällainen ikäpoikkeusajokortti olla voimassa esimerkiksi vain aamusta kello 6:sta iltaan kello 22:een. Tarvitseeko nuoren, joka saa kortin opiskeluaan tai harrastustaan varten, ajella öisin? Minun mielestäni ei tarvitse. Voisiko näillä kuljettajilla myös olla alkoholin suhteen nollaraja? [Puhemies koputtaa] Tämä voisi myös hyvin koskea kaikkia autossa olevia. Tarvitseeko 17-vuotiaan [Puhemies koputtaa] toimia juoppokuskina? Minun mielestäni ei tarvitse.

Tehdään siis aitoja toimenpiteitä [Puhemies koputtaa] liikenneturvallisuuden vahvistamiseksi, mutta kevytautolainsäädäntöä ei mielestäni tule kumota.

16.06 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Kyllä, tämä on hyvin kummallinen tapaus, kuten täällä on moneen otteeseen todettu, ja lopputulema on kyllä selkeä pettymys. On siis erittäin vaikea hyväksyä järjen vastaista toimintaa, ja kyllä, käännän katseen kummeksuen Euroopan unionin suuntaan. Edustaja Heinonen haluaa kovasti tätä asiaa ikään kuin politisoida sisäpolitiikkaan, tai oppositiopörrhistellä, mutta kyllä tässä kohtaa tämä hämmästyksen katse kaikkien näiden toimenpiteiden jälkeen ja keinojen jälkeen on kyllä Euroopan unionin kömpelyydessä asiaa kohtaan.

Keskusta on ehdottomasti kevytautojen puolella monestakin syystä: totta kai turvallisuusnäkökulmasta, mutta myös yhdenvertaisuus- ja valinnanvapausnäkökulmasta. Ja kyllä, myöskin vihreiden entinen puheenjohtaja, muistaakseni myös puoluesihteri, kirjoit-

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

ti hienon kolumnin tässä ihan viime päivien aikana, jossa hän ilmoitti oivaltaneensa maa-seutujen tulevaisuuden, sen miten autoilu on välttämätöntä, ja kyllä kevytautot ovat myöskin tässä kohdin yksi ratkaisu ja merkittävä keino helpottaa elämää maaseudulla.

Puhemies! Moni 15—17-vuotias asuu kaukana koulusta ja harrastuksista sellaisilla alueilla, joissa joukkoliikenne ei ole siis toimiva vaihtoehto. Nämä mopoautot, jotka tiedämme, ovat totta kai suosittuja joka sään kulkupelejä. Niiden avulla monet nuoret pääsevät laajentamaan reviiiriään, ja totta kai ne myös helpottavat vaikkapa vanhempien kuljetusruuhkaa, mutta ongelma on tämä mopoautojen turvallisuus kolaritilanteissa. Kevytautot olisivat olleet siihen kelpo ratkaisu. Kysymys on yksiselitteisesti, kuten mainitsin, myöskin valinnanvapaudesta ja yhdenvertaisuudesta.

Kevytautoista kaavailtiin nuorille siis turvallisempaa vaihtoehtoa kuin nämä heiveröiset mopoautot. Kevytautolait hyväksyttiin Suomessa järkevällä tavalla loppuvuodesta 18 suurella enemmistöllä, mutta EU-komissio katsoi kevytautojen olevan EU:n ajokorttidirektiivin vastaisia, eikä EU salli tässä kohdin kansallista poikkeamaa. EU myös heräsi asiaan hyvin myöhään, vasta noin yhdeksän kuukauden jälkeen, kun eduskunta oli vahvistanut kevytautolait. Outoa touhua. No, vuoden verran ratkaisua haettiin, kuten ministeri täällä esittelikin, kaikki kivet ja kannot kääntäen, kuten eduskunta on myös lausunnossaan hallitukselta edellyttänyt, mutta yhteistä näkemystä ei valitettavasti löytynyt.

Olemme siis seinää vasten, eikä liene muuta vaihtoehtoa kuin kumota kevytautoja koskevat lait. Asia ei kuitenkaan saa unohtua, vaan on keskitettävä nyt voimavarat siihen, että parhaillaan valmistelussa oleva EU:n uusi ajokorttidirektiivi mahdollistaisi kevytautot joko suoraan tai osana kansallista ratkaisua. Täytyy todella toivoa, että järki voittaa. Ongelmat mopoautojen turvallisuudesta eivät ole poistuneet mihinkään, eikä kevytautojen, siis huomattavasti järkevämmän vaihtoehdon, tarve ole kadonnut. Kevytautolakiluonnosten lausuntokierroksenkin palautteen pohjalta on Suomessa selvä kannatus kevytautoille, vaikka ne nyt jumittuivat EU:n byrokratiaan.

Puhemies! Pidän tätä kevytautopallottelua kovin omituisena tapauksena. Tämä ei osoita luottamusta EU:n toimintaa kohtaan. En voi millään ymmärtää, että tässä tehdään järjenvastaisia ratkaisuja, jossa turvallisuudella ja maalaisjärjen käytöllä ei ole sanansijaa.

16.11 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! On harmillista, että kevytautolainsäädännön kumoamista nyt esitetään eduskunnalle. Viime vaalikaudella eduskunnan suurella enemmistöllä hyväksytty kevytautolainsäädäntö olisi nimenomaan ollut tarpeen nuorille. Erityisesti maaseudulla ja myös seutukaupunkien alueilla ne olisivat olleet monelle perheelle odotettu ja turvallisempi vaihtoehto liikkumiseen.

Kevytautot lisäävät nimenomaan 15—17-vuotiaiden ajajien turvallisuutta, ja nimenomaan turvallisuus on se lähtökohta, mihin kokoomuskin on tämän oman kantansa perustanut. Kevytautojen aktiivinen ja passiivinen turvallisuus on parempi kuin mopoautoilla, ja niissä on myös massarajoitusta, mikä lisää jalankulkijoiden turvallisuutta. Kevytautojen on oltava myös uudempia, jolloin autot ovat turvalaitteiltaan parempia ja myöskin vähäpäästöisempiä. Nyt sitten mopoautoilla voi prutkutella niin kuin entiseen malliin. Kevytautoilla olisi ollut myös nopeusrajoitus, mikä olisi vähentänyt onnettomuusriskiä ja mahdollisen onnettomuuden seurauksia.

Monille perheille tämä olisi ollut myös pitkäaikaisempi ratkaisu, koska kevytauton voi muuntaa tavalliseksi autoksi sitten, kun saa ajokortin. On erittäin huolestuttavaa, että nyt todennäköisesti traktorimönkijöiden määrä tulee kasvamaan, ja me olemme saaneet lukea

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

lehdessä niitä ikäviä onnettomuuksia, mitä on nuorille ja lapsille sattunut näiden mönkijöiden käytössä.

Jos mennään vielä tähän prosessiin, millä tavalla tätä asiaa on yritetty edistää, niin uskon varmasti, että liikenneministeri on tätä asiaa omalta taholtaan yrittänyt viedä eteenpäin ja ratkaista. On kyllä ihmeellistä, ettei EU:ssa saada tällaista pientä asiaa vietyä läpi, mutta sen sijaan meille kyllä tuodaan EU:n elpymispaketti, satojen miljardien lainaa ja suoranaista avustusta, mitä voidaan kyllä muille maille antaa. Eli kyllä vaikuttamisen paikka olisi. Jos ei tässä asiassa ole vaikuttamisen paikkaa ja ei pystytä saamaan tuloksia, niin täytyy kyllä ihmetellä, minkälaiset oikeasti ovat ne kannustimet olleet tämän elpymispaketin osalta ja minkälaista ratkaisuhalukkuutta oikeasti on ollut Suomen edustajilla siellä.

16.14 Merja Kyllönen vas: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät kollegat! Ensinnäkin haluan korostaa sitä, että kritiikki ei kohdistunut millään lailla ministeri Harakkaan tai hänen esikuntaansa vaan kohdistuu ihan puhtaasti komissioon. Heidän menettelynsähän on ollut täysin järjenvastainen suhteessa siihen, mikä pitäisi olla jäsenmaiden kohtelu yhdenvertaisuusperiaatteiden mukaisesti. [Pasi Kivisaari: Näin juuri!]

Ongelma tällä hetkellä on, ja siksi kysyinkin sitä Ruotsi-asiaa — uskon, että varmasti, kun tätä on kepillä tökitty, on havaittu, että Ruotsikin liikkuu heikoilla jäillä — että ei ole pelkästään kysymys siitä, mitä Ruotsissa on tehty. Hollannissa on lähestulkoon samanlainen lainsäädäntö. Siellä on myöskin tällainen traktoripohjainen kevytajoneuvo, ja puhutaan tuhannessa kilossa olevasta ajoneuvosta, eli ei varsinaisesti voida puhua mistään niin sanotusti kevyestä vaan ajoneuvosta, joka voidaan tietyin periaattein ja ilmoitusmenettelyin muuttaa sitten takaisin niin kutsuttuun henkilöautoluokkaan. Tässä on minun mielestäni sellainen juridinen haaste, että olipahan se asia jatkossa mikä hyvänsä, mitä me EU-tasolla edistämme, niin ei voi olla niin, että EU-perheessä on erilaiset pelisäännöt erilaisille jäsenmaille.

Minä olen yrittänyt kaivaa sitä Ruotsin ja Hollannin mallia, enkä ole löytänyt heidän perussopimuksistaan erillisklausuulia siihen, että heillä olisi ollut tavallaan juridinen peruste sille, että he voivat käyttää tällaista erillistä A-traktoriluokitusta, eli että tällaista erivapautta olisi heille myönnetty varsinaisesti EU:n liittymissopimuksessa, vaan se on olemassa olevaa lainsäädäntöä, joka on jäänyt sinne niin sanottuna jäämistönä, josta ei ole kukaan koskaan valittanut, ja se on sitä kautta jäänyt sitten sinne lainsäädäntöön hyödynnettäväksi. Tämä on todella ikävä toimintamalli, jos tämä pesiytyy komission ratkaisukuvioon, että kukaan muu ei voi tulla sille samalle tontille, mutta osa jäsenmaista voi jatkaa hyväksi katsomaansa menettelyä edelleen.

Tämä toki antaa sen mahdollisuuden, että me voimme arvioida ja kritisoida sitä, onko kenellä lobbausvoimaa enemmän vai vähemmän. En usko, että on kysymys myöskään siitä, vaan ehkä enemmän kysymys on siitä, että ei ole myöskään hoksattu lainsäädäntötyösä, että tällaiset niin sanotut porsaanreiät ovat sitten jääneet tiettyjen jäsenmaitten osalle.

Se, mitä nyt ainakin voiman ja ymmärryksen lisäksi ministeri Harakalle toivon, on se, että käyttäkää häikäilemättömästi tätä tietynlaista erivapautta, mikä muille maille on annettu, nyt edunvalvonnassa, kun tätä ajokorttidirektiiviä pyritään uudistamaan. Näin ei EU-perheen sisällä saa olla, että tietyillä toimijoilla on erivapaus ja tietyillä ei. Jos tarvitsee lähteä niitten, kauniisti sanottuna, ranskanperunoiden kanssa tappelemaan, niin minä mielelläni ilmoittaudun ydintorjuntaohjaukseksi rauhan hengessä kyllä siihen hommaan. Kyllä tämä vääryys on korjattava, piste.

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

16.18 Joonas Könttä kesk: Arvoisa herra puhemies! Jos tuli edustaja Laiholta kokoomuksesta erittäin hyvä puheenvuoro turvallisuudesta, niin edustaja Kyllönen vasemmistosta taas piti erittäin hyvän puheenvuoron nimenomaan oikeudellisesta näkökulmasta ja siitä, että Euroopan unionissa, pois lukien silloin aina liityttäessä tehdyt poikkeukset, pitäisi kyllä olla samankaltaisista asioista samankaltaiset säännöt. Se menee oikeudentajuun ja se istuu myös oikeudentuntoon hyvin.

Näiden kevytautojen kohdalla on ollut pitkälti kysymys, paitsi turvallisuusnäkökulmista, jotka täällä on jo hyvin lueteltu, myös saavutettavuuden ja tasa-arvon näkökulmasta, siis siitä, että nuorilla haja-asutusalueella tai maaseudulla on mahdollisuus mennä harrastuksiin, käydä kesätoissa, käydä koulussa ja saavuttaa sitä vapautta. Täällä pääkaupunkiseudulla ja helsinkiläisillä on liian usein sellainen kuva, että raitiovaunuja on jossain muualakin kuin Helsingissä ja kohta Tampereella — ei ole. Täällä Helsingissä on liian usein sellainen kuva, että metrolla pääsee joka paikkaan — no, ei muuten pääse. Ja sen takia, että on oma auto käytettävissä, joka muuten olisi vielä turvallinen eikä tällainen mopoauton kaltainen kevytauto tai kevythäkkyrä, tämä uudistus olisi tarvittu.

Sen sijaan, ministeri, toivon, että te ette edistä sellaista uudistusta, mitä kokoomuksen Heinonen esitti, siis uudistusta, jossa tulee lisää sääntelyä, jossa tulee silloin erinäisiä kellonaikoja, milloin saa ajaa ja milloin ei saa ajaa. Täytyy sanoa, että toisinaan tuolla maaseudulla tai vähän syrjemmässäkin esimerkiksi harrastusvuorot ovat niin myöhään, että ei sieltä pääse pois, jos kymmeneltä auto menisi käyttökieltoon. Toivon, ministeri, että te ette edistä tämänkaltaista kokoomuksen ajamaa, lisää sääntelyä tuovaa mopoauto-, kevytauto- ja lainsäädäntöä.

Arvoisa puhemies! Täällä on tänään myös puhuttu jonkun verran näistä poikkeusluvista, mitä tulee 17-vuotiaiden kuljettajien saamiin lupiin. Tuossa nopeasti kaivoin tilastoja, ja jos katsotaan liikenneturvallisuuden vaarantamista, niin toden totta, vuoden 2019 ensimmäisellä puoliskolla noita tilastomerkintöjä oli 63 ja tämän vuoden ensimmäisellä puoliskolla 108. Siis eroa on. Mutta mitä siellä tilastojen takana on? No, näitä B-ajokortillisia poikkeuslupan saaneita 17-vuotiaita oli vuoden 2019 alussa 671 ja tämän vuoden alussa 6 500, siis kymmenen kertaa enemmän, joten siihen nähden tämä ero on suhteellisen pieni, vaikka jokainen rike on tietenkin yhtä paheksuttava. Ja mitä tulee vielä ajokieltoihin, niin suhteellisesti vähemmän 17-vuotiaille on ajokieltoja määrätty kuin 18- tai 19-vuotiaille, joten käytetään myös oikeita faktoja, jos halutaan faktojen perusteella argumentoida, eikä pelkästään mututietoja.

16.21 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa rouva puhemies! Jos lähdetään purkamaan tuosta edustaja Köntän loppupäästä, niin olen sitä mieltä, että kyllä pitää nyt tarkkaan arvioida tämä 17-vuotiaiden poikkeuslupa-asia, sen vaikutukset, ja tehdä arvioita, mikä vaikutus sillä on. Mutta niin kuin sanottu, se on ollut lyhyen aikaa voimassa, ja on arvioitava, mitä muutoksia ja mitä lainsäädännöllisiä tarpeita tulevaisuudessa sitten on.

Kokoomuksen aikaisemmassa debatissa käyttämistä puheenvuoroista olen hiukan ihmeissäni siltä osin, että kokoomuksesta, joka hyvinkin vahvasti on aina liputtanut EU:n puolesta ja tuonut esiin myöskin sen, että markkinat toimivat ja ohjaavat, täällä tuli nyt ehdotuksia, jopa poliisitaustaiselta edustajalta, että pitäisi ehkä tätä EU-direktiiviä nyt rikkoa ja toimia myöskin vastoin, mitä oikeuskansleri tässä maassa on todennut. Ihmettelen ehkä tätä siltä osin, että kyllähän normaalisti kokoomus on keskituloisia puolustanut ja parempituloisiakin ja ehkä heitä, jotka pystyvät näitä muutoksia tekemään ja näillä autolla aja-

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

maan ja vastaavasti myöskin yrittäjiä puolustanut, mutta nyt ne uhat täällä lainsäädäntöehdotuksessa sitten tulisivat, että jos lähdetäisiin toimimaan vastoin tätä, niin kyllähän siellä tulisi korvausvelvollisuutta varmastikin ja osaltaan myöskin taloudellisia vahinkoja niille perheille, jotka näitä muutoksia ovat tehneet, ja se myöskin lisäisi yritysten epävarmuutta. Ottamatta kantaa niihin muihin keskusteluihin, mitä tässä on käyty, niin kokoomuksen sinänsä näin nopea linjamuutos tässä asiassa ihmetyttää.

Mutta tämä on poikkeuksellinen lainsäädäntö siltä osin, että viime kaudella tätä on haluttu ajanut ja suuri enemmistö oppositiosta tukenut, ja niin on nytkin, eli tämä hallitus haluaa kevytautot liikenteeseen ja oppositiosta myöskin sitä tukea tulee. Mutta edustaja Kylön hienosti kuvasi sen, että se mörkö suurin on kyllä siellä EU:n päässä, ja miten niitä yhteisiä sääntöjä noudatetaan tai jätetään noudattamatta. Väijäämättä tulee mieleen se, että kyllä tässä autoteollisuus ja mopopuoteollisuus ajaa nyt meidän muiden ohi. Eli mennään hyvinkin härskisti siinä, kuka on lobannut ja mitä ja millä ehdoilla, ja Suomi jää siinä jalokoihin. Valitettavasti on jäänyt, mutta uskon, että hallitus ja ennen kaikkea ministeri Harakka toimivat sen eteen, että tätä saadaan eteenpäin ja saadaan vielä kannat siellä muutettua myöhemmin tämän direktiivin myötä.

Oikeastaan vielä kysyisin ministeriltä sitä, mitä alkupuheenvuorossa ehkä tuolla jo huu-deltiin perään, eli mitä ne konkreettiset ehdotukset mahdollisesti ovat, mitä tähän direktiiviin tultaisiin nyt sitten ehdottamaan myös Suomen osalta.

16.24 Jari Ronkainen ps: Arvoisa puhemies! Edellistä hallitusta täytyy kiittää siitä, että se ennakkoluulottomasti lähti lasten turvallisuus edellä edistämään 15 vuotta täyttäneiden nuorten kevytautokäyttöönottoa. Ja niin kuin täällä on kuultu, asiasta oli viime kaudella laajan enemmistön tahto, ja näyttää, että tälläkin hetkellä se sama tahto on olemassa.

Valmistelussa mitään Suomi-lisiä ei siihen kuitenkaan otettu — ja minusta se oli hyvä asia — päinvastoin pyrittiin mahdollisimman käytännölliseen toteutukseen, eikä se aina-kaan minulle tullut yllätyksenä, että EU:n päässä sitten tuli kompastuskiviä. On selvää, että ranskalaiset ja italialaiset mopopuotevalmistajat ja luonnollisesti myös heidän jälleenmyyjänsä ovat olleet siellä lobbaustyössä ja tehneet valituksia ja kanteluita EU:lle. Bisnes tulee kuitenkin kärsimään ihan varmasti näitten mopopuotefirmojen kohdalla siinä kohtaa, jos tällainen kevytauto tulisi mahdollisesti vielä leviämään ympäri Eurooppaa.

Kuitenkin minun mielestäni se nuorten liikenneturvallisuus on sellainen asia, minkä pitää olla vahvasti etusijalla. Täällä on tullut debatin aikana keskustelua siitä, että nämä kevytautot ovat kuitenkin massaltaan paljon raskaampia kuin mopopuotot, mutta täytyy muistaa, että ne ovat myös törmäystestattuja. Näitä mopopuotoja, niitä pahvilaatikoita, ei testata missään.

Sitten ihmetellä täytyy sitä, että kun tässä kuitenkin haetaan sellaista päästöiltään pienempää vaihtoehtoa, niin minkä ihmeen takia vihreät tätä vastustaa.

Näissä kevytautojen virittämisissäkin on tullut sitä, että jos se rupeaa sitten kulkemaan vaikka 180 kilometriä tunnissa, kun viritetään. Mutta kyllähän se rajoittimen sinetöinti ja riittävä sanktio takaa sen, että se on mahdollista pitää kurissa. Täytyy muistaa, että mopopuototkin on aika helppo virittää: noin 15 minuuttia mekaanista duunia ja viritetty mopopuoto kulkee jo kaksi kertaa sen, mitä sille on sallittu nopeus.

Tätä Ruotsin mallia käytiin viime kaudella liikennevaliokunnassa aika paljon läpikäyttyä. Käytännössä siellä on niin, että siitä pitää poistaa takapenkki. Muistaakseni se direktiivi antaa myöden traktorit, niin että siellä on vain kaksi paikkaa. Ja sitten se pitää olla vetämi-

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

seen tai työntämiseen tarkoitettu, elikkä vähintään vetokoukku pitäisi virittää, ja nopeusrajoitus on 30 kilometriä tunnissa. En minä ihan kyllä lämpä tällekkään, että onko se nyt välttämättä hyvä juttu.

Puhemies Anu Vehviläinen: Tämän lähetekeskustelun ensimmäisen tunnin päätteeksi annan vielä ministeri Harakalle kaksi minuuttia.

16.27 Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Kiitos tästä keskustelusta, jossa yhtenä tärkeänä juonteena on ollut yhteinen huolestuneisuus liikenneturvallisuudesta ylipäätään ja nuorten liikenneturvallisuudesta erityisesti.

Kuten jo sanoin, ajokorttilaki on jo nyt hiukan etuajassa hallituksen ja liikenne- ja viestintäministeriön tarkastelussa ihan samalla lailla kuin tämä taksisääntely. Kun on huolia ja epäkohtia, niin silloin otetaan välittömästi selkoa siitä, millä tavalla näitä ongelmia voitaisiin korjata. Nyt tosiasia on kuitenkin se, että meillä ei ole vielä dataa siitä, millä tavalla tämä ajokorttilain muutos on vaikuttanut, ja ennen kuin meillä on sitä tietopohjaa, johon hallitus on jo hallitusohjelman myötä sitoutunut, niin hätiköityjä ratkaisuja emme tee, mutta totta kai seuraamme esimerkiksi alaikäisinä aloittaneiden kuljettajien törkeitä liikenneturvallisuuden vaarantamisia erittäin suurella huolella. Meillä on jo käytössä rajoitusmahdollisuuksia, jos ne hyväksi katsotaan, ja tältä osin kyllä varmasti tätä keskustelua on syytä edelleenkin jatkaa, mutta kuten sanoin, tämä turvallisuus edellä tässä joka tapauksessa edetään tässäkin keskustelussa hyviä näkökohtia esittäen. Tietenkin on kiinnostavaa kuunnella, kuinka edellisen hallituksen edustaja erittäin värikkäästi haukkuu edellisen hallituksen tekemää lakia, mutta tämä tietysti joskus menee näinkin päin.

Haluaisin vielä korostaa sellaista asiaa, että yhdyn näihin näkemyksiin siitä, että Euroopan unionin komissio ei toistaiseksi kuunnellut tietynlaista järkipuhetta. Me tulemme jatkamaan tätä vaikuttamista liittyen ikärajoihin, [Puhemies koputtaa] liittyen nopeusrajoituksiin, liittyen tämän ajoneuvon massaan, [Puhemies koputtaa] ja se työ jatkuu.

Puhemies! Vielä pari sanaa. Ei aina kannata syyttää pelkästään ulkomaalaisia. Täältä Suomesta, tältä ajoneuvoalalta, lähti valituksia Brysseliin, ja ne siellä kuultiin. Tämä on nyt pakko vain huomioda. Ja jos sallitte, puhemies, vielä loppukevennyksen edustaja Köntälle: Tällä hetkellä, tämä on hyvä tietokilpailukysymys, on kaksi kaupunkia, joissa on raitiovaunuradat. Toinen niistä on Helsinki, [Puhemies koputtaa] ja toinen on Kajaani, koska siellä on Otanmäen vaunutehdas, ja koetamme pitää sen myös siellä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 16.30.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 18.28.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 7 käsittelyä.

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

18.28 **Sofia Vikman kok:** Arvoisa puhemies! Jatkaakseni tätä aiemmin päivällä aloitettua keskustelua kevytautoista täytyy sanoa, että tämä hallituksen esitys on surullinen. Liikenneturvallisuus ja etenkin nuorten liikenneturvallisuus on tärkeä asia. Kevytautot ovat kannatettavia nuorten liikenneturvallisuuden ja liikenteen sujuvuuden parantamiseksi. Jos kyse ei ole poliittisesta tahdosta tämän kevytautoasian mahdollistamisessa, niin kyse on ainakin hallituksen taidosta ja kyvystä vaikuttaa EU:ssa.

No, nyt kuitenkin on niin, että komissio on aikeissa uudistaa ajokorttidirektiiviä lähiaikoina. Liikenne- ja viestintäministeriöstä on todettu, että ainoa tapa saada kevytautojen kaltainen liikkumisväline nuorten käyttöön tulevaisuudessa on vaikuttaa tulevan ajokorttidirektiivin sisältöön. Hallitus on kertonut olleensa aktiivinen vaikuttamistyössään EU:n suuntaan kevytautolakiin liittyen. Mikä takaa sen, että hallituksen aktiivinen vaikuttamistyö tässä ajokorttidirektiiviasiaa johtaa parempaan lopputulokseen kuin mitä nyt tämän kumottavaksi esitettävän lain osalta nyt näimme? Tulosta ei vain saatu EU-vaikuttamisessa aikaiseksi.

Jos ministeri olisi täällä vielä paikalla, niin kysyisin, miten hallitus aikoo varmistaa sen, että nuorten kuljettajien turvallisuuden parantaminen toteutuu.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 130/2020 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtioneuvostosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 127/2020 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi väliaikaisesta epidemiakorvauksesta ja toimeentulotuesta annetun lain 11 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 105/2020 vp

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

Valiokunnan mietintö StVM 19/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 19/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Asiassa käydään valiokunnan puheenjohtajan esittelypuheenvuoron jälkeen debatti.

Keskustelu

16.32 Markus Lohi kesk (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laeiksi väliaikaisesta epidemiakorvauksesta ja toimeentulotuesta annetun lain 11 §:n väliaikaisesta muuttamisesta.

Ehdotuksella väliaikaisesta epidemiakorvauksesta tuetaan yhteiskunnan taloudellisesti heikoimmassa asemassa olevia henkilöitä ja perheitä tilanteessa, jossa covid-19-epidemiasta johtuvat rajoitustoimet ovat aiheuttaneet ylimääräisiä kustannuksia. Tuen piiriin kuuluvat perustoimeentulotukeen rajoitustoimien aikana oikeutetut henkilöt, jos he edelleen ovat perustoimeentulotuen saajina kuluvana syksynä.

Saadun selvityksen mukaan koronakriisi on aiheuttanut lapsiperheille lisääntyneitä kuluja muun muassa koulujen sulkemisesta johtuneen ruokamenojen kasvun vuoksi. Riskiryhmiin kuuluville yksin asuville lisäkustannuksia ovat aiheuttaneet esimerkiksi apteekkien ja ruokakauppojen kotiinkuljetuspalvelut. Kuntouttavan työtoiminnan keskeytyminen keskeytti myös siihen liittyvän toimintarahen maksamisen useilta toimeentulotuen saajilta.

Koronakriisin aikana toimeentulotuen ja ruoka-avun tarve on kasvanut merkittävästi. Myös vuokratästit ja velkaongelmat ovat yleistyneet, eikä vähimmäisturvan varassa elävillä ole säästöjä käytettäväksi ylimääräisiin kuluihin. Täydentävällä ja ehkäisevällä toimeentulotuella tilannetta on voitu osittain helpottaa ja tukien toimeenpanoon on poikkeusolojen aikana annettu suosituksia, joissa lisäkuluja on pyritty huomioimaan. Valiokunta pitää kuitenkin perusteltuna, että epidemiakorvausta maksetaan ilman hakemusta kaikille perustoimeentulotukea saaneille eikä myöskään erillistä harkintaa tuen myöntämisestä jouduta tekemään kunnissa.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että esitys on valmisteltu hyvin kiireellisellä aikataululla eikä siitä ole pyydetty valmistelun aikana lausuntoja. Asiantuntijakuulemisessa on esitetty näkemyksenä myös, ettei ehdotettu epidemiakorvaus kohdistu tehokkaasti ja kattavasti talouksiin, jotka ovat kärsineet epidemiasta taloudellisesti. Valiokunta pitää tärkeänä, että jatkossa epidemian jatkuessa ja taloudellisen tilanteen mahdollisesti heikentyessä kiinnitetään huomiota eri tukimuotojen kohdentumiseen ja kattavuuteen. Valiokunta pitää kuitenkin ehdotettua epidemiakorvausta tarpeellisena ja sen kohdentamista kaikkein heikoimmassa taloudellisessa asemassa oleville perustoimeentulotuen saajille tässä tilanteessa tarkoituksenmukaisena.

Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä erityisesti korvauksen verottomuuteen, Ahvenanmaan asemaan ja ehdotuksen voimaantuloon liittyvin muutoksin. Nämä muutokset käyvät ilmi yksityiskohtaisesti valiokunnan mietinnöstä.

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

Valiokunnan mietintö ei ollut yksimielinen, vaan siitä on jätetty yksi, sosiaali- ja terveysvaliokunnan perussuomalaisten jäsenten vastalause, jonka on allekirjoittanut myös kaksi kokoomuksen edustajaa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää vastauspuheenvuoron, nousemaan ylös ja painamaan omalta varsinaiselta paikaltaan V-painiketta.

Käynnistetään debatti, ja ensimmäisenä edustaja Sarkkinen.

16.36 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koronakorotus tukee kaikista vähävaraisimpia suomalaisia koronakriisin keskellä. Tukea todella tarvitaan. Ruokajonot ovat koronakriisin keskellä pidentyneet, velkaongelmat ovat pahentuneet, ja Suomen sosiaaliturvan taso on ennestäänkin liian matala.

Täällä salissa ja julkisessa keskustelussa on arvosteltu toimeentulotuen koronakorotusta siitä, että se kohdistuu väärin. Kuitenkin tuki on tarkoitettu kaikista vähävaraisimmille suomalaisille, ja vähävaraiset ihmiset ovat ehtojen täytyessä oikeutettuja toimeentulotukeen. Koronakorotus siis kohdistuu sinne, minne se on tarkoitettu, eli kaikista vähävaraisimmille ihmisille.

Arvoisa puhemies! Aiemmin koronan keskellä on tuettu yrityksiä erittäin isoilla summilla. On helpotettu työnsä menettäneiden tai lomautettujen palkansaajien asemaa. Nyt on korkea aika tukea myös kaikista köyhimpiä suomalaisia tämän kriisin keskellä.

16.37 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On todella ikävää, että hallitus ei ole kuunnellut asiantuntijoiden lausuntoja tätä esitystä tehdessään. THL muun muassa katsoi: ”Korvauksen tarve syksyllä 2020 on esityksessä puutteellisesti perusteltu. Korvaus ei myöskään kohdistu tehokkaasti sen tavoitteeseen nähden, joka on tukea perheitä, joissa koronavirusepidemia ja rajoitukset ovat aiheuttaneet ylimääräisiä kuluja ja kustannuksia.” Lisäksi myös Kuntaliitto lausui: ”Tuen kaavamaisella korottamisella epidemiakorvauksella nyt syksyllä ei millään tavalla tosiasiassa varmisteta tuen kohdistumista koronaepidemian vuoksi kaikkein eniten hyvinvointi- ja taloudellisia haasteita kohdaneisiin henkilöihin eikä välttämättä pystytäkään ehkäisemään esimerkiksi syntyneitä mielenterveyspulmia tai yksinäisyyden kokemuksia.” Kuntaliitto esitti, että tämä 60 miljoonaa euroa olisi kohdistettu suoraan kunnille yleiskatteellisena valtionosuutena esimerkiksi kunnan toimeentulotukiasiakkaiden tai pitkäaikaisten toimeentulotukiasiakkaiden suhteessa. Miksi ette tehneet näin? Silloinhan se tuki olisi mennyt juuri heille, jotka sitä kipeimmin tarvitsevat, ja kunta olisi päättänyt.

16.38 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä väliaikainen epidemiakorvaus toimeentulotuen saajille on lähtökohtaisesti tietenkin hyvä ajatus, mutta tässä lakiesityksessä ei ole tehty vaikutusarviota siitä, kenelle se kohdentuisi kaikkein parhaiten. Se ei kohdistu tehokkaasti ja kattavasti niihin talouksiin, jotka ovat kärsineet nimenomaan koronaepidemiasta, ja nimenomaan koronaepidemian takia tämä korvaus on suunniteltu. Tämä vaatii sen, että keväällä on pitänyt saada toimeentulotukea ja myöskin syksyllä, eli käytännössä esimerkiksi pienituloiset eläkeläiset tai ne yrittäjät, joiden yritys on mennyt kumoon ja jotka ovat sinnitelleet kevään ja kesän ja nyt tarvitsevat toimeentulotukea, eivät tule tätä tukea saamaan. Asiantuntijoilta on myös tullut tähän kritiikkiä, ja erityi-

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

sesti THL on voimakkaasti kritisoinut nimenomaan tämän tuen kohdentamista ja sitä, että se [Puhemies koputtaa] tulee takautuvasti.

Kokoomus on myös kannattanut perussuomalaisten tekemää vastalauseita tähän liittyen. Olisi ollut järkevää jakaa tämä raha kunnille niin, että he olisivat [Puhemies koputtaa] harkinnanvaraisena toimeentulotukena sen voineet jakaa sitä tarvitseville.

16.39 Kim Berg sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä tuki on nytten todellakin, niin kuin tässä esimerkiksi edustaja Sarkkisen puheenvuorossa tuli esille, kohdistettu kaikkein vähävaraisimmille. Pitää ymmärtää, että toimeentulotuki on kuitenkin sellainen tukimuoto, jota ihan jokainen voi hakea siinä vaiheessa, kun tulot ovat niin alhaisella tasolla, eli tästä ei yhtään ryhmää — ei perheitä, ei opiskelijoita tai muitakaan — pois suljeta.

Varmasti olisi voitu erinäisiä muitakin koronatukia tässä vaiheessa eri vastaansajille osoittaa, mutta pitää ymmärtää myös se, että tämä tuki haluttiin nyt osoittaa juuri varta vasten näille kaikista heikoimmassa asemassa oleville.

16.40 Pasi Kivisaari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tässä kohtaa hallitus haluaa tehdä politiikkaa, josta välittyy köyhän asia. Hyvinvointivaltion kenties suurin mitta on se, miten se onnistuu huolehtimaan niistä, jotka hätää kärsivät. Siitä tähän tässä on kyse. Totta kai koronaepidemia on vaikuttanut meidän kaikkien arkeen, mutta erityisen vaikeaksi se on tehnyt tilanteen juuri heikoimmassa asemassa oleville, joilla ei ole ollut taloudellista liikkumavaraa. Rajoitustoimet ovat monelta osin heikentäneet heidän taloudellista tilannettaan ja aiheuttaneet väkisin ylimääräisiä kustannuksia.

Puhemies! Tämä hallituksen esitys varmistaa, että epidemiakorvauksen tuoma apu on mahdollisimman nopeasti käytettävissä ja se on mahdollisimman kevyt hallinnollisesti. Meillä on taatusti ihan riittävästi raskaamman luokan byrokratiaa tässä valtakunnassa, ja tällä kohdin [Puhemies koputtaa] me olemme oikealla ja hyvällä tiellä.

16.42 Terhi Koulumies kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen sitä mieltä, että on aina tarpeen tukea erityisesti vähäosaisia ja heikko-osaisimpia, mutta valitettavasti juuri tämä esitys ei sitä tee. Se ei kohdistu varsinkaan pienituloisiin lapsiperheisiin, niin kuin täällä on vähän yritetty tätä esitystä perustella. Hyvin suuri osa niistä tuensaajista, joille tämä raha menee, on sinkkuja ja nuoria ja lapsettomia.

Me olisimme toivoneet, että tuki olisi kohdistettu nimenomaan sellaisille pienituloisille, jotka ovat kärsineet tämän koronaepidemian takia, ja se toteutuisi parhaiten sillä tavalla kuin esitimme, että tämä raha olisi annettu kunnille ja ne olisivat voineet harkinnanvaraisesti kohdistaa sen toimeentulotuen saajille. Toinen tapa olisi ollut se, mitä THL esitti, eli määrärahat olisi kannattanut suunnata esimerkiksi työmarkkinatukeen ja vaikkapa lapsikorotuksiin, ja silloin erityisesti kaikista pienituloisimmat työttömät ja lapsiperheet olisivat siitä päässeet hyötymään.

Ehkä se on vain valmistelun puutetta, että tässä tavallaan tämä perustelu eli epidemian korvaus [Puhemies koputtaa] ja sitten tämä esityksen sisältö eli rahan kohdentuminen eivät nyt vastaa toisiaan.

16.43 Merja Kyllönen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä tässä on varmasti tunnustettava salin oikealla puolella se, että köyhän osa on perussuomalaisille

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

ja kokoomuslaisille vieras, koska eiväthän kaikki yrittäjät suinkaan saaneet Business Finlandin tai Valtiokonttorin tukia, mutta en minä kuullut täällä silloin ruikutusta, että ”voi vitsi, kun kaikki eivät saa — ei myönnetä sitä silloin kenellekään”. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä]

Jos mietitään myöskin sitä, että raha olisi mennyt kunnille, ja puhutaan nimenomaan siitä, että sitä harkinnanvaraisesti jaetaan, niin valitettavasti meillä on myöskin paikkoja, joissa pörstäkerroin ratkaisee sen, kuka niitä tukia saa. [Perussuomalaisten ryhmästä: No huh huh!] On ihan omakohtaista kokemusta omalta alueeltakin siitä tulleeesta palautteesta.

Ja viimeksi tänään me olemme saaneet viestiä siitä, että Suomen sosiaaliturvan taso on edelleen riittämätön. Sen takia nyt koronakriisissä jos koskaan tämä esitys on tarpeen auttamaan niitä, kenellä on kaikkein heikoin tilanne.

16.44 Sofia Virta vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmetyttää hieman se keskustelu siitä, että tämä ei nyt kohdentuisi lapsiperheisiin tai niihin perheisiin, joissa on tiukkaa. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Moni niistä perheistä elää nimenomaan toimeentulotuen varassa. Kyllä tämä kohdentuu niihin perheisiin, joissa on tiukkaa.

On selvä, että tässä esityksessä on varmasti kohtia, joita olisi tarvinnut tarkastella tarkemmin, ja olisi pitänyt kerätä lausuntoja, mutta aikaa ei sille ollut. Jatkossa varmasti me kaikki esimerkiksi toivomme, että tehdään lapsivaikutusten arvioinnit, kun esityksiä tehdään, [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] mutta koronatilanne yllätti meidät kaikki, ja uskon, että hallitus pyrkii sitä nyt parhailla mahdollisilla tavoilla ja keinoilla paikkaamaan. Tällä esityksellä me nyt pyrimme turvaamaan jokaiselle oikeuden välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon. Siitä tässä lähdetään, ja sitä ei nyt lainkaan sovi unohtaa tässä keskustelussa.

On siis selvä, että meidän pitää aktiivisesti kiinnittää huomiota siihen, miten tuetaan kaikkia, niin että kukaan ei jää katvealueeseen, mutta se ei poista sitä, etteikö tämä nyt olisi tärkeä asia, jota tällä esityksellä ajetaan. On myös hyvä, että tuki myönnetään kotitalouden henkilömäärän mukaan tasasuuruisesti, koska silloin sen voidaan ajatella kattavan niitä kustannuksia, [Puhemies koputtaa] joita perheelle on kriisin vuoksi aiheutunut.

16.45 Mari Rantanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pidän kyllä huolestuttavana sitä, että tämä sali jättää huomiotta asiantuntijoiden lausunnot tästä, ja kuten täälläkin kuultiin, eihän tässä ole kysymys koronasta. Näyttää siltä, että tähän saliin tuodaan esityksiä, joissa mainitaan korona, jonka varjolla voidaan sitten tehdä erilaisia menolisäyksiä, ja se on kyllä vähintäänkin outoa. Ja niin kuin täällä kuultiin, joku edustaja sanoi, että tässä on kysymys kaikkein heikoimmassa asemassa oleville annettavasta tuesta, mutta eihän se silloin sitten kohdistu tähän koronaan, jota käytetään kuitenkin lakiesityksen perusteena. Eli mielestäni tämä on kyllä vähintäänkin erikoista. Ja niin kuin täällä näissä lausunnoissa todetaan, tämä ei nyt kohdistu niille, jotka ovat eniten kärsineet tästä koronasta, ja siitä on tullut kustannuksia. Senpä vuoksi perussuomalaisten esittämä ja kokoomuksen kannattama valiokunnan vastalause on kyllä ihan validi, ja ei tällaisia kannata jättää huomiotta.

16.46 Heidi Viljanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jo lähetekeskustelussa kiittelin tätä esitystä väliaikaisesta epidemiakorvauksesta ja siitä, että vihdoin meillä ollaan huomioimassa myös kaikkein vähäosaisimmat. Kaikkein heikoimmassa

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

asemassa olevilla meillä Suomessa tarkoitetaan nimenomaan niitä, jotka saavat perustoi-meentulotukea. Tähän ryhmään kuuluu paljon niitä ihmisiä, jotka koronan myötä menetti-vät monia palveluitaan ja sitä kautta kokivat erilaisia haittoja, joita ei rahassa mitata. Tämä tuo edes pientä lohtua näille ihmisille. 75 euroa ei ole korvaus eikä mikään siitä kaikesta, mitä monille tämä on aiheuttanut.

On ehdotettu, että täydentävää toimeentulotukea maksettaisiin. Se lisää kunnan tehtä-viä, ja täällä monta kertaa myöskin kritisoidaan sitä, että lisätään kunnan tehtäviä. Se on ai-van niin, että jos me puhumme täydentävästä toimeentulosta, niin silloin me astumme sii-hen miinaan, että joskus niitä päätöksiä tehdään perusteella, mikä ei varsinaisesti [Puhem-ies koputtaa] vastaa sitä oikeata tarvetta, ja eriarvoisuus voi lisääntyä.

16.48 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on esitetty kritiikkiä siitä, että tämä epidemiatuki ei kohdistu kaikista heikoimmassa asemassa oleviin tai että siinä kohdistumisessa olisi ongelmia, ja varmasti tuossa kritiikissä on myös perän-sä. Minun mielestäni on selvää, että eihän tämä ihan täydellisesti varmaan kohdistu, mutta tässä on minusta ihan samanlainen tilanne kuin oli vaikkapa yritysten Business Finlandin tukien kanssa. Ei siinäkään osumatarkkuus ollut sataa prosenttia.

Mutta se, mistä me olemme kuitenkin varmoja, on se, että tämä kohdistuu niihin henki-löihin ja perheisiin, jotka olivat viime keväänä ja ovat edelleen tänä syksynä perustoi-meentulon asiakkaita. Ja kun sanotaan, että tätä eivät saa pienituloiset, niin minä en ainakaan tie-dä yhtään suurituloista, joka on perustoi-meentulotuen asiakkaana. En tiedä yhtään hyvätu-loista, joka oli viime keväänä perustoi-meentulon asiakkaana ja on samaan aikaan vielä tänä syksynä perustoi-meentulon asiakkaana. On varmuus siis, että ainakin tämä maksetaan pie-nituloisille. Summa ei ole valtavan suuri, se on 75 euroa kuukaudessa. Ja sekin on varma, että kun tämä maksetaan perustoi-meentulotukea saaville, [Puhemies koputtaa] niin tämä menee kokonaan kulutukseen ja jää pyörimään Suomen kansantalouteen, hyödyttämään kotimaista kulutusta.

16.49 Sofia Vikman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lakiesityksen taus-talla on hyvä ajatus tukea taloudellisesti heikoimmassa asemassa olevia henkilöitä ja per-heitä, joille koronakriisi on aiheuttanut lisäkustannuksia. Valiokuntakäsittelyssä on kuiten-kin ilmennyt, että ehdotettu epidemiakorvaus ei kohdistu tehokkaasti ja kattavasti talouk-siin, jotka ovat kärsineet koronaepidemiasta taloudellisesti. Oleellista olisi ollut valmistel-la asia uudelleen niin, että tuki kohdistuisi paremmin sitä tarvitseville. Kiire ei saa olla syy ohittaa asiantuntijoita, ohittaa faktoja. Nyt asiantuntijalausuntojen mukaan esimerkiksi monet pienituloiset lapsiperheet, joihin koronakriisi on iskenyt, jäävät tuen ulkopuolelle. Olisi ollut erittäin tärkeää löytää keinoja kohdentaa tämä nimenomaan niille pienituloisil-le, joihin korona on nyt iskenyt kovasti.

16.50 Niina Malm sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Lapsiperheissä on koettu oikeaa hätää koronan takia, mutta niin on koettu monen yksin elävänkin kotona. Siksi kaikkein vähävaraisimmille tämä apu tulee todella tarpeeseen. 75 euroa kuukaudessa on iso raha silloin, kun ruokamenot kasvavat, koska lapset eivät syö koulussa, tai kun lääk-keiden kotiin kuljettamisesta on maksettava tai opiskelu vaatii parempaa liittymää, jotta opiskelu kotona olisi mahdollista. Siksi kysyisinkin: miksi yksin elävä olisi huonompi kuin lapsiperheellinen?

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

Haluan muistuttaa, että meillä on valtava määrä yksinäisiä ihmisiä, miehiä ja naisia, joiden elämä vaikeutuu valtavasti koronan aikana. Siksi tämä malli on hyvä. Se huomioi kaikki avuntarvitsijat. Sinkkuja voi olla myös yli kolmekymppisissä, ja kyllä heidänkin hätänsä on kuultava. Minusta on omituista, että ihmisiä voidaan näin luokitella eri lokeroihin.

16.51 Noora Koponen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos erinomaisista puheenvuoroista edustaja Malmille ja Lohelle tässä edellä. Kyllä näen itsekin, että me puhumme nyt poikkeusoloista, jotka ovat lapsiperheiden lisäksi koskettaneet erityisesti yksin asuvia ihmisiä, joissa on paljon henkilöitä, jotka myös tarvitsevat apua arjessaan jatkuvasti tai ovat tarvinneet koronan aikana. Yksin asuvat ihmiset ovat tarvinneet apua muun muassa apteekkien ja ruokakauppojen kotiinkuljetuksilla. On tullut paljon asioita, mitä he eivät ole voineet tehdä itse arjessaan, ja nämä ovat tuoneet heille lisäkustannuksia. On paljon yksinhuoltajalapsiperheitä, joissa lapset ovat joutuneet syömään kotona koulun sijaan, mikä on lisännyt kustannuksia myös ruokamenoissa kotona. Joten kyllä, tämä tuki kohdentuu nimenomaan vähempiosaisiin.

On aivan selvää, että tässä olisi tarpeen jatkossa huomioida myös muita ihmisryhmiä, jotta pystymme heitä tukemaan paremmin, mutta nyt on toimittu niin, että se kohdentuu kaikkein eniten sitä tarvitseville.

16.52 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä ensimmäisessä käsittelyssä iloitsin jo siitä, että kokoomuksella näytti olevan sydäntä tälle esitykselle, mutta pettymys on nyt suuri, kun on tultu sitten perussuomalaisien linjoille tässä asiassa. Tuntuu siltä, että nyt vain yksinkertaisesti ollaan sitä mieltä, että autetaan ikään kuin vääränlaisia köyhiä. Me tiedämme, että koronakriisi on iskenyt kaikkein kovimmin nimenomaan pienituloisiin ja niihin ihmisiin, jotka ovat tässä yhteiskunnassa kaikkein haavoittuimissa asemassa.

Tuntuu myös omituiselta, että kokoomus, joka ajaa usein norminpurkutalkoita ja ajaa sitä, että byrokratiaa pitää rankasti karsia, on nyt sellaisen esityksen takana, joka nimenomaan kasvattaisi sitä byrokratiaa. Toimeentulotukijärjestelmään on siirtynyt nimenomaan Kelaan. Sieltä kunnista on niitä etuuskäsittelijöitten virkoja lakkautettu. Siellä ei yksinkertaisesti ole tällä hetkellä tarpeeksi henkilöstöä käsittelemään sitä kysymystä, jota nyt tässä vastalauseessa ajetaan. [Puhemies koputtaa]

Ja hyvin on tässä keskustelussa tullut esille se, että [Puhemies koputtaa] tosiaan neljäsosa toimeentulotuen saajista on nimenomaan lapsiperheitä, [Puhemies koputtaa] eli hyvin osuu kyllä tämä juuri siihen.

16.54 Terhi Koulumies kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Honkasalo otti ihan oikean asian äsken puheeksi, nimittäin sen, että sosiaaliturvassa pitäisi pyrkiä yksinkertaiseen järjestelmään ja vähentää sitä byrokratiaa, ja ymmärtääkseni THL:n huomio lausunnossaan puuttuikin juuri tähän, kun se ehdotti, että tämän hallituksen esityksen sijasta kannattaisi miettiä näiden rahojen kohdistamista työmarkkinatukeen.

Siinähan on se logiikka, että meidän pitäisi ihan loogisesti ja kaikkien hienojen oppien mukaisesti kehittää ensisijaista sosiaaliturvaa, ja tämä toimeentulotuki on se viimesijainen, sitä täydentävä tukijärjestelmä, ja uskon, että jollei olisi ollut niin kiire, niin varmaankin ehkä hieman harkiten oltaisiin päädytty tämäntyyppiseen ratkaisuun.

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja...

Saanko sanoa sen vielä, [Puhemies: Anteeksi!] että siinä olisi ollut se hyvä puoli, että työmarkkinatuki olisi hyödyttänyt myös niitä pienituloisia yrittäjiä, jotka ovat kärsineet koronasta. Minä olen ihan samaa mieltä, niin kuin ilmeisesti jotkut hallituspuolueiden edustajat, että ei se hallitus ihan oikein [Puhemies koputtaa] ohjeistanut Business Finlandia, kun niitä tukia jaettiin, eli minunkin mielestäni ne tuet menivät ihan väärään osoitteen.

16.55 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Perussuomalaiset kyllä pohjaavat kantaansa hyvin paljon myös asiantuntijoiden lausuntoihin. Kyllä meidän mielestämme esimerkiksi THL:n lausunto oli kerta kaikkiaan veret seisauttava. Hehän lausuvat, että hallituksen esityksen perustelut ovat harhaanjohtavia. Eli ihan oikeasti, kyllä nämä meidän ajatuksemme perustuvat niihin asiantuntijalausuntoihin, ja on hyvä — me opimme tästä ainakin sen — että ei kannataisi etukäteen hirveästi lausua, olla puolesta tai vastaan, ennen kuin kuullaan asiantuntijoita.

Lastensuojelun Keskusliitto oli erittäin huolissaan siitä, että esityksen kohderyhmän ulkopuolelle jää paljon pienituloisia lapsiperheitä. Eli ei tämä ole aukoton, ja se on kyllä myönnettävä.

Kyllä teidän, hyvä hallitus, tulee myöntää se, että ei näillä asiantuntijalausunnoilla voida pöytää pyyhkiä. Kyllä nämä olisi pitänyt kuunnella paljon tarkemmin, ja siitä syystä meidän perussuomalaisten esitys vastalauseessa oli, että se kohdennettaisiin sinne harkinnanvaraiseen toimeentulotukeen, ja on hyvä, että kokoomus tuli perussuomalaisten linjoille. Meidän linjamme on puhtaasti asiantuntijalausuntoihin perustuva. Me arvostamme THL:n lausuntoja.

Puhemies Anu Vehviläinen: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat vielä tässä debattissa saada puheenvuoron, painamaan vastauspuheenvuoropainiketta omalta paikaltaan. Keskustelu jatkuu.

16.56 Iris Suomela vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toimeentulotuki on määritelmällisesti tuki nimenomaan niille kaikista köyhimmille suomalaisille, niille, joiden tulot eivät muuten riitä välttämättömistä menoista selviämiseen. Jos näitä suomalaisia ei auteta, heillä jää leipä ja lääkkeet ostamatta ja vuokra maksamatta. Nämä suomalaiset eivät ole voineet hävitä euromääräisesti eniten, sillä heillä oli valmiiksi kaikista vähiten. Se ei tarkoita, etteivätkö he apua tarvitsisi ja vaatisi, vaan päinvastoin. 10 euron tulonmenetys on aika eri asia siinä kohtaa, kun sen menettää keskituloinen, kuin silloin, kun sen menettää ihminen, joka olisi sillä rahalla ostanut ne kuukauden viimeiset ruoat. Sen takia tämä toimeentulotuen korotus oli aivan välttämätön toimenpide nopeasti tässä tilanteessa.

Tämä ei tarkoita, etteikö muutakin olisi pitänyt tehdä, mutta se olisi pitänyt tehdä tämän lisäksi, ei tämän sijaan. Sen takia on aivan käsittämätöntä, että salin oikealla laidalla asetetaan köyhimmät suomalaiset vastakkain toisiaan, ikään kuin toisen euro olisi toiselta pois. [Puhemies koputtaa] Se on poliittinen valinta eikä mikään välttämättömyys.

16.58 Hanna-Leena Mattila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Eihän kukaan täällä salissa ole varmaan väittänytkaan, että tämä olisi ihan täydellinen kä-

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

denojennus kaikille kaikista vähimmällä toimeentulotuella oleville ihmisille. Tämä on varmasti kompromissi, niin kuin monta kertaa joudutaan tekemään näissä kädenojennuksissa, mutta jo se, että nämä ihmiset ovat valmiiksi toimeentulotuella, kertoo, että he ovat valikoituneet tällaisen avun kohteeksi. Kyllä minä ainakin ajattelen näin, että vaikka on tällainen jälkikäteenkin tapahtuva kompensatio, niin se on parempi kuin ei yhtään mitään esimerkiksi lapsiperheille.

16.59 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä epidemiakorvauksesityksessä kyse on nimenomaan koronan aiheuttamista menetyksistä näille tuensaajille. Haluan vielä korostaa, että tässä on pitänyt saada toimeentulotukea sekä keväällä että syksyllä.

Kun täällä puhutaan nopeudesta, niin ei tämä reagointikyky kyllä kovin nopea ole — nyt takautuvasti joululahjarahaa annetaan.

Tämä ryhmä, joka saa perustoimeentulotukea, totta kai on vähäosaisia. Ei ole kyse sen kyseenalaistamisesta, mutta siitä on, että tämä annetaan koronan varjolla ja kohdistetaan pienituloisimmille. Täällä jää paljon pienituloisia — pienituloisia eläkeläisiä, pienituloisia lapsiperheitä — tämän esityksen ulkopuolelle, joten älkää sanoko, että tämä kohdistuu kaikkein pienituloisimmille.

Ja sen haluan vielä nostaa esiin, että meillä asiantuntijalausunnat ovat olleet tätä kohtaan kriittisiä. Lastensuojelun Keskusliitto [Puhemies koputtaa] sanoi, että tästä jää paljon lapsiperheitä [Puhemies koputtaa] ulkopuolelle, pienituloisia, ja THL on erityisen kriittinen.

17.00 Heidi Viljanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt todellakin täytyy kysyä, ymmärrämmekö me kaikki täällä salissa tämän asian nyt oikein. Suomessa toimeentulotukea saavat ovat kaikkein heikoimmassa asemassa, kaikkein huonoimmassa asemassa, ja tämä epidemiakorvaus tulee nimenomaan heille. [Arja Juvonen: Korona on pudottanut muitakin!] — On muitakin pudottanut, kuten edustaja Juvonen siellä sanoo. — On pudottanut monia muita, ja myös heille voitaisiin tehdä lisätukia, mutta nyt me puhumme niistä kaikkein heikoimmista. Nyt tuntuu aivan hullulta — ja toivon, että yksikään perustoimeentulotukea saava ei katso tätä keskustelua — kuinka me hyväosaiset täällä keskustelemme ja laitamme köyhiä järjestykseen, että olisiko joku parempi saamaan tätä tukea kuin toinen. Minusta ei siihen ole. Kyllä Suomessa se, joka perustoimeentulotukea saa, aivan varmasti on tämän korotuksen ansainnut. Ja menee tarpeeseen.

17.01 Mari Rantanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnä on kyllä sanottava tässä kohtaa, että minä olen elänyt perheessä, joka on saanut perustoimeentulotukea, ja tämä raha olisi mennyt alkoholiin, joka ikinen sentti. [Välihuutoja vasemmalta] Eli siinä mielessä sanoisin, että en antaisi tätä rahaa kyllä ihan noin vain, vaan nimenomaan, jos tässä on tarkoitus kompensoida eniten koronasta kärsiviä, silloin tämä pitäisi tehdä, kuten perussuomalaiset esittävät, harkinnanvaraiseen toimeentulotukeen, jota kunnat myöntävät.

17.02 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On mielestäni erittäin loukkaavaa leimata kaikki perustoimeentulotukea saavat alkoholisteiksi. [Mari Rantanen: En sanonut niin!] Siinä joukossa on varmasti myös päihdeongelmaisia ihmisiä,

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

mutta on erittäin leimaavaa antaa ymmärtää, että he kaikki olisivat sitä. Ja on myös niin, että moni päihdeongelmainenkin ihminen elää erittäin hankalassa tilanteessa ja varmasti ansaitsee myös yhteiskunnan tukea.

Perussuomalaiset, sanotte, että te vastustatte tätä lausuntojen pohjalta. Tehän vastustitte tätä jo ennen niitä lausuntoja. Teidän lähtökohtanne oli se, että kaikista köyhimpiä suomalaisia ei pidä koronaepidemian keskellä auttaa. [Arja Juvosen välihuuto]

Kokoomus taas sanoo, että olisi pitänyt antaa mieluummin työttömyystuen korotukseksi. No, perustoimeentulotuella on muitakin vähävaraisia suomalaisia kuin työttömiä. Siellä on työkyvyttömiä, siellä on eläkeläisiä, siellä on opiskelijoita, siellä on kokonaan tulottomia ihmisiä, eli kyllä tämä kohdentuu kaikista köyhimmille. Jos tämä menisi yleiskatteellisena kunnille, niin ei olisi mitenkään varmaa, että koko summa [Puhemies koputtaa] kohdistuisi toimeentulotuen saajille, ja lisäksi byrokratia kyllä kasvaisi.

17.03 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tietenkin ihan selvää, että kaikki pienituloiset eivät tule saamaan tätä epidemiakorvausta eivätkä kaikki, jotka ovat tästä koronaepidemiasta kärsineet, ole tämän tuen piirissä. Mutta minusta se ei ole kuitenkaan peruste sille, että niille, jotka ovat olleet perustoimeentulotuen saajia silloin keväällä ja ovat nyt, jätettäisiin sen takia maksamatta, että kun kerta kaikki muutkaan eivät saa, jotka olisivat huonossa asemassa.

Minusta tähänkin pätee se, että paras on hyvän pahin vihollinen. Jos me täydellistä järjestelmää haemme, jossa aivan kaikki menisi oikein, niin sitä järjestelmää ei koskaan tule ja nämä pienituloiset jäisivät kokonaan ilman tukea.

Tämä esitys, joka on vastalauseessa, lähteekin siitä, että tämä pitäisi nyt hylätä, jolloinhan tässä ei kerettäisi nyt tehdä uutta esitystä, joka olisi jotenkin paljon parempi tämän suhteen. Tässä on myös arvosteltu sitä, että hallitus on kiireellä tehnyt tämmöisen, mutta sitten vastalauseessa sanotaan, että perussuomalaiset esittävät, että hallituksen pitää valmistella kiireellä uusi esitys. Ei se nyt siitä parane, jos molemmat tehdään kiireellä. Kyllä minusta tässä pitää hyväksyä se, että osumatarkkuus ei ole sata prosenttia, [Puhemies koputtaa] mutta samalla ymmärtää, että tämä menee kuitenkin aina pienituloisille.

17.04 Kim Berg sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvää keskustelua käyty, paljon samoja asioita on noussut esille, mitä on viime aikoina puhuttu tästä asiasta. On tosiaan niin, että tämä ei tietenkään mene kaikille pienituloisille, mutta tämä menee todellakin niille kaikkein pienituloisimmille, ja oma ymmärrykseni on, että tämä on juuri tämän tarkoitus.

Edustaja Koulumies nosti tosiaan esille sen, että tämä olisi osoitettu työmarkkinatukeen, mutta faktahan on se, että silloin hyvin moni ryhmä olisi jäänyt sen ulkopuolelle, kuten esimerkiksi opiskelijat / äitiyslomalla olevat hyvin pienituloiset olisivat jääneet sen ulkopuolelle.

Edustaja Lohi, sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtaja, on monta kertaa nostonut hyvän asian esille, mikä pitää paikkansa: Tämäkään tuki ei ole täydellinen. Mikään tuki, mitä ollaan nyt koronan suhteen jaettu, ei ole täydellinen ja pomminpitävä, mutta omasta mielestäni ja näkökulmastani tämä hyvin vastaa niihin tarpeisiin, mitä tällä lakiesityksellä on haluttu viedä eteenpäin.

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Myönnän tässä debatissa vielä kaksi vastauspuheenvuoroa, ja sen jälkeen menemme puhujalistaan. Seuraavaksi edustaja Soinikoski.

17.05 Mirka Soinikoski vihr (vastauspuheenvuoro): Kiitos, rouva puhemies! Lapsiperheistä on oltu huolissaan tässä salissa. On hyvä muistaa se, että lapsiperheille saatiin apua muun muassa kouluruokailun uudelleenjärjestelyillä ja järjestöjen avulla. Monelle yksin-eläjälle se apu jäi tulematta. Ruoka-apu ja monet sosiaalihuoltolain alaiset tukitoimet pistettiin jäihin koronan tiukimmassa vaiheessa. Siksi tämä tuki on tarpeellinen. Vaikka tuleekin jälkijunassa, se auttaa silti.

Moneen kertaan on mainittu se, että toimeentulotuki on viimesijainen apu, mutta tämä tuki kohdennetaan köyhimmille. Se auttaa siis kaikkia, jotka ovat saaneet perustoimeentulotukea keväällä ja jotka todennäköisesti ovat sen tuen saajia myös tänä syksynä.

Kiire on suhteellinen käsite. Kovin tuntuu unohtuvan kevään poikkeustila — silloin asiat tehdään tärkeysjärjestyksessä. Toivoisin oppositiolta realismia ja rehellisyyttä siitä, missä tilanteessa keväällä oltiin.

17.07 Merja Kyllönen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Valitettavasti lapsiperheköyhyys ja matala sosiaaliturvan taso ovat todellisuutta tässä meidän hyvinvointi-Suomessa, ja epidemiakorvaus antaa jo pidempään heikoimmassa asemassa olleille ihmisille edes pienen helpotuksen tähän tilanteeseen. Haluaisin muistuttaa siitä, että kyllähän täydentävää toimeentulotukea voidaan antaa tänäkin päivänä harkinnanvaraisesti ihan kokoaikaisesti, jos on olemassa sellaisia perheitä ja sellaisia yrittäjiä tai toimijoita, joilla on vaikea taloudellinen tilanne juuri tällä hetkellä eikä sitä ollut keväällä tai nämä kriteerit eivät täyty toimeentulotuen osalta.

Eli se, että me autamme kaikkein heikoimmassa asemassa pisimpään olleita, ei minun mielestäni voi hallitukselta todellakaan olla huono ratkaisu, päinvastoin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Menemme nyt puhujalistaan, ja seuraavana edustaja Sarkkinen.

17.08 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Toimeentulotuen väliaikainen epidemiakorotus eli koronakorotus on kaikkein huono-osaisimpien suomalaisten asemaa parantava tuki, jota myös vasemmisto on ollut voimakkaasti ajamassa. Koronakorotukseen olisi oikeus henkilöllä tai perheellä, joka on saanut perustoimeentulotukea 1.3.—31.7. välisenä aikana ja vähintään yhden kuukauden aikana, ja sitä maksettaisiin syksyllä kotitalouksille, jotka ovat edelleen perustoimeentulotuen piirissä. Kyseessä on toimeentuloon 75 euron korotus jokaista perheenjäsentä kohden. Maksimissaan per henkilö korotusta voi saada kulu- van syksyn aikana 300 euroa per henkilö. Korotusta ei tarvitsisi erikseen hakea, vaan Kela myöntää tuen automaattisesti. Arvioiden mukaan tukeen oikeutettuja olisi noin 200 000 vähävaraista henkilöä.

Koronakriisi on vaikeuttanut kaikkein pienituloisimpien elämää ja toimeentuloa, eivätkä muut tähän asti myönnettyt koronatuot ole kohdistuneet toimeentulotukea saaville kotitalouksille. Yrityksiä on tuettu koronakriisissä ja myös työnsä menettäneiden ja lomautettujen tilannetta on helpotettu. Kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevat tarvitsevat myös lisätukea vaikeiden aikojen yli. Tämä on järkevää, ja tämä on oikeudenmukaista. Vä-

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

häväräiset käyttävät jokaisen euron kotimaan kulutukseen, joten tämä tuki lisää lyhentämättömänä kysyntää ja elvyttää myös Suomen taloutta ja yrityksiä.

Arvoisa puhemies! Täällä salissa ja julkisessa keskustelussa on arvosteltu koronakorotusta siitä, että se kohdistuu väärin. Kuitenkin tuki on tarkoitettu kaikista vähävaraisimmille suomalaisille ja vähävaraiset ihmiset ovat ehtojen täytyessä oikeutettuja toimeentulotukeen. Koronakorotus siis kohdistuu sinne, minne se on tarkoitettu, eli kaikista vähävaraisimmille.

Arvoisa puhemies! Suomi on saanut monia huomautuksia perusturvan riittämättömyydestä tasosta, ja leipäjonot ovat koronan aikana venyneet ennätyspitkiksi, joten ihmettelen suuresti, jos joku väittää, että nämä ihmiset eivät tätä tukea tarvitse.

Arvoisa puhemies! Joitain taloudellisessa ahdingossa olevia ihmisiä jää kuitenkin tämän tuen ulkopuolelle esimerkiksi sen takia, että he eivät ole hakeneet tai saaneet jostain syystä toimeentulotukea tarkasteluajanjaksoilla. On kuitenkin niin, että täydellistä ja täydellisesti kohdentuvaa tukimekanismia ei ole olemassa, ei varsinkaan, jos halutaan saada tuki liikkeelle viivytyksettä ja ilman ylimääräistä byrokratiaa. Nyt valittu tukimekanismi on siitä hyvä, että se on hallinnollisesti kevyt eikä vaadi ihmisiltä erillistä hakemusta.

Arvoisa puhemies! Korona on kyselyjen mukaan iskenyt erityisesti pienituloisten lapsiperheiden hyvinvointiin. Nämä perheet ansaitsevat vaikean vuoden jälkeen yhteiskunnan tukea. Epidemialkorvaus pureutuu lapsiperheköyhyteen. Noin neljäsosa toimeentulotukea saavista henkilöistä on lapsia. Tukea myönnetään perheen pääluvun mukaan, joten moni köyhä lapsiperhe saa koronatuesta merkittävää helpotusta talouteensa.

Arvoisa puhemies! Tukea kohdentuu kuitenkin siis muillekin kuin lapsiperheille. Isona joukkona ovat yksin elävät ihmiset, joiden joukossa on paljon miehiä. Tällä perusteella perussuomalaiset ovat arvostelleet tukea. — Minun on kysyttävä teiltä: mitä teillä on yksin asuvia miehiä vastaan? [Arja Juvonen: Ei mitään!] Olette myös kritisoineet tukea, koska joukossa on maahanmuuttajataustaisia perheitä. Tämä ei varmaan yllätä ketään, [Arja Juvonen: Te mainitsitte sen sanan, me emme!] mutta onko maahanmuuttajavastaisuutenne todellakin niin patologista, että olette valmiit viemään tuen kaikilta köyhiltä? [Arja Juvonen: Ei ole sanaakaan maahanmuutosta meidän vastalauseessa!] Ja miksi te haluatte vastakkainasetella köyhiä toisiaan vastaan?

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset ja kokoomus siis esittävät tämän vähävaraisten koronakorotuksen hylkäämistä. On valitettavaa, että kokoomus on tässäkin asiassa hypännyt perussuomalaisten kelkkaan ja nyt vastustaa tätä yhteiskuntamme kaikkein ahtaimmassa asemassa oleviin ihmisiin kohdistuvaa tukea. Vielä muutama viikko sitten saimme tässä salissa kokoomuksen tuen uudistukselle, mutta enää näin ei ole.

Arvoisa puhemies! Vastalauseessa esitetyssä vaihtoehdossa siitä, että tukisumma annetaan kunnille ja jaetaan harkinnanvaraisena toimeentulotukena, on monta ongelmaa. Ensinnäkin se, että ei ole mitään takeita, että tukisumma, kun se menee yleiskatteellisena kuntien valtionosuuksiin, päätyisi vähävaraisten suomalaisten hyväksi. Toinen ongelma on se, että kunnissa todellakin, kuten täällä on jo aiemmin todettu, on vähennetty etuuskäsittelyä, joten se vaatisi uuden byrokratian perustamista kuntiin. Ongelma on myös se, että tässä voisi tulla pörstäkerroinpäätöksentekoa, kun sitä pitäisi erikseen hakea ja erikseen myöntää, kun Kelan kautta myönnettäessä se menee automaattisesti kaikille kriteerit täyttävälle ilman ylimääräistä byrokratiaa.

Arvoisa puhemies! Korona on ajanut monia suomalaisia ahtaalle ja heikentänyt monen ennestään heikkoa taloustilannetta. Talousongelmien ja työttömyyden lisäksi on syntynyt

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

terveys- ja hyvinvointivelkaa. Korona on kasvattanut yhteiskunnallista eriarvoisuutta ja tehnyt sen näkyväksi. Tuhojen paikkaaminen ei ole helppoa, ja siihen tulee menemään aikaa. Olen kuitenkin iloinen siitä, että meillä on hallitus, joka haluaa kaventaa eriarvoisuutta ja ottaa koronakriisin hoitamisessa ja muissa päätöksissä huomioon myös kaikista heikoimmassa asemassa olevat ihmiset.

17.14 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Täällä salissa on käyty välillä ehkä tällaista tunnepitoistakin ja välillä ehkä vähän hämmäntävääkin keskustelua, ehkä vähän tällaista tarpeetontakin juupas—eipäs-keskustelua, jossa ikään kuin tuodaan välillemme tällainen vahva ja voimakas vastakkainajattelu, mikä mielestäni tässä kohtaa on tarpeetonta.

Me olemme varmasti kaikki yhtä mieltä siitä, että tämä viheliäinen koronaepidemia on aiheuttanut lommoja hyvin laajasti suomalaiseen yhteiskuntaan, ja uskon, että olemme yhtä mieltä myös siitä, että yksi ryhmä, johon voimakkaat iskut ovat osuneet, ovat ne ihmiset, jotka valmiiksi kamppailevat toimeentulonsa kanssa. Uskon, että tämä lähtökohta meillä kaikilla on yhtenäinen. Olemme jotenkin ajautuneet tällaiseen kummalliseen keskusteluun, jossa ruvetaan ikään kuin arvottamaan jonkinlaista köyhyyslistaa tiettyjen ihmisten kohdalla, mikä ei myöskään ole tämän esityksen tarkoitus. Tämän esityksen tarkoitus on auttaa ihmistä: auttaa ihmistä, joka on hädässä; auttaa ihmistä, joka kamppailee jokapäiväisen elämän kanssa.

Tässä kohtaa tähän ehdotetaan nyt ratkaisuksi tätä epidemiakorvausta, joka on siis tämä 75 euroa kuukaudessa. Se auttaa, mutta tietenkään siitä ei ole pidemmän aikavälin ratkaisuksi. Erilaisia keinoja on tietysti maailma täynnä, ja uskon, että myöskin tämän hallituksen aikana, vaikkapa sosiaaliturvauudistuksen ja niin edelleen merkeissä, käydään laajempaa keskustelua siitä, mitä voidaan tehdä esimerkiksi tällaisten toimeentulo-ongelmien ja ylipäätään köyhyyden eteen.

Pidän siitä, että tämä korvaus saadaan Kelasta ikään kuin automaattisesti. Se olisi siis veroton, ja sen saaminen ei tietenkään vaikuttaisi tukien tasoon tai saamiseen. Tämä on sellaista ketterää, suoraviivaista, byrokratiavapaata toimintaa. Me olemme täällä salissa tämän eduskuntakauden aikana ja aikaisempienkin eduskuntakausien aikana monesta eri puolueesta peräänkuuluttaneet juuri tällaista byrokratiaketterää toimintaa, byrokratian purkutalkoita ja niin edelleen, ja liian vähälle huomiolle tässä kohtaa jää juuri tämä, että tämä on hyvin helppo, suoraviivainen, nopea tapa auttaa nyt sitä köyhyyttä, jota tässä yhteiskunnassa valitettavasti on olemassa. Hämmästelän välillä sitä, että tästä jotenkin tehdään valtaisa ongelma, ikään kuin rahat menisivät väärille ihmisille tai väärille ryhmille. Tämä menee täsmällisesti niille ihmisille, jotka tarvitsevat sitä 75:tä [Puhemies koputtaa] euroa elämiseensä.

17.17 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät kansanedustajat! Ehkä uutinen tänään tuli tuolta vasemmalta laidalta, kun edustaja Kyllönen kertoi, että toimeentulotukea jaetaan pärstäkertoimen perusteella. Mitähän mahtavat ajatella ne sosiaalityöntekijät, jotka päätöksiä tekevät? Onko oikeasti niin, että Suomessa jaetaan toimeentulotukea pärstäkertoimen perusteella? Kehottaisin, hyvä hallitus, että tehkää selvitys tästä asiasta. Tehkää selvitys, onko näin. Jos näin on, niin tähän on katastrofaalinen tilanne.

Edustaja Sarkkinen sen sijaan mainitsi, että meidän vastalauseemme perustuu jotenkin maahanmuuttoon. Meidän vastalauseessamme ei ole sanaakaan, ei yhtä ainuttakaan sanaa, maahanmuutosta. Se perustuu puhtaasti asiantuntijoiden lausuntoihin. Ilmeisesti ette ole luke-

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

nut meidän vastalauseitamme, kun kehtaatte tällaista väittää. Meidän vastalauseemme perustuu asiantuntijalausuntoihin.

”Perussuomalaiset pitää perusteltuna, että yhteiskunta tukee työttömäksi tai lomautetuksi joutuneita henkilöitä, joiden toimeentulo on koronavirusepidemian takia heikentynyt, sekä sellaisia lapsiperheitä, joille koronavirusepidemia on aiheuttanut lisäkustannuksia esimerkiksi sen takia, että lasten ruokamenot ovat kasvaneet etäopetukseen siirtymisen myötä.”

”Käsiteltävänä oleva hallituksen esitys on valmisteltu hyvin kiireellisessä aikataulussa, eikä siitä ole pyydetty valmistelun aikana lausuntoja tai laadittu asianmukaista vaikutusarviointia. Asiantuntijakuulemisessa muun muassa THL on nostanut esiin, ettei ehdotettu epidemiakorvaus kohdistu tehokkaasti ja kattavasti niihin talouksiin, jotka ovat kärsineet epidemiasta taloudellisesti käytettävissä olevien tulojen merkittävän heikentymisen muodossa tai joille epidemia on aiheuttanut merkittäviä lisäkustannuksia. Tämän lisäksi THL on huomauttanut hallituksen esityksen perustelujen sisältävän harhaanjohtavaa tietoa tuen tarpeesta, koska täydentävällä ja ehkäisevällä toimeentulotuella voidaan vastata epidemiacorvauksen perusteluna käytettyihin tilanteisiin.”

”Esityksen mukaisen tuen piiriin eivät myöskään pääse kuin perustoimeentulotuen saajat, mikä rajaa saajien joukkoa merkittävästi. Asiantuntijakuulemisissa Lastensuojelun Keskusliitto nosti esiin, että esityksen kohderyhmän ulkopuolelle jää paljon pienituloisia lapsiperheitä, kuten perheitä, joissa vanhemmat opiskelevat tai joissa pääasiallinen tulonlähde on esimerkiksi vanhempainpäiväraha tai kotihoidon tuki — tai keväällä toimeentulotukea saaneet perheet, jotka eivät kuitenkaan ole oikeutettuja esityksen mukaiseen korvaukseen.”

”Rajoitustoimet ovat voineet aiheuttaa maksu- ja toimeentulovaikeuksia myös muille ryhmille kuin toimeentulotuen saajille. Asiantuntijakuulemisessa Takuusäätiö nosti esimerkkinä esiin yksityishenkilön velkajärjestelyssä olevat henkilöt, jotka eivät velkajärjestelyn aikana pääsääntöisesti ole oikeutettuja toimeentulotukeen. Heidän tulonsa ovat kuitenkin voineet pienentyä ja viivästyä lomautusten ja työttömyyskorvausten maksatusten vuoksi, mistä johtuen maksuohjelman noudattaminen on voinut joko vaarantua tai katketa.”

”Asiantuntijakuulemisessa Itä-Suomen yliopisto toi esiin, että perustoimeentulotuen saajista vain noin 20 prosenttia on lapsiperheitä mutta peräti 75 prosenttia yhden hengen talouksia. Esitetty lisätuki ei siis pääasiallisesti kohdistu lapsiperheisiin, joiden ruokamenot ovat kotiopetukseen jäämisen seurauksena nousseet, vaan yhden hengen talouksiin. Tuella ei siten ole merkittävää vaikutusta lapsiperheköyhyyden ehkäisemisessä, vaan merkittävä osa tuesta päättyy sellaisille henkilöille, joiden menot eivät ole kasvaneet koronaepidemian seurauksena.” [Iiris Suomelan välihuuto]

”Perussuomalaiset katsoo, että sen sijaan että lisätuki kohdistetaan sellaisille talouksille, jotka ovat olleet perustoimeentulotuen saajia jo ennen koronaepidemian alkua, tukisumma pitäisi kohdistaa sellaisille talouksille, joiden toimeentulo on heikentynyt tai kulut kasvaneet nimenomaan koronaepidemian seurauksena. Tähän lopputulokseen päästäisiin jakamalla tuki joko kunnille korvamerkittynä rahana, joka käytettäisiin täydentävään toimeentulotukeen nimenomaan koronaepidemiasta aiheutuneiden kulujen korvaamiseen, tai vaihtoehtoisesti kohdistamalla tukisumma työmarkkinatuen ja sen lapsikorotuksen saajille maksettavana epidemiakorvauksena.”

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

Ja tästä syystä me olemme esittäneet, että lakiesitys hylätään ja että hallitus valmistelisi kiireellisessä aikataulussa uuden esityksen, jossa koronalisään varattu tukisumma jaetaan kunnille maksettavaksi täydentävästä toimeentulotuesta, jotta tuki kohdentuu lisätukia eniten tarvitseville.

Arvoisa puhemies! Kiireellä tai illan viimeisinä tunteina tehdään yleensä huonoja lakiesityksiä ja huonoja päätöksiä. Sitä tapahtuu kuntapolitiikassa mutta näköjään myös eduskunnassa. Nopealla tahdilla valmisteltu esitys ei ole hyvä vaan susi jo syntyessään.

17.22 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Lain tavoitteena on tukea yhteiskunnassa taloudellisesti heikoimmassa asemassa olevia henkilöitä ja perheitä tilanteessa, jossa covid-19-epidemiasta johtuvat rajoitustoimet ovat aiheuttaneet ylimääräisiä kustannuksia. Tämän tuen piiriin kuuluisivat henkilöt, jotka ovat saaneet perustoimeentulotukea rajoitustoimien aikana, jos he edelleen ovat perustoimeentulotuen saajina tuen maksuaikana syksyllä 2020. Tuen määrä olisi 75 euroa henkilöä kohti kuukaudessa, ja sen kokonaiskulut valtiolle ovat noin 60 miljoonaa euroa.

Nostan tähän esiin muutamia asiantuntijakuulemisissa nousseita huomioita.

Täällä keskusteltiin siitä, että kritiikkiä ei ollut siinä vaiheessa, kun tämä tuli lähetekeusteluun. Kyllä silloinkin kritiikkiä esitettiin, mutta vasta asiantuntijakuulemisten jälkeen pystyttiin tietenkin arvioimaan, mikä tämä koko lakipaketti on ja mitkä ovat sen vaikutukset ja mitkä ovat asiantuntijoiden näkemykset, ja ilman muuta meidän pitää asiantuntijoita kuulla, koska he ovat siinä asiantuntijoita, me olemme poliittisia päätöksentekijöitä.

THL esimerkiksi sanoo, että hallituksen epidemiakorvaus auttaa heikosti niitä, joiden toimeentulo on kärsinyt koronasta eniten. Toimeentulotuen saajat ovat eri etuuksien saajista kaikista köyhimpiä, mutta ovatko juuri toimeentulotuen saajat kärsineet epidemiasta eniten ja miksi tukemiseen ei käytetä sosiaaliturvassa jo olemassa olevia keinoja? THL:n mukaan täydentävällä ja ehkäisevällä toimeentulotuella voitaisiin vastata nyt käsillä olevan kaltaisiin tilanteisiin. THL nostaa esiin epidemiakorvauksen kohdistumisen ajallisesti tilanteeseen, jossa epidemian ensimmäisen aallon pahin vaihe Suomessa on ohi ja ylimääräiset kulut, kuten kouluruokailu kotona ja elintarvikkeiden kotiinkuljetukset, eivät ole enää kovin ajankohtaisia. Perustelu jälkikäteen myönnettävälle korvaukselle jää hallituksen esityksessä puutteelliseksi. THL nostaa esiin myös, että tuki kohdentuu heikosti epidemian vuoksi työpaikkansa tai yritystoimintansa menettäneisiin kotitalouksiin: ”Epidemiakorvaus edustaa kehnosti valmisteltua sosiaaliturvalainsäädäntöä, jossa päämäärä ja keinot eivät ole sopusoinnussa keskenään ja jossa lainsäädännön todellisia motiiveja on luettava rivien välistä.” Kovaa tekstiä heiltä.

Lastensuojelun Keskusliitto on huolissaan siitä, että esityksen kohderyhmän ulkopuolelle jää paljon pienituloisia lapsiperheitä, kuten perheitä, joissa vanhemmat opiskelevat tai joissa pääasiallinen tulonlähde on esimerkiksi vanhempainpäiväraha tai kotihoiton tuki, tai keväällä toimeentulotukea saaneet perheet, jotka eivät kuitenkaan ole oikeutettuja esityksen mukaiseen korvaukseen. Lastensuojelun Keskusliitto on huolissaan siitä, että tuki myös tulee siitä hyötyville myöhään. Lastensuojelun Keskusliitto nostaa esiin, että esityksessä todetaan vaikutusten arvioinnin ja lausuntokierroksen kapeus.

Onkin oikeastaan aika raadollista, että vihervasemmisto tekee politiikkaa koronan ja kaikkein köyhimpien varjolla.

17.26 Iiris Suomela vihr: Arvoisa puhemies! Monen arjelta ja elämältä putosi pohja koronan myötä, ja toki jokaista koronan takia kärsinyttä suomalaista tulee auttaa. Samalla on tunnistettava, että pahimpaan tilanteeseen päätyivät ne, joilla oli jo valmiiksi vähiten. Monet keskeisen tärkeät palvelut, kuten ruoka-apu ja Kelan toimistot, sulkivat ovensa. Esimerkiksi asunnottomien palveluja jouduttiin turvallisuussyistä rajaamaan. Nimenomaan näitä ihmisiä on toimeentulotuella tarkoitus tukea, niitä suomalaisia, joiden tulot eivät muuten millään riitä elämiseen, siis elämän välttämättömiin perushyödykkeisiin: ruokaan, lääkkeeseen ja vuokraan. Nämä ihmiset eivät ole voineet hävitä euromääräisesti koronan takia eniten, sillä heillä oli jo valmiiksi vähiten. Siksi siitä puhuminen, kuka on hävinnyt eniten, ohittaa näiden kaikista köyhimpien suomalaisten tilanteen. On myös toki kestäväntöntä lähteä asettamaan ihmisiä tällä tavalla keskenään vastakkain, kun tiedämme, että kaikista köyhimpien suomalaisten auttamisen ei pitäisi olla keneltäkään pois, vaan päinvastoin. Kun nyt huolehditaan, että keneltäkään ei toivottavasti jää ruoka, lääkkeet ja vuokra maksamatta rahaongelmien takia, niin silloin pidetään huolta yhteiskunnan perusturvallisuudesta ja hyvinvointivaltion toimivuudesta meille kaikille.

Myös lapsiperheissä on ollut tiukkaa koronan keskellä, mutta jälleen kaikista tiukinta on ollut niillä lapsiperheillä, jotka ovat siinä kaikista vaikeimmassa tilanteessa jo valmiiksi, niillä kaikista köyhimmillä lapsiperheillä. Toimeentulotuen piirissä on Suomessa yli sata-tuhatta lasta. Se on yli 10 prosenttia kaikista Suomen lapsista eli aivan valtavan iso määrä lapsia. Nämä ovat monien tutkimusten mukaan niitä kaikista haavoittuvimmassa asemassa olevia lapsia.

Samalla ei pidä unohtaa, että toimeentulotukeen joutuu valitettavasti turvautumaan myös moni ikäihminen. Juuri heihinhan korona on osunut kaikista pahimmin, kun kehoitus on ollut pysyä poissa oikeastaan kaikkialta ihmisten ilmoilta oman turvallisuuden tähden. THL on selvittänyt, että nimenomaan heikoimmassa asemassa olevat suomalaiset ovat kärsineet koronasta pahimmin, ja sen tähden todella toivon, että tätä selvitystä ei nyt tarvitse tehdä uudestaan ja että oikeisto-oppositio voisi antaa tämän kiireellisen ja välttämättömän esityksen mennä läpi. Tästähan kuultiin nyt salissa ristiriitaista puhetta. Samalla vaaditaan lisää vaikutusarvioita, lisää selvityksiä, lisää pohdintaa ja toisaalta esitetään, että nytkin tuki on tulossa liian myöhään. Jos tuki on nyt tulossa liian myöhään, niin miksi oikeisto-oppositio on sitä kaatamassa? Tämä on täysin ristiriitaista ja osoittaa, että tässä ei todella olla heikoimman asialla, vaan jollain aivan muulla asialla.

THL:n mukaan taloudelliset ongelmat kunnissa näkyvät sosiaalityöntekijöiden mukaan muun muassa ruoka-avun tarpeen kasvuna ja velkaongelmina. Toisaalta näihin ongelmiin ei ole pystytty koronan aikana vastaamaan, kun sosiaalitoimistot ja ruoka-apu ovat joutuneet rajoittamaan aukioloaikojaan. Meillä on siis tiedossa valtava huono-osaisuuden kasvu, johon ei ole koronan tähden pystytty kunnolla vastaamaan. Tämä on se ensimmäinen lääke: nyt pyritään varmistamaan, että ihmisillä sentään syksyllä ei raha loppuisi kesken, kun pitää pystyä ruoka, lääkkeet ja vuokra maksamaan. Tämä ei kuitenkaan suinkaan jää ainoaksi toimeksi. Siksi on täysin kestäväntöntä lähteä siitä, että tämä pitäisi nyt perua ja jättää tekemättä, jotta voidaan tehdä lisätoimia suomalaisten auttamiseksi. Näin ei ole. Nyt tehdään tämä, nyt annetaan tämä nopea hätäapu, ja sen lisäksi tuetaan pienituloisia suomalaisia lukuisilla muilla tavoilla.

Hallitus on jo keväällä tehnyt mittavan koronatuen paketin, jossa on kohdennettu apua niin lapsille ja nuorille kuin ikäihmisille sekä monille muille haavoittuvassa asemassa oleville ryhmille, ja luonnollisesti tätä toimintaa tulee jatkaa. Mutta toistan: tämä ei ole vas-

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

takkaista kaikkein köyhimpien suomalaisten toimeentulon paikkaamiselle, vaan hallitus on tekemässä molemmat näistä toimista. Siksi opposition tapa asettaa nämä kaksi asiaa vastakkain on valheellinen eikä kerro siitä, miten heikompiosaisia todellisuudessa keskellä koronaa voidaan auttaa. Voidaan tehdä molemmat: voidaan panostaa palveluihin, voidaan paikata toimeentulon syvimmat ongelmat. Kyse on pitkälti arvovalinnasta, sillä yhteiskunnan arvo lopulta mitataan siinä, miten se pitää huolta kaikista heikoimmista, ja siitä tässä asiassa on nyt pohjimmiltaan kysymys. [Arja Juvonen: Ei meidän teksti ollut valheellista, se perustui asiantuntijoiden lausuntoihin!] — Kiitos.

17.31 Sofia Virta vihr: Arvoisa puhemies! Vältän yleensä puhumasta ”meistä” ja ”heistä”, jaottelemasta ihmisiä, mutta nyt kun me puhumme tästä epidemiakorvauksesta, jolla pyritään turvaamaan välttämätön toimeentulo, on pakko huomauttaa, että tätä salia ja tätä keskustelua kuunneltaessa on hyvä muistaa, että me olemme niitä hyvätuloisia: me olemme heitä, joihin korona ei ole vaikuttanut sillä tavalla, että se olisi meidän perheidemme talouden romuttanut. Se on aika tärkeää muistaa.

Varsinkaan meillä ei tässä salissa ole oikeutta tänään väittää, että kun annetaan tämä väliaikainen välttämätön korvaus heille, joilla on tässä yhteiskunnassa kaikkein heikoin taloudellinen tilanne, tuo korotus menisi alkoholiin. Tämän väitteen me tänään kuulimme perussuomalaisten riveistä — aivan käsittämättömä. Haluan mainita, että alkoholismi ei ole sairaus, jota esiintyy vain tietyn tulotason väestössä, eikä alkoholismi ole syy jättää ketään tukien ulkopuolelle.

Palatakseni kuitenkin tähän hallituksen esitykseen on siis hyvä ymmärtää, että heillä, joilla on jo valmiiksi kaikkein vähiten, ei ole varaa pienimpiinkään lisäkuluihin, vähimmäisturvan varassa elävien tulotaso kun on niin matala, ettei taloudenpito jousta lainkaan. On siis täysin reilua ja oikein, että epidemian tuomat lisäkulut kaikkein heikoimmassa asemassa oleville pyritään nyt korvaamaan edes osittain, vaikkakin takautuvasti. Se on arvovalinta: se on osoitus siitä, että me pidämme huolta heistä, jotka ovat haavoittuvimmassa asemassa taloudellisesti.

Emmekä me tässä salissa ole oikeutettuja siihen, että me asetamme heitä järjestykseen. Sitä varten meillä on ne ammattilaiset, jotka arvioivat, kenellä on oikeus siihen toimeentulotukeen. [Arja Juvonen: Pärstäkertoimen perusteella toimeentulotukea!] Kukaan ei sitä varmasti halua ihan huvikseen hakea, vaan niillä ihmisillä on oikea hätä ja tarve, ja tämän luulen kokoomuksen ja perussuomalaistenkin siellä ymmärtävän.

On siis tärkeää ymmärtää, että hallituksen esitys pyrkii turvaamaan välttämättömän toimeentulon ja huolenpidon. On selvä, että on monia ihmisryhmiä ja väestöryhmiä, henkilöitä, yrittäjiä, perheitä, joille koronaepidemia viime keväänä on tuonut valtavan loven perheen talouteen ja joihin se vaikuttaa yhä edelleen. Se on fakta, jonka varmasti me kaikki ymmärrämme. Tämä esitys on silti tarpeellinen ja kannatettava.

Tässäkin esityksessä on puutteensa, kuten olemme täällä myös hallituspuolueiden edustajien kuulleet myöntävän. Tämä väliaikainen epidemiakorvaus ei kykene auttamaan kaikkia. Se ei kykene siis valitettavasti paikkaamaan jokaisessa perheessä niitä järkyttäviä taloudellisia seurauksia, joita koronaepidemia mukanaan toi.

On kuitenkin tosi hienoa kuulla, miten kokoomus tänään nostaa Lastensuojelun Keskusliiton lausuntoa. Se on tärkeää, sillä taho on erittäin tärkeä yhteiskunnassamme. He tekevät tärkeää työtä, ja heitä täytyy kuulla myös meidän hallituspuolueiden edustajien. En voi nyt kuitenkaan olla mainitsematta, että voi, kunpa kokoomus olisi nostanut näitä lausuntoja ja

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

näkemyksiä jo silloin, kun he istuivat hallituksessa. Silloin meillä ei ehkä olisi tänä keväänä ollut sitä tilannetta, että niin moni perhe eli poikkeusoloissa ja köyhyydessä jo ennen koronaa, yhdenkään lapsen kun ei pitäisi joutua köyhyydessä kasvamaan.

Mutta se, että tällä tuella ja korotuksella kyetään nyt tukemaan heitä, joilla on kaikkein heikoin ja haavoittuvin taloudellinen asema, ei tarkoita sitä, että tämä ei olisi tärkeä tai tarpeellinen, koska sillä ei kyetä auttamaan kaikkia. Meidän täytyy tehdä lisää, paljon lisää — on jo tehty paljon, mutta se ei riitä. Työtä sen puolesta, ettei tämä epidemia pudota yhtään perhettä pysyvästi taloudelliseen paineeseen, on tehtävänä vielä pitkään ja useita vuosia tämänkin jälkeen.

Esimerkiksi lapsiperheiden kohdalla nyt käsiteltävä esitys ei voi jäädä ainoaksi keinoksi, vaan meidän on huomioitava perheet laajemmin — olen siitä täysin samaa mieltä opposition kanssa — ja näin ehkäistä lapsiperheiden köyhyyden kasvamista tästä enää yhtään enempiä.

Lopuksi haluan vielä mainita, että väliaikaisen lain kiireellisen luonteen takia on kyllä ymmärrettävää, että tämä valmistelu tehtiin mahdollisimman nopeasti, mutta totta kai jatkossa tulee pyrkiä siihen, että arviot ja lausuntokierrokset kyetään tekemään täysimääräisesti. Itse henkilökohtaisesti toivon, että lapsivaikutusten arviointi tulisi myös eduskuntatyössä keskeiseksi osaksi, jolloin voitaisiin seurata sitä, mihin esimerkiksi tuet ja päätökset lapsiperheiden kohdalla kaikkein selkeimmin kohdentuvat.

17.36 Noora Koponen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Niin, tämän esityksen tavoitteena on tukea taloudellisesti heikoimmassa asemassa olevia henkilöitä ja perheitä tilanteessa, jossa koronavirusepidemia ja sen vuoksi säädetty poikkeus- ja rajoitustoimet sekä erinäiset suositukset ovat aiheuttaneet ylimääräisiä kuluja ja kustannuksia. Olisi hienoa, jos tämä ydin pysyisi asian keskellä. Kyseessä on määräaikainen etuus, joka turvaa heikoimmassa asemassa olevien elämää myös silloin, jos ja kun — toivottavasti ei — tartuntamäärät nyt syksyllä lähtevät nousuun.

Lapsiperheissä viime kevään aiheuttama tilanne on näkynyt muun muassa kasvavina ruokakustannuksina koulujen sulkemisen ja päiväkodin rajoitusten takia. Se on voinut olla perheelle hyvin iso ja merkittävä taloudellinen muutos. Maassamme on paljon yksinhuoltajaperheitä, jotka kuuluvat toimeentulotuen piiriin, äitejä ja isiä, lapsia, sisaruksia, jotka tarvitsevat apua, ja tämän korvauksen myötä he sitä nyt saavat.

Toimeentulotuen saajissa on, kuten todettua, myös paljon yksin asuvia. Kaikilla yksin asuvilla ei ole käytössään tukiverkostoa, josta pyytää apua koronakriisin keskellä, ja arjesta selviytyminen onkin tästä johtuen voinut tuoda yllättäviä ja ennakoimattomia, mutta väistämättömiä lisäkuluja talouteen.

Haluan vielä kerran muistuttaa, että toimeentulotuen varassa elävien ihmisten tulotaso on jo valmiiksi niin matala, että se ei pysty joustamaan ylimääräisiin kuluihin, ja siihen tämä esitys nyt vastaa. Me haluamme kannatella heikoimpia ja näin ennaltaehkäistä ongelmien syntymistä. Me emme jaottele, toisin kuin perussuomalaisista täältä kuuluu, sitä, minkälainen ihminen toimeentulotuen saaja ominaisuuksiltaan on, emmekä me oleta etukäteen, että toimeentulotuen saaja käyttäisi saamansa rahat päihteisiin tai muuhun epäso-pivaan toimintaan.

On totta, että tämä etuus olisi voinut tulla jo aiemmin, mutta se ei tarkoita sitä, että tuki ei voisi tulla nyt, sillä korvauksella voidaan helpottaa ihmisille myös kevään sulkutoimien aikana aiheutuneita lisäkuluja, ja se voidaan tehdä nyt.

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

Mielestäni on myös aivan selvää, kuten oppositiokin on täällä tuonut esiin, että epidemian jatkuessa, toden totta, tulee tarkastella myös muita avuntarvitsijoita ja kiinnittää enemmän huomiota siihen, että eri tukimuodot kohdentuvat kattavammin, mutta todellakin tämän esityksen lisäksi, ei sen perumiseksi.

17.39 Mats Löfström r: Ärade fru talman! Epidemiersättningen är ett viktigt och välkommet stöd för de personer och familjer som har det ekonomiskt sämst ställt i samhället på grund av de ökade kostnader som pandemin har orsakat. För tre veckor sedan frågade jag här i plenum hur det är tänkt att lagen ska tillämpas på Åland eftersom ansvarsfördelningen mellan riket och Åland kan vara komplicerad i den här typens frågor. Landskapsregeringens synpunkter hade inte heller hunnit tas i beaktande tidigare eftersom propositionen beretts enligt en mycket bråskande tidtabell och lagförslaget redan var avgett till riksdagen då synpunkterna togs emot. Därför är det glädjande att saken nu har klargjorts och fått en lösning. Det har varit en bra och konstruktiv dialog mellan social- och hälsovårdsministeriet och landskapsregeringen på Åland för att snabbt hitta en praktisk lösning. I social- och hälsovårdsutskottets betänkande, som godkändes i fredags, finns nu de ändringar i lagförslaget som krävs för att även Åland ska inkluderas i detta viktiga lagförslag.

Det finns goda skäl varför denna temporära ändring skulle gälla också på Åland. Stödet hänger nämligen samman med det undantagstillstånd och de restriktioner som infördes av statsmakten också på Åland och som stod ovanför självstyrelsens behörigheter också på de områden där Åland normalt har egen lagstiftningsbehörighet. Då man på Åland inte kunnat påverka de statliga begränsningarna finns det skäl att stöden som kompenserar för effekten av dessa begränsningar också gäller på Åland.

Ärade fru talman! Enligt social- och hälsovårdsutskottets betänkande har coronakrisen medfört ökade kostnader för barnfamiljer bland annat på grund av att matutgifterna ökat till följd av att skolorna stängts. Ensamboende som hör till riskgrupperna har också orsakats extrakostnader för till exempel hemkörning av varor från apotek och matbutiker. Det har även blivit vanligare med hyresskulder och skuldproblem, och de som är hänvisade till minimiskyddet har inga besparingar att använda för extrakostnader. Den här epidemiersättningen, som är ett skattefritt stöd om 75 euro per månad som betalas ur statens medel, gör därför att situationen kan underlättas något. Stödet riktas till de personer som har rätt till grundläggande utkomststöd tidigare i år samt under hösten. För att förenkla processen beviljas stödet av Folkpensionsanstalten för en månad åt gången utgående från de uppgifter som Folkpensionsanstalten har om det grundläggande utkomststödet. Därför behöver den som har rätt till stödet inte göra någon särskild ansökan, vilket är mycket bra.

Jag vill avslutningsvis tacka den ansvariga ministern Aino-Kaisa Pekonen för snabbt agerande i den här frågan efter att vi diskuterat saken för tre veckor sedan samt också tacka social- och hälsovårdsministeriets och landskapsregeringens tjänstemän som snabbt hittat en fungerande lösning. På samma sätt vill jag tacka hela social- och hälsovårdsutskottet som snabbt hade en beredskap att göra de nödvändiga ändringarna i lagförslaget som behövdes för att stödet också skulle kunna gälla på Åland, för det behövs verkligen för många människor också på Åland. Det här är därför också ett mycket beskrivande fall över hur viktig riksdagsbehandlingen alltid är för att granska lagförslagen och vid behov snabbt kunna göra ändringar i dem som behövs då ny information framkommit. Stort tack till minister Pekonen och regeringen för att man snabbt löste detta, och utskottet så klart. — Tack.

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

17.46 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Ensinnä haluaisin nostaa esiin sen asian, että silloin kun syyskausi nyt aukesi tässä eduskunnassa, niin toivoin, että hallitus toisi sellaisia esityksiä, jotka liittyvät ihmisten työllistymiseen ja työhön, ja nyt kuitenkin ensimmäisenä tänne tuotiin tämä sosiaaliturvan parantaminen. Parasta sosiaaliturvaa on se, että nämä ihmiset eivät ole toimeentulotuen saajina vaan työssä. Sillä tavoin pitkäaikainen köyhyys kyllä paranee, siltä osin kuin näissä saajissa on työkykyisiä ihmisiä.

Se, mitä haluaisin tässä nostaa edelleen esiin, on nyt se, että kun todella monissa puheenvuoroissa on käytetty puheenvuoro siitä, että meillä toimeentulotuen taso on liian matala ja että halutaan ohjata tukea kaikkein köyhimmille, niin silloin voisi olettaa, että hallitus toisi eduskuntaan esityksen, jossa nimenomaan korotetaan toimeentulotukea, ei niin, että se tuodaan koronan nimellä ja koronasta eniten kärsiville, koska jos on näin, että se on pysyvästi liian alhainen, niin silloin sitä tulisi nostaa. Se on ihan selvä asia ja me kaikki tiedämme tässäkin salissa kaiketi sen, että toimeentulotuki on todella matala ja että nämä ihmiset ovat tässä maassa köyhimpiä, mutta se ei ole kuitenkaan synkronissa tämän lakiesityksen kanssa, jossa nimenomaan haluttiin koronasta eniten kärsineitä tukea ja eniten kustannuksia aiheuttaneita asioita korjata. Ja tietysti tässä herää kysymys, onko hallitus huomionut tämän asian sitten ensi vuoden osalta — nythän tämä väliaikainen korvaus on 4 kuukautta voimassa. Kun täällä todella sosiaali- ja terveysvaliokunta on kuullut asiantuntijoita monelta suunnalta, niin täällä kyllä todetaan ihan suoraan, että valitettavasti tämä tulee myöhässä ja että tämä ei kohdistu sinne, missä ovat olleet ne isoimmat kustannukset. Minun mielestäni tässä on kyllä selkeä ristiriita siihen, mitä nyt esitetään.

Mitä sitten tulee perussuomalaisten esittämään vastalauseeseen, että tämä lisittäisiin kuntien täydentävään ja ennaltaehkäisevään toimeentulotukeen, niin eihän se nimenomaan ole mikään uusi juttu. Se on tälläkin hetkellä olemassa ja voimassa, joten ei tarvitse perustaa mitään uutta. Kysymys on vain siitä, että ne rahat siirrettäisiin sinne kuntiin jaettavaksi eteenpäin, kun olisi osoittaa, että niitä kustannuksia on ollut. Fakta on myös se, että mielestämme ei ehkä kannata tässä kohtaa lähteä jakamaan sitä rahaa koko porukalle vaan kohdentaa se sinne, missä koronasta on tullut eniten kustannuksia, niin kuin useamminkin näissä asiantuntijalausunnoissa on esitetty. Samaa mieltä ovat olleet THL ja Lastensuojelun Keskusliitto. Takuusäätiö kritisoi samoin kuin Suomen Kuntaliitto kritisoi nyt tätä esitystä. Kyllä mielestäni on niin, että tässä talossa pitää kyetä sellaiseen lainsäädäntöön, joka todella taklaa sitä, mitä hallituksen esityksessä halutaan taklata.

Ja en malta olla sanomatta — kun täällä jälleen kerran nostettiin esiin se, että perussuomalaiset myös kritisoivat maahanmuuttajille meneviä etuuksia — että on hyvä huomata, että fakta on se, että pääkaupunkiseudulla 51 prosenttia toimeentulotuesta menee maahanmuuttajataustaisille, ja kun katsotaan koko maata, niin 40 000 henkilölle, jotka eivät ole edes Suomen kansalaisia, menee meidän toimeentulotukiamme, eli ei näiltä faktoilta kannata kuitenkaan ummistaa silmiänsä. Tämä kertoo aika korutonta kieltä pääkaupunkiseudun tilanteesta tällä hetkellä, joten toivoisin, että tänne tulee niitä työtä edistäviä esityksiä ennemminkin kuin tällaisia sosiaaliturvan väliaikaisia korottamisia. — Kiitos.

17.50 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tänään on täällä käyty hyvää keskustelua, ja kaikki me toteamme sen, että Suomessa on paljon köyhyyttä. Agenda 2030 -ohjelman tavoite on köyhyyden poistaminen maailmasta, ja Suomi on tehnyt sen eteen toimia muun muassa korottamalla takuueläkettä, ei kuitenkaan riittävästi. Kyllä me kaikki tie-

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

dämme, että meillä on paljon ikäihmisiä, eläkeläisiä, opiskelijoita, yksinäisiä ihmisiä, jotka eivät tahdo pärjätä tulollaan. Se on ihan fakta.

Meidän vastalauseemme teksti, mitä olemme siihen laatineet ja kirjoittaneet — tuntuu tietysti ikävälle, kun täällä keskustelussa käytetään muun muassa sanaa ”valheellista” — perustuu siihen, mitä me olemme kuulleet ja miten me olemme analysoineet kuulemisemme perusteella asioita, ja faktojan sieltä löytyy, ihan juuri kuten myös edustaja Rantanen totesi maahanmuuttajille maksettavista korvauksista — toki ne ovat faktoja, miksi niistä ei voisi puhua? — mutta meidän vastalauseemme ei perustu niihin. Meillä ei ole vastalauseessa maahanmuutto keskiössä, vaan keskiössä ovat ne asiantuntijoiden lausunnot, että välttämättä tämä tuki ei kohdistu niille, joille tukea tulisi ja tarvitsisi antaa. Elikkä niihin nämä meidän ajatuksemme perustuvat.

Tässä on yhtenä perusteluna käytetty sitä, että ruokakustannukset lapsiperheissä ja perheissä ovat kasvaneet. Jätin tuossa tovi sitten hallitukselle kirjallisen kysymyksen vastattavaksi siitä, millä tavalla Suomessa ovat näitä ateriapaketteja koulut ja kunnat antaneet koululaisille ja kuinka eriarvoisessa asemassa lapsiperheet ja lapset ovat Suomessa olleet. Toivottavasti, kun saan sen vastauksen, siitä pystyy sitten hieman enemmän saamaan näihin asioihin sitä perälautaa, onko todella niin, että sitä ruokapakettia jaettiin vain pääkaupunkiseudulla. Esimerkiksi Espoossa sitä jaettiin ja monet oppilaat sen pystyivät saamaan, myös lukiolaiset, ja se oli hienoa, että myös abiturientit, jotka kirjoittivat juuri keväällä, saivat tällä tavalla tukea sen ruoan muodossa.

Keskustelu varmasti jatkuu. Sen tulee perustua faktoihin ja asiallisuuteen, ja niitä olemme yrittäneet esittää. Emme kiellä köyhyyttä emmekä sitä, että meillä on paljon ihmisiä köyhyysloukussa. Monet eläkeläiset ovat auttaneet lapsiaan, lapsenlapsiaan ja tinkivät siitä omasta pienestä eläkkeestään, niin että ovat voineet lähteä koronakriisin yli kipuamaan ja auttamaan toinen toistaan.

Myös meistä edustajista täällä kuulee monesti hyvinkin riipaisevia tarinoita. Edustajat kertovat, että ei kaikilla ole aina ollut asiat hyvin. Me olemme tavallisia ihmisiä, emme ehkä aina ole olleet hyväosaisia: on yksinhuoltajuutta, on kaikenlaista taustaa meillä ihmisillä. Niitä tarinoita on täällä joskus ihan sydämeenkäypää kuunnella, koska silloin me tiedämme, mistä me puhumme, kun me olemme itse kokeneet yksinhuoltajuutta ja muita ongelmia ja ajatuksia, mitä tässä elämässä vastaan tulee. Niitten kautta me pärjäämme ja pääsemme eteenpäin. — Kiitos.

17.53 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Kiviranta minun mielestäni hyvin nosti puheessaan esille, että tästä on ehkä tullut tällaista vähän liiankin vastakkainasettelun keskustelua.

Mutta muutaman asian nyt vielä, mitä totean näihin edellisten edustajien esiin nostamiin asioihin — ehkä tämä on toistoa, uusintoa, näitä samoja asioita on nostettu esille — ajattelin tähän puheenvuoroon nostaa.

Eli olemme ihan varmasti kaikki täällä salissa samaa mieltä siitä, että meidän pitää pyrkiä siihen, että toimeentulotuelta siirrytään töihin, ihmiset saavat työtä. Tämän eteen tehdään työtä. Hallitus tekee työtä, ja näitä esityksiä on nyt syksyn aikana tulossa tänne eduskuntaankin käsittelyyn. Mutta se nyt ei ole ehkä tämän pykälän keskustelunpaikka, kun puhutaan siitä, että tuetaan nytten heikoimmassa asemassa olevia tässä tilanteessa, kun korona on heitä faktisesti kohdellut niin, että tämä lisäraha ihan varmasti tulee tarpeeseen.

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

Ja kyllä tämä korotustarve liittyy koronaan, vaikka sitä on täällä kritisoitu. Täällä on tullut monesti esille se, että ovat kuitenkin arkielämässä kustannukset nousseet ja tietyissä tilanteissa myös se toimeentulotuki on erinäisistä koronasta johtuvista syistä perheissä vähentynyt. Siitä syystä tämä pieni korotus on mielestäni ehdottomasti perusteltu.

No, kohdentamisesta ollaan täällä käyty keskustelua ja voidaan varmasti todeta, että meillä on nyt vähän eri linjaukset siitä, onko tämä kohdennettu oikein vai eikö ole kohdennettu oikein. Mielestäni tämä on todella hyvin kohdennettu juuri kaikista heikoimmassa asemassa oleville, se on oikea osoite tälle toimeentulotuella.

Myös suurin osa asiantuntijoista tuki tätä esitystä. Tiedetään, että oli muutamia asiantuntijoita, jotka olivat kriittisiä tämän asian suhteen, mutta tässä niin kuin monessa muusakin asiassa on tärkeitä, että asiantuntijoita kuunnellaan valiokunnassa hyvinkin laajasti. Sen jälkeen viime kädessä, niin kuin tässäkin salissa on monta kertaa sanottu, kyllä se on eduskunta ja me kansanedustajat, jotka joudumme tekemään sen ratkaisun varsinkin siinä tilanteessa, kun asiantuntijoilta tulee vähän eri kanteilta omaa näkökantaa niihin käsittelyssä oleviin asioihin.

Ja viimeisenä tämä aikataulu, kun nostettiin esille, että nyt vasta saatiin tämä tänne eduskuntaan, [Puhemies koputtaa] mutta olimme yhdessä keväällä sitä mieltä, että oli hyvin tärkeitä, että ensin tuetaan yrityksiä. [Puhemies koputtaa] Sen jälkeen ollaan tuotu tämä asia tänne niin pian kuin mahdollista. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 105/2020 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta hyväksyi valiokunnan mietinnössä ehdotetun uuden, 3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle covid-19-epidemian torjuntaan tarvittavien tavaroiden verovapauden voimassaolon jatkamisesta

Hallituksen esitys HE 112/2020 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 14/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 14/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

17.57 Pia Viitanen sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Verojaoston puheenjohtajana lyhyesti esittelen tämän lyhyen mietintömme, nimittäin kyseessä on ikään kuin toisinto viime keväältä. Kyse on siis koronan torjuntaan tarvittavien joidenkin välineiden väliaikainen vapautus alv-verosta silloin, kun kyseessä on kotimaiset hankinnat ja EU:n sisäiset hankinnat. Taustalla tässä on se, että jo aiemmin keväällä, huhtikuussa, komissio linjasi, että tällainen vastaava väliaikainen arvolisäveron verottomuus näiden tar-

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

vikkeiden osalta koskisi nimenomaan EU:n ulkopuolelta tehtäviä hankintoja, ja tässä tarkoituksena on ikään kuin tehdä tasapuoliseksi sitten myös kotimaiset ja EU:n sisäiset hankinnat. Siitä on kysymys.

Me käsitelimme, puhemies, tämän asian oikeastaan silloin keväällä. Me olemme silloin tästä keskustelleet, tehneet mietinnön. Silloin oli myös kysymys väliaikaisesta laista. Se säädettiin tulevaksi voimaan siten, että voimassaolo päättyisi heinäkuun lopulla. Ja nyt komissio jatkoi tätä omaa päätöstään, jolloin myös eduskunta aikatauluineen seuraa tätä, ja tässä tapauksessa jatko tälle olisi kolme kuukautta. Meillä luonnollisesti heräsi jaostossa kysymys siitä, että kun tätä myöten tämä nyt sitten olisi voimassa lokakuun loppuun, niin olisiko tarkoituksenmukaisempaa voida samalla tehdä sitä hieman pidemmälle, koska valitettavasti saattaa käydä niin, että tarvetta voisi olla myös lokakuun lopun jälkeen tämänkaltaiselle lainsäädännölle. Mutta tuolloin kävi ilmi, kun asiaa kysyimme, että tämä on käsi kädessä tämän komission esityksen kanssa, ja siksi teemme jälleen kerran tällaisen väliaikaisen pidennyksen tähän, mutta toteamme samalla tässä mietinnössä, että asiaa on seurattava juuri siksi, että haluamme tarvittaessa myös jatkoa tälle laille, myös valiokunnan näkökulmasta. Eli voipi olla, sitä en tietenkään toivo sinänsä, että tämä kohta on meillä jälleen kerran täällä esillä.

Itse sisällöllisesti keskustelu oli sama, ja mietintömme sisältö on sama, kuin silloin keväällä. Ja se asia, mistä ehkä keskusteltiin, koska siihen liittyy myös kokoomuksen ja kristillisdemokraattien vastalause, liittyy komission tulkintaan, millaisessa tapauksessa tätä lakia sovelletaan. Tätä silloin varmensimme valtiovarainministeriön vero-osastolta, joka kävi vielä komission kanssa kirjeenvaihtoa tulkinnasta, jonka seurauksena vahvistettiin tämä raja, [Puhemies koputtaa] mikä tässä meillä on, että tämä koskee yksityisiä palveluntuottajia silloin, kun he tuottavat julkisia palveluita. Mutta tämä komission arvonlisäverottomuus ei koske komissiolta saadun tulokannan mukaan silloin, kun yksityinen palveluntuottaja tekee yksityisiä palveluja. Tässä on se rajanveto. Se on kirjattu tänne mietintöömme. Mutta tätä asiaa koskee sitten tämä vastalause, jossa olisi haluttu tätä hieman laajempaa soveltamisalaa.

Tässä näin lyhykäisesti, arvoisa puhemies.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi matkapalveluyhdistelmien tarjoajista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 120/2020 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 20/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 120/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 36 b §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 123/2020 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 15/2020 vp

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 123/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaisten yritysostojen seurannasta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 103/2020 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 18/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 103/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kilpailulain 26 §:n väliaikaisesta muuttamisesta Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kilpailulain 26 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 99/2020 vp) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 99/2020 vp

Hallituksen esitys HE 106/2020 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 19/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 106/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta hylkäsi hallituksen esitykseen HE 99/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

16. Lasten ja nuorten syrjäytymiseen johtaviin ongelmiin puuttuminen alakouluissa

Kansalaisaloite KAA 4/2019 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2020 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 23.9.2020 pidettävään täysistuntoon.

17. Valtiontalouden tarkastusviraston vuosikertomus eduskunnalle 2019

Kertomus K 18/2019 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 3/2020 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 23.9.2020 pidettävään täysistuntoon.

Pöytäkirja PTK 116/2020 vp

18. Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus eduskunnalle puoluerahoituksen valvon- nasta 2019

Kertomus K 4/2020 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 4/2020 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 23.9.2020 pidettävään täysistuntoon.

19. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 23.9.2020 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.31.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola